

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК

28. 2. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 100 ДИН. • БРОЈ 1783

КОРТО МАЛТЕЗЕ: у епизоди „Црвени барон”

БЕЛОГЛАВИ ОРАО

СИМБОЛ СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА, СПАДА У ВРСТЕ ЧИЈИ ЈЕ ОПСТАНАК УГРОЖЕН. НАУЧНИЦИ У ЦЕНТРУ ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ ДИВЉИХ ЖИВОТИЊА У БЛИЗИНИ ЛОРЕЛА, У ДРЖАВИ МЕРИЛЕНД, ЗА ЛЕЖАЊЕ НА ОРЛОВИМ ЈАЗИМА КОРИСТЕ КО-КИН КОКОШКЕ КОЈЕ СУ СЕ ПОКАЗАЛЕ МНОГО БОЉЕ ОД МОДЕРНИХ ИНКУБАТОРА.

© 1985 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

Пјер Ферма

(1601-1665)
ПОЗНАТИ ФРАНЦУСКИ МАТЕМАТИЧАР, ЈЕДАН ОД ТВОРАЦА МОДЕРНЕ ТЕОРИЈЕ БРОЈЕВА, ЖИВЕО ЈЕ ДАЛЕКО ОД ЕВРОПСКИХ ОБРАЗОВНИХ ЦЕНТРА, А У МАТЕМАТИЧКИМ ОТКРИЋИМА УЧЕСТВОВАО ЈЕ САМО ПРЕКО ПИСАМА.

ОТРОВ ОСА

КОРИСТИ СЕ ЗА ЛЕЧЕЊЕ АЛЕРГИЈЕ ОД УЈЕДА ОВОГ ИНСЕКТА. ДА БИ СЕ САКУПИЛО 500 ГРАМА ОТРОВА, ПОТРЕБНО ЈЕ ОКО 6000 ОСА.

ЧУКУНБАБА САРА КОНЛИ

УПИСАЛА СЕ НА УНИВЕРЗИТЕТ У ОУКЛАНДУ, У КАЛИФОРНИЈИ. ДИПЛОМИРАЛА ЈЕ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ У 104. ГОДИНИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● Јапанци годишње у храну прераде око 27 хиљада тона алги. Али, и поред тога велики део тог воденог богатства оста-

је неискоришћен. Зато је сада у току израда петнаестогодишњег плана за прераду алги из којих ће се убудуће добијати и сировине за фармацеутску индустрију, зачини, сточна храна, био-папир и вештачка кожа. Ферментацијом алги добијаће се и метан.

●●● на острву Паос група археолога открила је досад најстарији храм богиње Атине. По-

тиче из осмог века пре наше ере и налази се у близини Наус на северу острва. Вођа групе археолога Дмитрис Скилардис изјавио је да су на истом месту пронађени и остаци насеља из микенске ере (12. век пре наше ере) као и већи број керамичких посуда из осмог и седмог века пре наше ере.

●●● у Паризу је одржана „јајолимпијада“, односно такмичење у бацању и хватању јаја. Највештији су били Фредерик Шарон и Жак Сабен. Они су са раздаљине од 49 метара један

другом бацали јаја и тако их спретно хватали да нису разбили ни једно.

●●● неки енглески одгајивачи крива однедавно су у сено почели да додају природни ми-

рис свеже траве. Закључили су да овако намирисано сено криве једу са много већим апетитом и зато дају четири посто више млека него обично.

●●● аустралијска фауна једна је од најбогатијих на свету. Процењује се да на овом континенту има 166 врста риба, 130 врста подоземаца, 390 гмизаваца, 230 сисара и више од 700 врста птица. Али, све чешће чује се упозорење да је ово животињско благо угрожено насељавањем Европљана.

●●● у француској области Турену израсла је највећа хризантема на свету. Висока је 2,11 метара, а окићена је са 1028 цветова. Одгајио ју је Франсоа Сатини и свакодневно је залива са десет литара воде и редовно је ђубри.

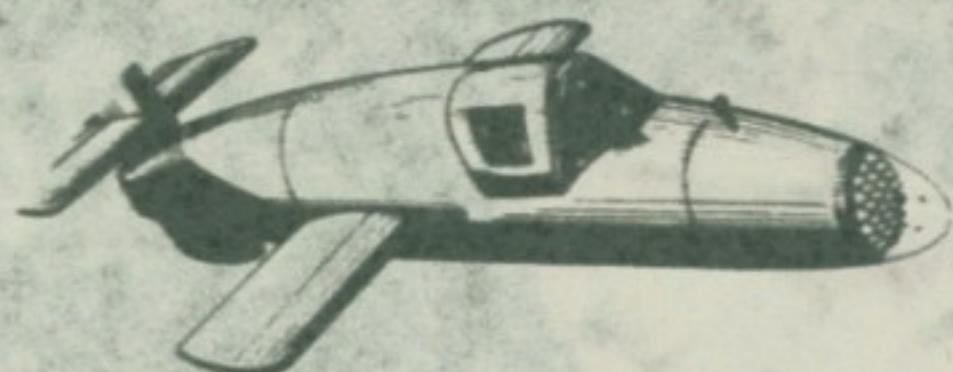
●●● Хонан Фробен (1460-1527), швајцарски штампар, био је први који је исплатио ауторски хонорар. Добио га је Ераз-

мо Ротердамски за део „Адама“. До тада су аутори обично добијали само примерке својих књига које су онда сами продавали.

НАТЕР, ОРУЖЈЕ
КОЈЕ ЈЕ МОГЛО
БИТИ УБИТАЧНО

БАВО САПЕТИХ КРИЛА

Поред манијачке тежње да завлада светом, Хитлер је живео и у заблуди да наука нема шта да тражи на бојном пољу. Тврдоглаво се држао класичног оружја верујући да само оно и гвоздена дисциплина у војсци могу да реше исход рата. Подржавале су га, али нису смеле да противурече, готово све нацистичке главешине. Узалудна су била настојања неколико разборитих виших официра да се сагласи са одвајањем новца и материјала за експериментисање ракетним оружјем. Једва је пристао на израду „летећих бомби“ В-1 и В-2 којима је бом-

спериментисали „за своју душу“. Тако је дошло до необичне појаве: радили су јавно, а изуме нису имали коме да понуде.

Ботхедера, Бачема и Кнемајера нарочито је мучило даноноћно савезничко бомбардовање и разарање немачких градова. Ваљало је узвратити оружјем које ће лако пресрести савезничке бомбардере и разнети их! Тако је настала једна од највећих немачких тајни у другом светском рату.

Тајна се звала – натер. Рад на натери започет је у фирми Бачем – Верке у Валдзеу крајем 1944. Од војних кругова, међутим,

БИЛА ЈЕ ТО ДОБРО
ЧУВАНА ВОЈНА ТАЈНА
ТРЕЋЕГ РАЈХА.
ОСТАЛА ЈЕ ДИЛЕМА
ДА ЛИ ЈЕ РЕЧ О
СЈАЈНОМ ИЗУМУ У
НЕСРЕЋНИМ
ОКОЛНОСТИМА ИЛИ
ПОСЛЕДЊИ ПАНИЧНИ
КОРАК ГУБИТНИКА.

сао да само извесно време лети као авион.

Наиме, натер је сопственим ракетним пуњењем узлетао усправно с лансирне рампе и пењао се на висину којом се креће ескадрила савезничких бомбардера. Затим је пилот преузимао команде и усмеравао летелицу у правцу жртве. Потпуно натоварена тежила је око 2,5 тоне, док је само гориво имало тежину од око 700 литара. У висину су је лансирале четири ракете типа „шмидинг“ чије је сагоревање трајало 10 секунди.

Натер се кретао за то време великом брзином од око 650 километара на час. Кроз ваздух га није гонио класичан мотор већ ракета пуњена течним горивом коју је специјално за ову прилику конструисао Хелмут Волтер.

Труп је направљен од дрвета.

стављена вода али она се при узлетању грејала.

Совјети су већ били наомак Берлина, а технички недостаци натера још нису отклоњени. Покушало се с циркулационим пумпама у крилима. Један од главних конструктора Кнемајер вајкао се:

– Само да ми је још неколико месеци времена!

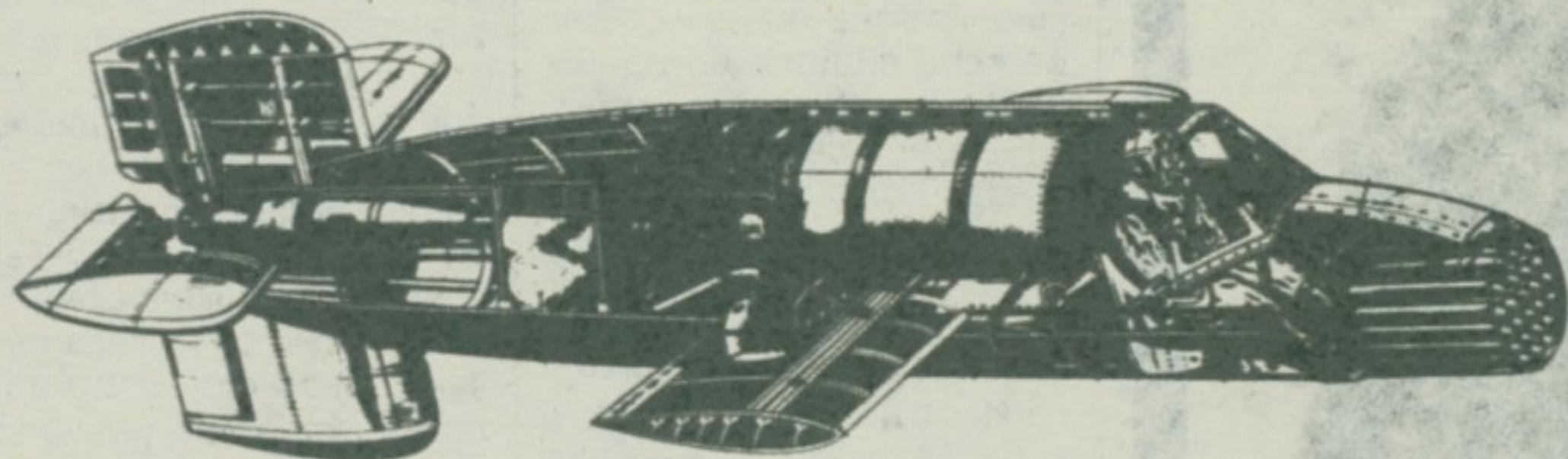
А време је за Хитлерову Немачку истицало.

Узалуд су официри у генералштабу очекивали појаву натера на небу. Већ су га назвали и – ђаво! Звали су телефоном, распитивали се, претили...

Најзад, неколико недеља пред крај рата натер је узлетео с пилотом. Био је то демонстрациони лет. Пилот је требало да испали ракете на замишљеног непријатеља, затим да одбаци нос летелице где се докле налазило оружје, па да кроз настали отвор себе катапултира и спусти се падобраном на земљу. Остатак авиона би се разбио о тло, али он више и није био потребан.

На жалост конструктора, од свега није било ништа! Цела летелица стрмоглавила се и са пилотом треснула о земљу.

За нове пробе није било

Строго чувани радници

Најзанимљивији део био је нос летелице. Ту су се налазила два комплета од по 12 ракета калибра 73mm. Таквој убитачној ватри тешко да је могао да одоли и снажнији авион од

бардован Лондон. Учинак тих пројектила био је више него добар, али појавили су се касно, кад је Немачка већ губила рат.

Занимљиво, али и савезници нису држали до ракетног оружја. Они, додуше, нису ни имали научнике који су се првих година рата њиме активно бавили, али су главнокомандујући с подсмехом одбацивали сваку помисао на све што не припада класичној артиљерији, морнарици и ваздухопловству.

Узлетао усправно

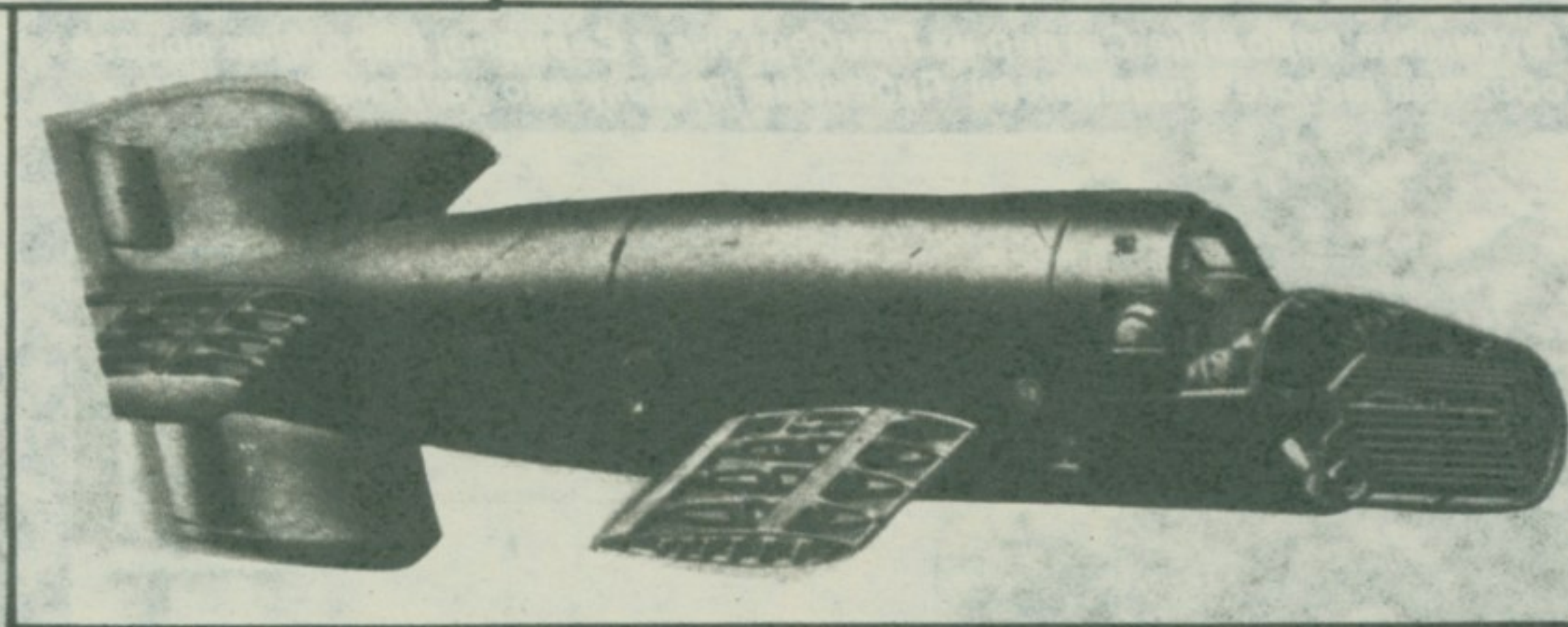
За разлику од савезника, Немци су имали изузетно способне људе на пољу истраживања ракетне технике – Вернер фон Браун, Кнемајер, Бачем, Ботхедер... Они не само да су се задржали на теорији, већ су и у пракси далеко одмакли. На жалост, због Хитлеровог одбијања да их саслуша, више су ек-

није могао да се сакрије и немачки главни штаб је захтевао да се опише ново оружје. Тројица научника и конструктора подробно су изложила пројект. И где чуда: ваздухопловне снаге одмах су наручиле 200 примерака!

На послу се нашло 300 радника, од чега 60 инжењера који су стално држани под паском. Нису смели да се удаљавају из Валдзеа нити да породици говоре о ономе шта раде. Тајна је добро чувана, али се испречио проблем – квалитетан материјал. Није га било ни за лек јер се рат ближио крају, а све немачке резерве биле су исцрпљене.

Тиму конструктора придружио се и пробни пилот Нојберт а контролу над пројектом и радницима преузео је познати есесовац Шалер.

Савезници су већ ушли у Немачку и надирали са

свих страна према Берлину, а натер никако да стане на ноге.

Узалудно вајкање

Званично, натер је носио ознаку „Бачем В-349 А1“ и у основи био ловац пресретац. По спољашњем изгледу, међутим, мало је личио на ловца. Имао је, истина, труп и крила, али све то битно измењено, па би се рекло да је био ловац-наказа! У ствари, његов изглед диктирала је зами-

америчке „летеће тврђаве“, познатог бомбардера В-17!

Одиста, натер је деловао застрашујуће и вероватно би уништио многе савезничке бомбардере да се са његовом изградом почело раније. Јер, пројект је једно, а серијска производња друго. Већ на првим пробама био је мањкав. Лагана крила успоравала су лансирање. Покушало се с челичним, али шупљим. У шупљине је

времена, савезници су се већ нашли у близини. Тројица конструктора повукли су се у Бетхедерову викендицу у Оберштауфену где се одлазило на скијање. Договарали су се шта даље да раде. Ту су пали савезницима у руке.

А натер?

Остала је дилема да ли је то био сјајан изум у несрећним околностима или последњи панични корак губитника.

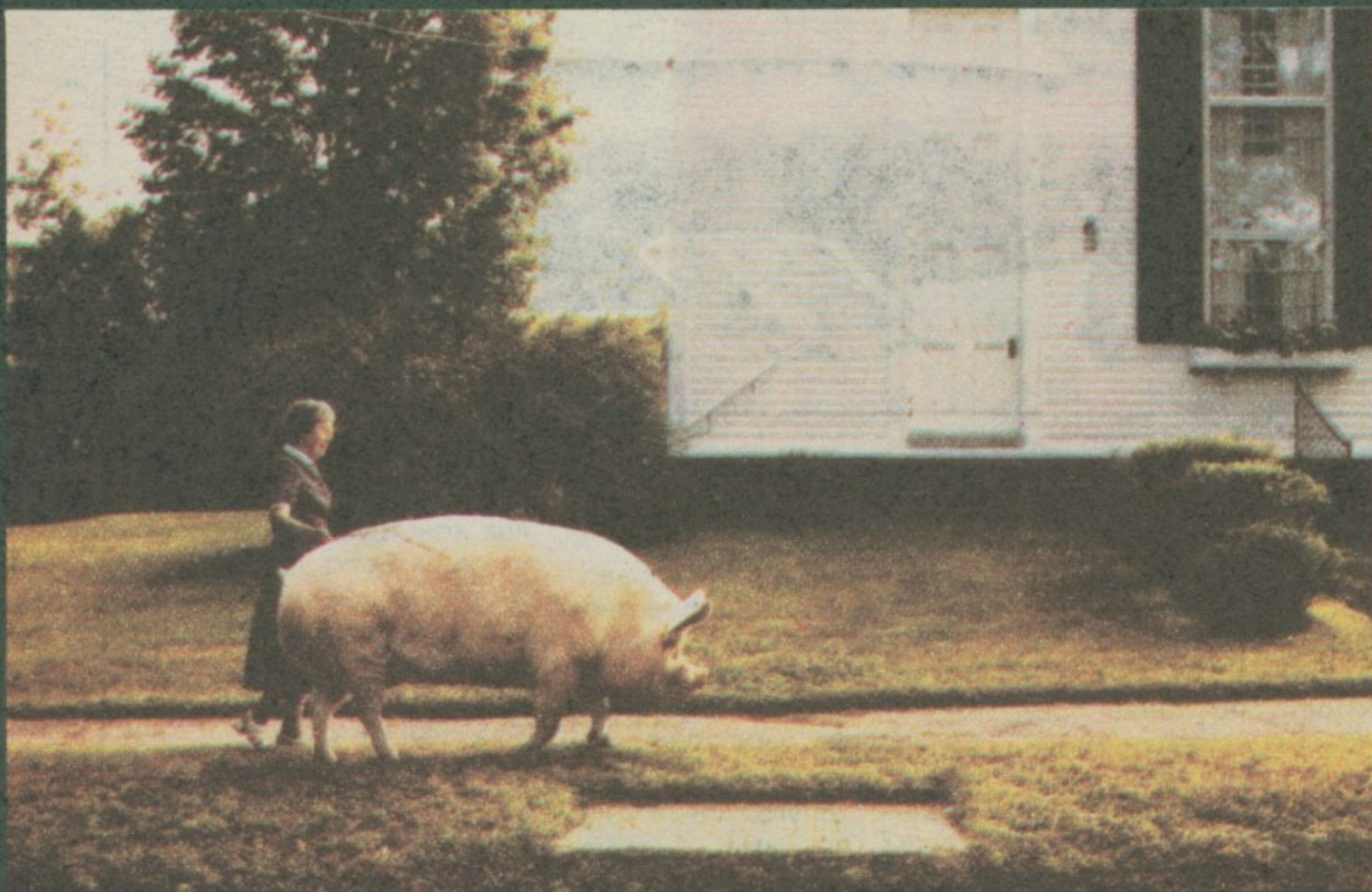
М. Тодоровић

НОВА МАНИЈА:
ГИЦОМАНИЈА

СВИЊЊО

Љубимица породице Сатлер из Ламбертона у Северној Каролини просто обожава јастоге и шампањац. Лубенице јој дођу као успутно освежење.

Рекреација изнад свега: Роберта Каувел и њена Сузи (550 килограма) свакодневно прошетају главном улицом града Камингтона у Масачусетсу.

У наступу беса изазва-
ног тврдоглавошћу
једног лабораторијског
крма, велики совјетски
физиолог Павлов изнерви-
рано је узвикнуо: „Све су
свиње хистеричне!“ За
тридесет и пет милиона го-
дина, колико отприлике
гацкају Земљом, имале су
сасвим довољно времена
и разлога да се унервозе.

Природа се с њима по-
играла. Глупље су само од
примата (полумајмуна, мај-
муна, човека) и делфина,
али је тај мозак смештен у
брдо сала и насађен на
ножице које масу изнад
себе носе на (папкастим)
ципелицама са високом
потпетицом.

Човек је о њима увек
мислио све најгоре, што
се лепо види по погрдним
изразима за које их везују
у готово свим језицима
света. Колико да тај пре-
зир не остане незабе-
лежен, написмено га је из-
разио велики број писаца
од Хорација преко Викто-
ра Игоа до савременика.

Презрене, оклеветане и
гурнуте у свиџе, свиње
су сада на путу да доживе
својих пет минута.

За сада је манија узела
озбиљног маха само у
САД. Свиње тамо одјед-
ном могу да се виде сву-
да: на телевизији, честит-

кама, ватираним кухињ-
ским рукавицама, мајица-
ма и регистарским табли-
цама с писаним порукама
(„Јеси ли пољубио свињу
данас?“). Установљен је и
државни Празник свиња
(први март), љубитељи се
организују.

Прошле године, је у
Гринвилу у Јужној Кароли-
ни основано друштво „Ту-
па њушка“. Прокламовани
циљ: исправити вековну
неправду, обезбедити сви-
њама поштовање и љубав
које заслужују! Удружење
има пет стотина чланова у
двадесет и две америчке
државе и две стране зем-
ље. У њега се улази под
строга утврђеним услови-
ма: поседовање бар једне
свиње – кућног љубимца,
добри резултати на Тесту
за испитивање наклоности
према свињама, годишња
чланарина од педесет до-
лара. Једном годишње,
друштво за чланове и њи-
хове штићенике организу-
је Свињски бал и гала све-
чаност на којој је догађај
дана такмичење у љубље-
њу свиње.

Тешко је рећи шта ће
даље бити, али је чињени-
ца да тамо где им то закон
допушта, по улицама аме-
ричких градова из дана у
дан шета све више изрази-
то негованих свиња на узи-
цама.

МИ ТЕ ВОЛИМО

Ови нови кућни љубимци стварно живе на високој нози или, ако је овај израз и претеран, свакако не у свињцима, а у већини случајева у кући. Мазе их, пазе, купају, уче да пливају, гледају с њима телевизију, воде на излет, а у неким случајевима им додељују медаље за храброст Друштва за спасавање дављеника (случај свиње Присиле из Хјустона која је прошле године извукла из језера једанаестогодишњака и за тај подвиг окићена медаљом која се иначе даје људима).

Лагодан живот неких данашњих свиња, није ништа у поређењу с луксузом у коме је двадесетих година овог века уживао декадентни крмак по имену Алберт. Алберт је припадао црној играчици и певачици Џозефини Бејкер. Куд год је ишла г-ђица Бејкер, ишао је и Алберт, а како је Џозефина у Паризу увек одседала у трособном апарману хотела „Фурне“, ту је одседао и Алберт. Алберт се повремено купао у прескупим парфемима, а сваки оброк под обавезно заслађивао петловим крестима и шампањцем.

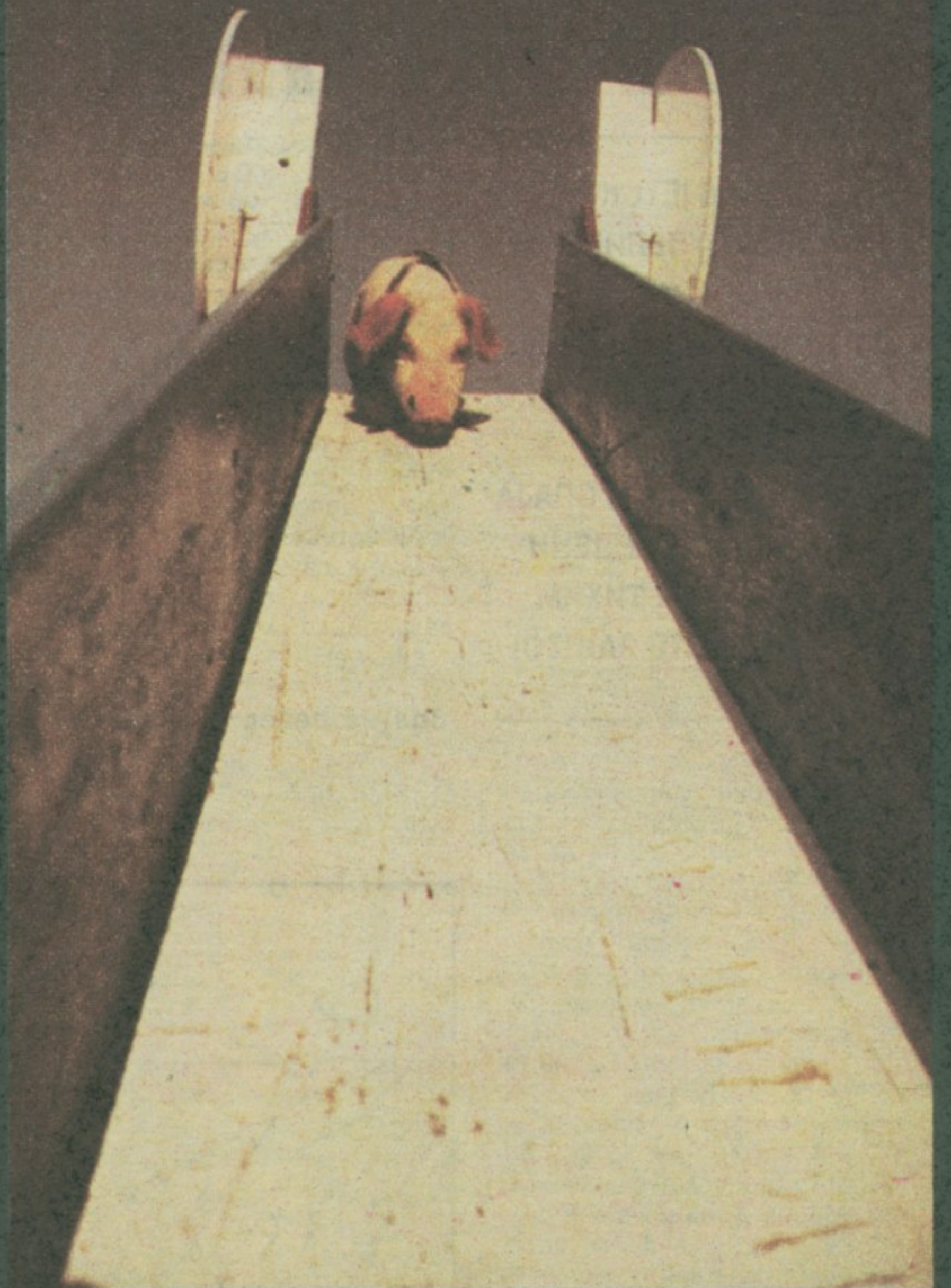
Није Алберт једина знаменита свиња у историји. Неколико његових рођака,

обучених у панталоне и дресираних да играју, учествовало је у безуспешном покушају да се излечи хронична меланхолија француског краља Луја XI. Један енглески племић схватио је још пре сто година оно што чланови „Тупе њушке“ данас покушавају да објасне свету: да су свиње изврсни пси. Овај пасионирани ловац ловио је птице и зечеве искључиво уз помоћ свињетрагача. Свиња позната као Број 113 прославила се за време атомске пробе код острвља Бикини 1946. године. Број 113 била је једна од три хиљаде животиња употребљених у експерименту чији је циљ био да се проуче последице експлозије на жива бића. Што се ње тиче, последице су се огледале у томе што је, пошто су је живу и (бар наоко) здраву извукли из воде, остатак живота провела у Националном зоолошком врту достигавши пристојну тежину од 226 килограма.

Листа славних нипошто не би могла да се закључи без суперзвезде: безнадежно самозаљубљене госпође Гице из „Мапета“. Свињски живот више стварно није што је некад био.

М. Илић

ПО УЛИЦАМА АМЕРИЧКИХ ГРАДОВА ИЗ ДАНА У ДАН ШЕТА СВЕ ВИШЕ ИЗРАЗИТО НЕГОВАНИХ СВИЊА НА УЗИЦАМА. ДРЖЕ ИХ У КУЋИ, КУПАЈУ, ГЛЕДАЈУ С ЊИМА ТЕЛЕВИЗИЈУ, ВОДЕ ИХ НА ИЗПЕТЕ.

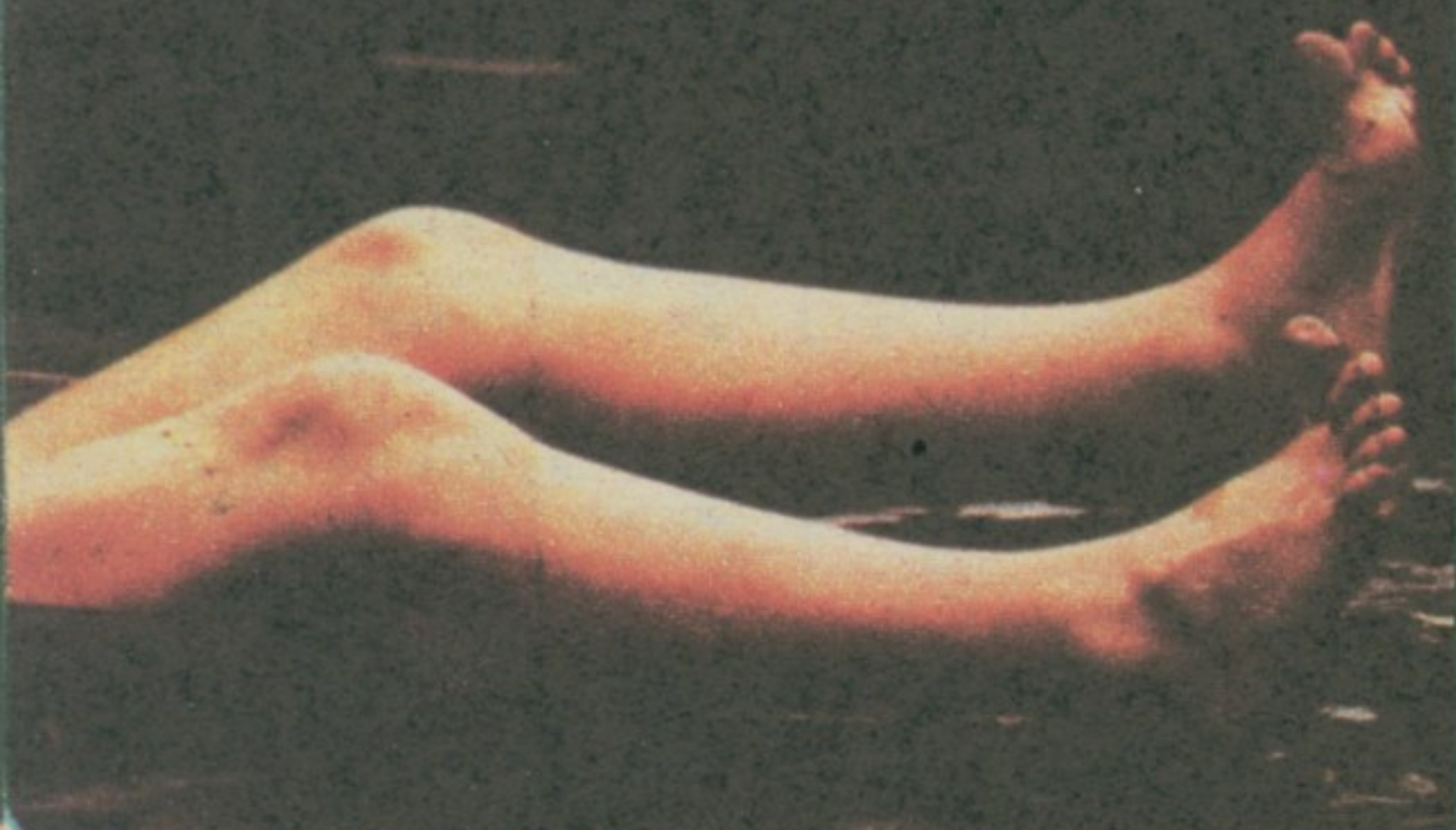

Кад се неко зове „Само тренутак“ допуштено му је да размисли тренутак пре него што склизне низ то бочан. Прасе је љубимац ученика школе за хендикепирану децу у Мичигену.

Ово прасе зове се Сузи. У породицу Дејвидсон ушло је истог дана када и штене по имену Шеф. Сузи је за три дана научила где јој је WC, четири недеље касније Шеф се још уходавао.

Кад јој је Крис Дејвидсон први пут ставио узицу, Сузи се укопала у месту, али је убрзо престала бунтовнички да скичи и научила да хода уз ногу и стаје на команду.

МРЕЖА МЕЂУ ОКЕАНИМА ЛОВ НА МИНЕРАЛЕ

**У СОВЈЕТСКОМ
САВЕЗУ УВЕЛИКО СЕ
ПРИЧА, И РАЧУНА, О
ОСТВАРЕЊУ ИДЕЈЕ
ДА СЕ ПРЕГРАДИ ДЕО
БЕРИНГОВОГ
МОРЕУЗА КОЈИ СПАЈА
СЕВЕРНИ ЛЕДЕНИ
ОКЕАН СА ТИХИМ.
ПРОВЕРИТЕ ЗАШТО!**

Сасвим сигурно. Витус Беринг, дански морепловац у служби руске владе, то није смео ни да сања. Он је имао друге снове. Један се остварио кад је 1728. открио морска врата која су делила Азију од Северне Америке. Тај пролаз је, њему у част, касније назван Берингов мореуз. Дугачак око 200 километара и широк 92, на најужем месту 35 км, постао је веома важан због извоза дрва из сибирских лука на Северном леденом мору, али и због лова на китове и туљане.

Када је недавно у совјетским новинама осванула, засад стидљива, вест да се најозбиљније разматра могућност да се прегради део Беринговог мореуза, јавили су се бројни читаоци. С неизоставним питањем: „Због чега је потребно Берингов мореуз преградити мрежом? Зар само због риболова?“ Риболова неће бити, следио је одговор, на мрежама ће бити велики отвори за слободно кретање риба из једног у други океан. Ловиће се, међутим, нешто сасвим друго. Драгоцени минерали растворени у морској води.

Мада на први поглед пројекат изгледа као сценографија за некакву научнофантастичну причу, озбиљни научници су сасвим озбиљно израчунали да су могућности коришћења минералних богатстава мора и океана немерљиве. Водена прострaнства окупирала су 67 одсто Земљине површине и, по првим прорачунима, садрже практично неисцрпне количине безмало свих сировина неопходних човеку.

Наводе се примери да се у морима и океанима у

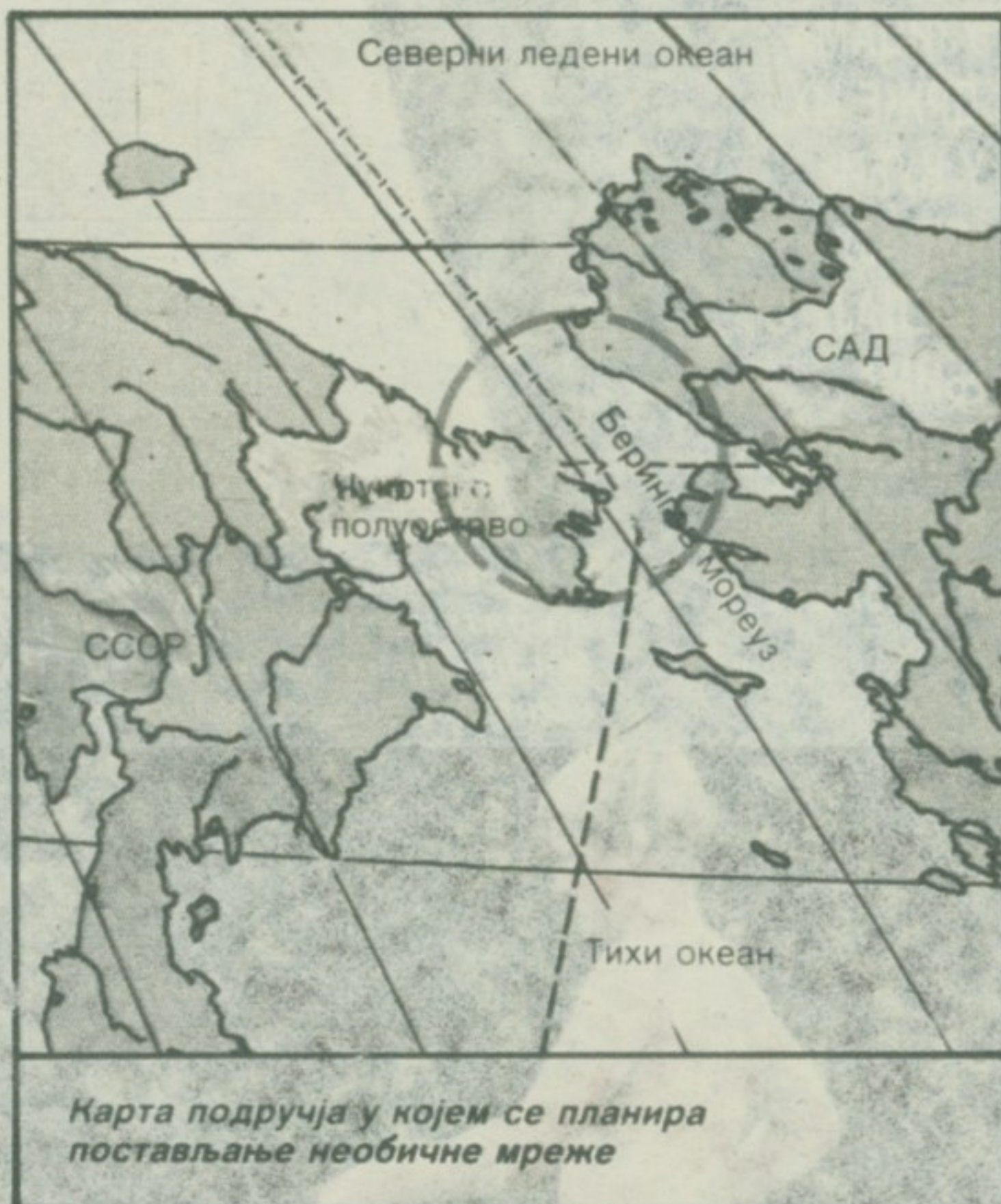
раствореном стању налази отприлике 2,100.000 милијарди тона магнезијума, 600 хиљада милијарди тона калаја, 100 хиљада милијарди тона брома. Има у њима и злата и сребра и урана и других ретких „земаљских“ елемената. А, поређења ради, ваља рећи да се из мора и океана тренутно добија свега два одсто целокупне светске производње минерала. При том, само на кухињску со добијену из мора отпада око шест милиона тона годишње.

Златне резерве урана

Из овога произилази сасвим логично питање: због чега, с обзиром на

биолошки. Заснива се на способности ћелија биљака и животиња да сакупљају микроелементе, у деловима, извлачећи их из океанских дубина. За то су најпогоднији фитопланктони, мала једноћелијска жива бића, која се страховито брзо размножавају простом деобом а за развој су им потребни само минерални хранљиви састојци и сунчева светлост.

Овај поступак је, засад, још у сфери теорије јер има доста практички нерешених задатака. Пре свега, ваља овладати развојем фитопланктона у одређеним деловима океана, разрадити посебну технику за њихово извлачење и прераду. Уз то, кажу науч-

Карта подручја у којем се планира постављање необичне мреже

мањак сировина, човек тако слабо користи богатства мора и океана? Следи, исто тако, логичан одговор: поступак је веома скуп. У просеку се у литру морске воде налази тек неколико микрограма потребних материја. Може се само замислити колику масу воде ваља препумпати да би се добила количина од десетине или стотине тона минерала неопходних за индустријску употребу.

Истраживања спроведена последњих година показала су да најбоље изгледе имају два поступка концентрације минерала растворених у морској води. Један од њих је тзв.

низи, неопходно је у читав тај процес увести нове организме који ће прождрљиво гутати одређене елементе растворене у води.

Други поступак је једноставнији. Обавља се уз помоћ сорбената, чврстих или течних материјала који имају способност да апсорбују течне или гасовите супстанце. Његова суштина састоји се у томе да се кроз посебне филтере од специјалних материја пропушта морска вода богата минералима а сорбенти их привлаче, односно упијају. Наравно, ни овај поступак није без мана, без обзира што је прилично изучен.

Камен спотицања, бар засад, представља препумпвање огромне количине воде. А то није нимало једноставно, још мање јевтино. Због тога није чудно што овај поступак научници углавном разматрају као реалан извор за добијање урана неопходног у време кад многи верују да је нуклеарна енергија спас за човечанство. Уз ово иде податак да је у 1978. свим атомским централама наше планете било потребно 32 хиљаде тона урана а да ће 1990. судећи по садашњим прогнозама, бити неопходно целих 100 хиљада тона.

Спас је, по свему судећи, у морима и океанима. Јер, само у једном кубном метру воде садржано је од 2 до 4 милиграма урана – отприлике укупно милијарду тона, што је хиљаду пута више од тзв. сувоzemних резерви.

У цени нема разлике

Охрабрује податак да већ постоје сорбенти способни да ефикасно извлаче уран из морске воде. Добијене су, такође, и материје помоћу којих је могуће извлачити бакар, хром, молибден, злато и друге драгоцене минерале. А све уз компликовану прераду морске воде.

Све у свему, главни проблем је претакање воде. Да би се из мора и океана годишње добило само 10 кг урана, потребно је направити праву фабрику способну да кроз филтере с површине од само 25 квадратних метара преточи најмање хиљаду кубних метара на час! Више него импозантна цифра.

Родила се идеја да се из морске воде вади уран на оним местима где су јаке струје. Минерали растворени у води струје и лакше и брже се хватају за специјалне мреже са сорбентима. Експерименти спроведени на различитим тачкама океана, посебно на оним где су јака струјања, показали су да наде има. И то прилично велике. Отуд и отад, идеја да се море прегради огромном мрежом. Избор је, како сада ствари стоје, пао на Берингов мореуз.

Предрачун, узимајући у обзир разна кретања цена, казује да цена коришћења минерала на овај начин добијених из мора и океана ни у ком случају неће бити већа од средстава која се данас дају за њихово вађење из тзв. сувоzemних резерви.

Тајне које крије наша планета све су ближе одгонетању. Стрпљења само, поручују научници.

П. М.

**СЛАВНИ
БЕГУНЦИ
ОД КУЋЕ:
БОХУМИЛ
ХРАБАЛ**

**ЈЕДНА ТУРА
РАЗГОВОРА СА
ЧОВЕКОМ КОЈИ ЈЕ
КОНТРОЛИСАО
„СТРОГО
КОНТРОЛИСАНЕ
ВОЗОВЕ“:
ПРИСУТНОСТ ЈЕ
НЕПОСТОЈЕЋА,
ПРОШЛОСТ ЈЕЗИВА, А
БУДУЋНОСТ ОДАВНО
ПОЗНАТА.**

У центру Европе је Чешка. У центру Чешке Праг. У центру Прага пивница „Код златног тигра“. У центру пивнице сто. А за столом Бохумил Храбал, писац за кога би се, најкраће, могло рећи да је данас оно што је некад био Јарослав Хашек – оличење чешког духа, за који би се, опет најкраће, могло рећи, да је настао тамо где су се срили Франц Кафка и добри војник Швејк.

„Код златног тигра“ свакодневно у дно кригле завирује човек који је у „Строго контролисаним возовима“ и „Часовима играња за старије и озбиљније“, умео тако добро да завири у дно људске душе, налазећи сету у ономе што је смешно, смех у ономе што је тужно, а нешто треће у свему осталом.

– Пане Храбал, Вас човек једноставно никада не може да нађе код куће?

– Одувек су ми два највећа непријатеља у животу били моја мајка и моја жена. Оне су хтеле да ме непрекидно васпитавају и усавршавају. Сад непрестано бежим од куће тако да се мој дом налази у најодвратнијој крчми. И ту непрекидно стрепим да се не отворе врата а на њима појави моја жена у коју се уселио дух моје већ давно преминуле мајке тако да ми није преостало ништа друго, него да тражим скровиште у писању и литератури чистим од онога што су те две душе, које су ми одувек добро желеле и

КЊИЖЕВНОСТ

СА ДНА КРИМЕ

Чувени писац пред својом омиљеном кафаном „Златни тигар“

Бохумил Храбал

које сам одувек толико волео, наметале мојој души. Никада нисам могао да смогнем довољно снаге да пресечем, поцепам заједнички чаршав на постељи и ноћу напустим свој дом, како је то урадио аутор Курана, Мухамед...

— **А зашто се из куће селите управо у пивницу „Код златног тигра“?**

— Једноставно речено — састав људи који су долазили код „Тигра“ за мене је одувек значио врхунац праве чешке демократије. У једном свом тексту описујем како је пре рата код „Тигра“ навратио француски премијер Едуард Ерио, који је желео да осети како живе Пражани, како проводе време, како се забављају. Када је са својим пратиоцем поручио пиво и порцију шунке, бацио је поглед око себе и запањено се:

— Па зар оно тамо, преко пута, није ваш премијер са којим сам малочас седео у кабинету. Заклео бих се да је човек мало даље творац чешког устава! Само не знам ко је човек који седи међу њима!

Пратилац му је одговорио:

— То је домар из оближње куће.

Ето због чега долазим „Код златног тигра“. Овде се састајем са својим пријатељима — чистачима ули-

ца, домарима, обућарима, и универзитетским професорима и сви заједно дивно расправљамо о неважним стварима, једноставно речено — преклапамо...

— **У више ваших дела спомињете „преклапање“. Тој речи дајете неки дубљи смисао?**

— Тешко је објаснити... Преклапало је сваки човек кога је посетила, дотакла инспирација и који изговара реченице за које разумни, логични људи кажу да су неразумне. Преклапање је напор да се чине забрањене ствари и то је истовремено све оно што је повезано са прашком иронијом и прашким хумором. За мене је преклапање исто тако и покушај и напор да се текст напише другачије него што сам га писао дотле, то је велико искушење да се пишу реченице које су и по форми и по садржају неконвенционалне. То је једном речју покушај да се експериментише и закорачи на танак лед. Преклапање је део мог начина живота, али је то исто тако и одговорност! Потписати се испод таквог на папир баченог преклапања, могло би се рећи да је то одговорност, а велика је дрскост — донети такав текст у редакцију и захтевати његово објављивање. Врхунац преклапања, међутим, представља — књига. Увек сам имао утисак да ћу, пре него што ће ми

изићи свака, од двадесет и нешто више мојих до сада објављених књига, умрети. Умрети пре него што ће ми та књига изићи. И то неколико минута пре тог чина. Ја, међутим, не умирем и тако то мучење од преклапања траје до дана данашњег.

— **Споменули сте чешки и прашки хумор. Шта бисте рекли о њима?**

— Иако сам рођен у Брну, ипак дајем предност прашком црном хумору, чији је најбољи представник Јарослав Хашек. То је онај хумор због кога су Хашека претукли у једном чешком селу, то је чак и онај хумор који људи са Мораве не подносе. Мој стриц Пепин је био тај који је својим геговима и поступцима успевао пуних четрдесет година, па и више, да забавља нашу породицу, и не само њу, већ и цело месташце Нимбург, кроз које је пролазио када се свакодневно враћао са посла, посећујући све крчме у којима је радила женска послуга. Мислим да је његов хумор био одиста више него светски, да је био на нивоу Чаплина, Лупино Лена и Харолда Лојда.

Такав „кафански“ забављач био је и Јарослав Хашек.

— **Чини ли Вам се да се хумором може дотаћи „пупак света“?**

— Него како! Волим да се смејем, јер удем исто тако и да се смркнем. Када је човек смркнут, он у

самој ствари може само да се смеје. А када почнете једном да се смејете, онда престајете да сажалевате самога себе, нестају сва страховања од тога да човек није случајно рекао нешто што не одговара ситуацији у којој се тај исти човек налази, то јест ја, па и не само ја, већ и они остали, то јест — људи.

Чаплин и Фриго су пуни гротески које се одигравају у згуснутом времену и простору. Али — ако одстраните гегове, ако одбаците код њих све оно што изазива грчевити смех, онда преостаје само велика тишина. И та велика тишина, то је оно зрнце, она трунчица вечности, то је тренутак без почетка и без краја, или боље речено то су почетак и крај истовремено... Волим изреку Ђерђа Лукача „присутност је непостојећа, прошлост је зива а будућност одавно позната... У самој ствари на дну сваке гротеске, тих мојих великих мајстора и узора, налази се драма, а драма је догађај у коме је оживела суштина, и то суштина у чисто платонов-

ском смислу. То је она једноставност која је, пошто је дотерана у своју крајност, родила идеју. Исто као и са Дон Кихотом који код незналица изазива смех, а који је доказао да је највећи јуначки чин гротеска, а највећа вера — суманутост.

— **Исте ствари, понекад, могу да изазову смех и сузе?**

— Закључио сам да је трагично осећање живота близанац хумора — односно да сви путеви крећу из исте долине, да се у изузетно сажетој драми испољава иста суштина као и у тривијалној гротески. Ја сам из шкотског вискија помешаног са водом извлачио ритмично смењивање две површине, ледену струју сам смењивао врелом, онако како је то умео да ради Бабел, који је успевао да у текст поред брилијантина стави и гној. Дуго ми није давала мира реченица младог Салвадора Далија: „...и надаље ћемо пловити по леденим водама уметности и врелим водама науке...“ Нисам још успео да одгонетнем смисао ових речи. Сећам се грома који је одјекнуо нада мном када сам чуо ову реченицу...

Милан Чолић

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

© 1985 Walt Disney Productions
All Rights Reserved

ДУБОКО У НАРОДУ

ЈАБУЧИЦА РОД РОДИЛА

У ТЕКСТУ КОЈИ СЛЕДИ РЕЧ
„ЈАБУКА”
НАПИСАНА ЈЕ 46 ПУТА

Д оносила их је тихо и готово свечано. Онда, пажљиво и дуго брисала старачким рукама. Па нам их предавала као нешто важно.

А биле су то обичне јабуке. Ни нешто посебно крупне, ни онако лепо црвене. И црвљивих је било, и треће класе. Биле су с оне гранате јабуке испред куће. Брали смо их и сами.

Јабука је у нашем народу од давнина воћка од посебног значаја – може се закључити по ономе што пише у „Речнику српских народних веровања о биљкама” Веселина Чајкановића. Обичај је, рецимо, да се болеснику носи као понуда. При прошњи девојке јабука је толико неизоставна као поклон да сама реч „јабука” значи исто што и „прошња, прстен” а просиоци се називаше „јабучарима”. Народна песма вели: „Босиљак се од мириса даје, јабука се од милости даје”.

„Не ваља јабуке јести пре Петрова дана јер ће иначе бити града”. Трудне

жене треба на ово посебно да пазе „да им дете не би било зелено”. И све то прође, а онда кад се детету први пут облачи кошуљица кроз њу треба протурити јабуку – „да би дете било румено”.

Јабука у грлу

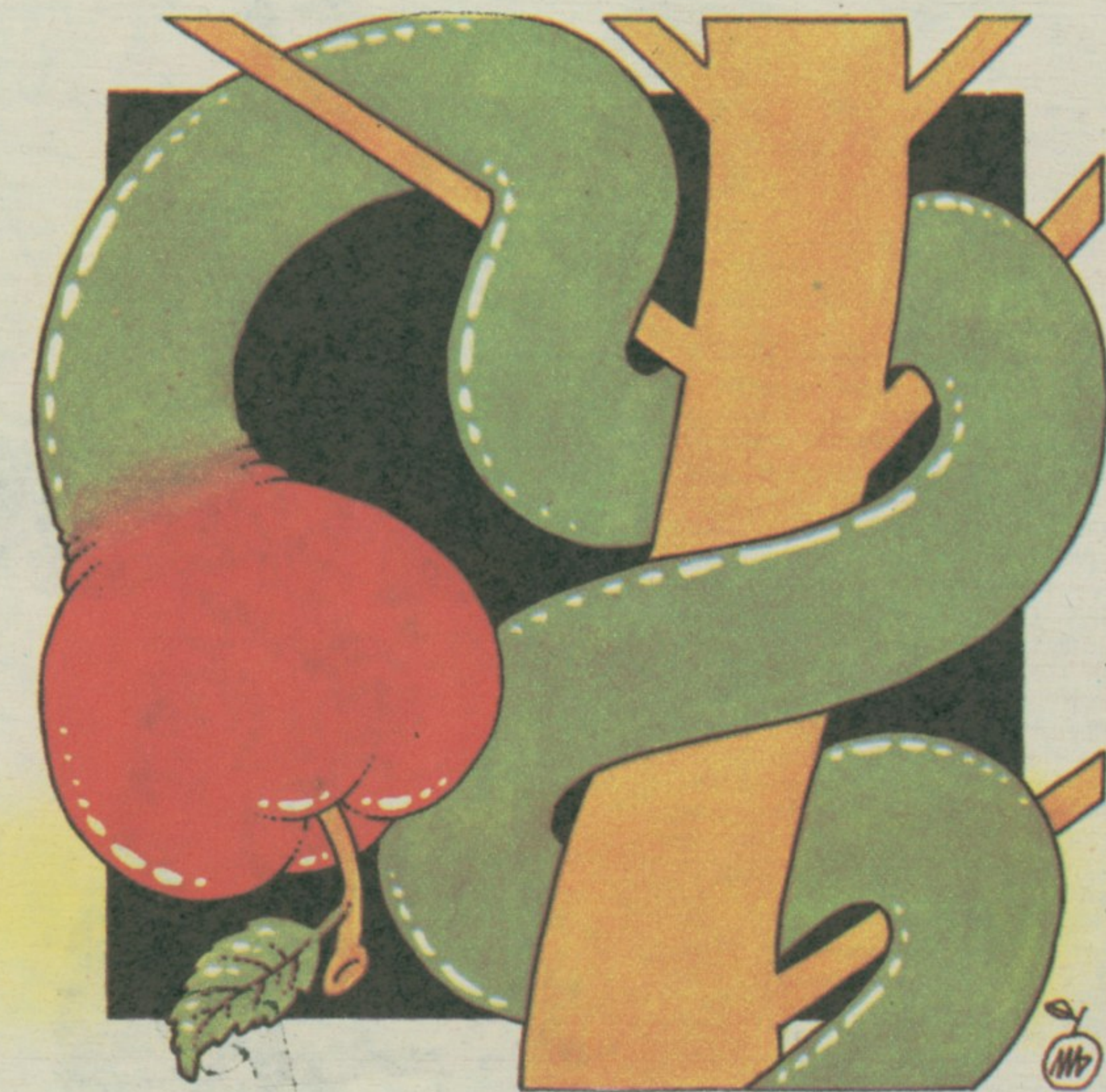
Народ верује да ће се на јабуци најбоље искушати пријатељство. Дај човеку ту воћку, па кад је преполови, ако ти пружи мањи део, знај да ту пријатеља нема.

„Јабука је насред раја расла, над пакао гране наднијела”, каже једна народна песма из Босне. Према старинском веровању граната и родна јабука расте у рају и беру је умрла деца.

„Јабучица” коју мушкарци имају у грлу, а жене не, постала је од јабуке коју је Ева дала Адаму. А, овај се, кад дође Бог, толико престрави да не може да је прогута. И како би тада, остаде до сада: Евино је да Адама навлачи на танак лед...

А „ЗЛАТНИ ДЕЛИШЕС” НИКО ДА ПОМЕНЕ

Војислав Илић Млађи у једној својој песми набраја следећа имена за различите врсте јабука: госпођинка, будимка, подриња, добрињска, малинка, маслинка, арнаутка, прокупка, илињача, мледењача, петровача, зимњача, слаткача, пепељуша, колачара, кожара, оврљача, ивањача, николија, тиквача, пројара, ердељке, жутељка, кадумке, зимуље, колајначе, градиначе, мирисавке, срчине, бедрике, ђулајке, бановке, митровке, грбусовке, шуматовке, тетовке, памуклије, златије, сенабије, царке, арапке, шећерлије, пападије, овајлије, округлице, ситнице, лимунке, перајке, белунике, руменке, поскурије, циганлије, шербетлије, ђулабије, мацарице, ружице, цемурлике, баризовке, грожђаре, ребраче, ресавке, симковаче, пегавуше, копљарке, колубарке, сретнаје, шаруље, трњанке, просењаче, ребелуше, дугуље, котрљаче, тањираче, тимочанке, сладунке...

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

Ако девојка жели да је момак заволи, врача над јабуком у млади петак пре зоре. Онда у недељу да свом сућенику да ту јабуку поједе. И свадба није далеко.

Меће се јабука на сватовске барјаке. Сватови се не пуштају у девојачку кућу док се међу њима не нађе јунак добра ока и чврсте руке који ће јабуку стављену на врх копља цефердаром г.огодити. Млада три јабуке баца преко своје нове куће. Ако их не пребаци, није добар знак. За време ручка сватови у

јабуку забадају новац и она се после даје невести. Она треба да с младожењом заједно поједе једну румену јабуку, коју је у недрима носила, и то кад уђу у ложницу. Старог свата трећег дана по свадби младожења зове на ручак јабуком. Јабуковања, нашем народу, никад доста.

Од злата јабука

Јабука се ставља у уста божићној печеници. А рано ујутро, тог најважнијег хришћанског празника, баца се једна воћка чудновата у бунар. „Хладна во-

до, ја теби дајем дар, а ти мени срећу и здравље”.

Јабука је плод за све генерације. Према томе дали је „домаћа” бадњиданска, јабука здрава или црвљива, гата се о здрављу домаћина и домаћице. Комад те исте јабуке девојка пред кућним вратима загризе и према првоме који туда прође закључује каквог ће занимања бити њен муж. На Божић ујутро она баци јабуку у бунар и чека да јој се из дубина одазове њен драги.

А од злата јабука? Има и то. Али, није за прост свет. Момче и девојке, у народним песмама, леже на некој постељи, играју се од злата јабуком и после – заспу. Жртвовано чедо, кад поново оживи, добије за играчку јабуку од злата. А кажу и да змије имају некаку златну јабуку коју јабуку забадају новац и

„чувају као очи у глави”. Зими је лижу, а лети се играју њоме. Ако ко покуша да им је узме, јуре га док га не убију и јабуку не поврате.

Јабука у сну значи беду, непријатност, болест. И кад неког хоћете да изазовете на мегдан, пошаљите му јабуку. Ако прихвата, нек’ је поједе. Даље се зна.

Ко није мегданџија, ако прилегне под јабуку имаће сигурно, народ гарантује, добар сан. Ваљда неће јабуку да сања, иначе...

С. Рељић

„ОТ ГЛАДА
ПОГИНУТИ МОРАМ”

СПОМЕНИК ЈЕДНОМ ВАНДРОКАШУ

У сиромашној путној кабаници, са некаквим чизметинама на ногама (већ поглед на њих изазива умор), гологлав, стоји на једном крагујевачком тргу, изливен у бронзи. Ту, пред Народним позориштем које данас носи његово име, Јоаким Вујић, „писац славеносербски”, понизно је оборио главу, у руци држи смотуљак хартије, а другу је ставио на груди, гестом лошег глумца.

Кога моли? Кога се захваљује овај вечити молилац, који сам о себи, у трећем лицу, написа:

„За његово опште полезно (корисно) дело, требало би јоште сви ми да му благодаримо што је први у целом народу сербском...”

Споменик
Јоакиму
Вујићу,
рад
вајара
Николе
Коке
Јанковића,
пред
Народним
позориштем
у
Крагујевцу
(Снимио
Предраг
Михајловић
Циле)

ГЕСТ
ЗАХВАЛНОСТИ
И
МОЛБЕ

Наш познати вајар Никола Кока Јанковић, творац споменика Јоакиму Вујићу, каже о свом „моделу”:
— Није било нимало лако представити једног таквог човека какав је био наш Јоаким. Тек кроз мноштво скица почео је да израђа, жив, учен, мудар, понизан. Желео сам да његова рука на срцу казује како тај путујући глумац једнима захваљује, а истовремено друге моли... Споменик је откривен у мају 1985, поводом стотогодишњице Књажевско-србског театра.

За седамдесет и пет година, колико је поживео, није се нашао нико да му благодари. Залуду све књиге које је печатао, комендије које је играо, позоришне групе

које је оснивао, језици које је говорио и са њих преводио, европски градови које је, у трагању за просветитељством, походио. Био је „вандрокаш” (скитница) и остао је вандрокаш!

Пре век и по, године 1835, другог фебруара по старом, а петнаестог по новом календару, он је био тај који је „први у целом народу сербском театар отворио”, и у њему своја дела играо, „по примеру почившаго г. Волтера који је такође у својим комадима сам у својој персони дејствовао”.

Остао је некако мали, чак и на свом споменику.

ЈОАКИМ

ВУЈИЋ

ИМАО

ЈЕ

САМО

ДРУМОВЕ

ПОД

НОГАМА

И

ЉУБАВ

ЗА

ТЕАТАР

У

СРЦУ.

ПОЗОРИШТЕ

ЈЕ

У

СРБИЈУ

СТИГЛО

У

ЊЕГОВИМ

КАЉАВИМ

ЧИЗМАМА.

Шта ли је у папирном смотуљку који понизно нуди? „Љубавна завист“ – једне ципеле. „Крешталица“, или рукопис неког другог, мање познатог комада? Или једно од писама Књаза Српском Милошу Неписменом:

Кад су раздаљине биле даљине

„Зато милчи, добри, медени, златни и слатки Отац мој, сажаљује се на мене, Вашег изгубљеног сина, и не дајте му да коначно погине... От глада погн-

нути морам, јербо овде у Немачкој нема никаквога милосердија и помиловања“.

Човек овековечен, као вандрокаш, на своје прво путовање, за Трст, кренуо је пешнице, желећи „мало почерпавати чужестране језике“.

На размеђи два века, осамнаестог и двадесетог, кад су раздаљине биле даљине, овај неуморни „путокаш“ обишао је, што табанајући, што на коњу или на воловским тањинама: Нови Сад, Сегедин, Футог, Српски Бечеј, Трст, Сент Андреју, Будим, Пешту, Темнишвар, Пожаревац, Беч, Ријеку, Арад...

Дуго се сматрало да је боравио и у: Венецији, Падови, Смирни, Верони, Милану, Цариграду, Александрији, Риму, Фиренци... А онда се доказало да је ове градове походио само у духу.

Верујући машти колико и збиљи, отац српског театра умео је да, причајући, побрка доживљено и измишљено.

Са последњег путовања, у Русију, низ Дунав, вратио се „са штапом у руци и качкетом на глави, спљесканим као лепиња“. Имао је тада седамдесет и пет година. Те године стигла га је и смрт, последња станица свих путника.

„Љубавна завист“ – једне ципеле

За своје време Јоаким Вујић био је збиља учен човек, пако је његово образовање – као и његов живот уосталом – ишло цомбастим стазама. Син сеоског сапунџије и трговца, рођен у бачком селу Баји (Мађарска) школовао се на српском латинском, мађарском и немачком језику.

У Братислави је видео прву позоришну представу у животу.

У Трсту написао прву своју – и прву српску драму: „Фернандо и Јерика“. Дао је да се печата. Печатао је и „Љубовнају завист“ – једне ципеле – и граматику француског језика.

Вративши се из света, прве три своје књиге распродао је на пештанском вашару и тако се, по сопственом уверењу, приближио, не само свом узору, просветитељу Доситеју Обрадовићу, него и Наполеону лично!

Охолост у успеху и понизност у неуспеху! Када је, неку годину касније, у Сент Андреју његов најбољи комад, „Крешталица“, доживео велики успех, господин Јоаким Вујић инкасирао је суму од читавих 610 форинти, и стекао славу. Славу је задржао а новац поделио господским гестовима: трећину је дао сиромашним студентима који су представљали „Крешталицу“, трећину Мађарском позоришном друштву, а трећину сентандрејској препарандији (учитељској школи).

А само неколико година касније, како бележи један његов савременик, „он је ишао и по селу

своје књиге лично продавао у неким белим, ал' прљавим чарапама и неким цокулама, у једном полумасном качкету или шта ли му је то већ било на глави“.

„От глада погинути морам!“, кукао је он свом „милом, драгом, меденом и златном Оцу“ (нагласак на златном!) Милошу.

Лажне речи о лажном Вука

Око Милошеве касе гураће се са својим великим противником Вуком Караџићем.

„При крају овога писма, и то Вас покорнејше молим, Милиј Отче мој, да не слушате којекакве лажне и невероватне против мене речи от лажљивог, шантавог и злобног Вука, кои се тако код Вас Ваше прое најдерао, јербо је све то лаж, клевета, злоба, завист и пакост“, пише он „милом оцу“, фебруара 1813.

Полемика између Јоакима и Вука трајала је пуних двадесет година и није се водила око тога „који се Господарева прое више најдерао“ (није ни један), него око Вукових језичких реформи. Учени Јоаким, не схватајући лажносежност Вукових идеја, жучно је бранио своју ученост, једино што је имао. Зар он, европски господин, да говори језиком свињара и говедара!?

Књазу није било много стало ни до чије, па ни до Јоакимове учености. Зар он сам, неписмен а моћан, није био најбољи доказ о измишљености свих белосветских знања?

А позориште? Изгледа да је Милош волео позориште, сматрајући га раздобирином и сирдњом.

Културом против слона

Уочи Срећевске скупштине, највеће народне скупштине у доба Милошево, којој је присуствовало 4000 лица, Књаз је, изгледа у жељи да мало забави „делегате“, допустио Вујићу, који је у Крагујевац допутовао потрпавши сву своју имовину у један позајмљени кофер – да оснује театар.

Отварање Књажевско-српског театра у згради Типографије, која данас не постоји, било је пропраћено светлостима ватромета, а кад се – први пут у Србији – позоришна завеса дигла, глумци су извели комад „Фернандо и Јерика“, прво драмско дело свог директора Јоакима Вујића.

Театар је постао врло популаран у Срба. И само једно друго

чудо запретило је да угрози ову младу културну установу – слон који се однекуд појавио у престоници Србије. Срећом по културу, киша је и те године обилагола око Крагујевца, слаткоречиви Јоаким убеди Књаза да је томе крив „елефант“ и „звер би протерана“.

„Медени и златни Отац“ Јоакима Вујића, са „Премилом Мајчицом“, Кнегињом Љубицом, често је посећивао театар, који је сматрао лично својином. Сео је у специјалној фотељи, испред других, на самом рубу „позоришне“, пио кафу и пушио на чибук, захтевајући понекад да се понове сцене које су му се нарочито свиделе, или тражећи, без обзира на комад који се играо, да му глумци нешто отпевају.

Измишљена љубав

Јоакимово позориште неће дуго трајати. Река историје отплавиће и Књаза, и позориште, и Јоакима Вујића, и пензију коју му је Милош, за заслуге отечеству, доделио.

Друмове под ногама и „љубав за просвету“ у срцу, остаје једина имовина, већ остарелог Јоакима.

Биће запамћен у Београду, као усамљени старац, са путничким штапом у рукама, огрнут путном кабиницом, који се поткрепљује ракијом, сам себи решитије монолог из својих комада.

Тих дана, старца ће трести јака грозница, и као да бежи од онога од чега се побећи не може. Јоаким, исцрпљен, и гладан огрнуће се својом кабиницом и последњи пут у руке узети свој путнички штап... Умреће на степеништу књижевца Винклера, камо се упутио да би видео прве примерке своје последње књиге „Измишљена љубов Ирине и Филандара“. Сахраниће га на Ташмајданском гробљу, које више не постоји, у бивши гроб Симе Милутиновића – Сарајлије.

„Српске новине“, у броју 89 објавиће кратку вест о томе како се „прекјуче у два сата после подне преселио на вечност многозаслужни за род Српски Списатељ Јоаким Вујић, у седамдесет петој години живота... од слабости праћене старашћу и изнемоглим животним силама“.

* * *

Јоаким Вујић написао је тридесетак позоришних комада, тако значајних, а опет, тако мало вредних. Испоставиће се да је први српски драматичар своје комаде преводно, преписивао и преправљао са немачког, мађарског и италијанског.

Ипак у животу, на највећој позорници, часно је одиграо своју улогу. Вандрокаш је, са својих лутања, „милом народу“ донео – театар.

И. Лончар

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЗЛАТНА
ГРОЗНИЦА
У ДОБОЈУ

АЈД'МО ФАТО, ТРАЖИТ' ЗЛАТО

**ГЛАСИНЕ СУ СЕ ШИРИЛЕ,
МНОЖИЛЕ И РАСЛЕ. СВАКО
ЈЕ „СВОЈИМ ОЧИМА“ ВИДЕО
ГОМИЛУ ЗЛАТНИХ ПОЛУГА,
ПОЛА ВРЕЋЕ ЗЛАТНИКА, ПЕТ
ШАКА ДРАГОГ КАМЕЊА И...
КУД СЕ ДЕДЕ ОД ДОБОЈА
БЛАГО?**

Кад су негде пред крај марта прошле године, неколико дана после догађаја који је узбудио Добој и околину, житељи овог града на Босни отворили новине и видели да и оне спомињу тајанствено злато пронађено у њиховом граду, многи су само презриво плуцнули и мудро, вишезначно, као људи до танчина „упућени у право стање ствари“, изустили, онако више за себе:

— Свашта!

А новине су писале да је „приликом рашчишћавања терена за градњу нових стамбених објеката у пределу старе железничке станице у Добоју, багер откопао кутију са златним драгоценостима... Органи СУП-а пронашли су и одузели од радника извесну количину златника (око 30), који изгледа потичу из 19. века, једну наруквицу с брилијантом и један прстен“.

Трагати за златом одувек је мукотрпна и неизвесна работа.

Из „добро обавештених извора“

— Све ћу вам рећи, а знам све — поверљиво и уверљиво шапатам саопштава један рођени Добојлија.

обазриво се осврћући око себе, чиме „свој истини“ коју казује придаје још већи значај.

— Само, знате, ако може да ми се не спомиње име: нисам ја од оних који воле да се повлаче по новинама. Ја имам своју част...

Кад се дуга приповест ових усмених добојских новина скрати и очисти од значајних погледа и климања главом, сетних уздаха и подругљивог намигивања, прича, наводно, иде овим током:

У Београду су радници тамошњег СУП-а ушли у траг двојци Добојлија који су, наравно, „на црно“ препродавали ништа друго до — златне полуге. Телексом се одмах извештава добојски СУП који ступа у акцију, проналази раднике који су у гомили земље открили „благо невиђено“, али не проналази све што је, наводно, ископано. („Ко зна колико тог је већ преко границе“, уздише „свезнајући“ саговорник). Благо је некада припадало добојским Јевејима и њихови потомци, који живе у Америци, већ су ангажовали адвокате, и то америчке. („Долазили, њих четворица, седели, ево, овде до мог стола“, узгредно припомиње познатик информацију „из прве руке“).

Наравно, он је благо, додуше само део, „видео, ево, овако“. Један од радника који је пронашао драгоцености, по овом тврђењу, већ је

купио кућу на мору, а други се преко ноћи развео од жене, оставио троје ситне деце и са познатом добојском лепотицом „кинуо“ у Италију. („А та женска и није нешто башка...“) Трећи, опет, пева онај стари хит из добојског затвора:

Ево мене поред Спрече воде.

Туцам камен и чекам слободе.

— Што да и не пева: злато је на сигурном! Е-ех, куд би мени крај био да сам којим случајем ја натрапао на то што су они нашли — завршава „своју причу“, наш анонимни „представник јавног мњења“.

Наруквица од злата са четири топаза

Иако је од дана кад је злато узбуркало и машту и стварност Добојлија прошла готово цела година, показало се да свако чудо ипак није за три дана.

Јуре Матић, секретар Општинског секретаријата унутрашњих послова, љубазно нас упућује на Извршни одбор Скупштине општине Добој. Тамо је прослеђена уредно написана, оверена и потписана званична информација СУП-а о нађеном злату. Фотографије не постоје.

Председник Извршног одбора је заузет, а потпредседник службено одсутан. Иза тапацираних врата једне канцеларије Скупштине општине Добој разговарамо с Емиром Шеховићем, секретаром Извршног одбора.

— Ма, свет к'о свет, прича... — каже Шеховић, док листамо стручни налаз у којем се, између осталог каже, да су 18. марта 1985. године службеници Општинског СУП-а обавештени да су у насељу Доњи град, у подножју добојске тврђаве, при-

ликом затрпавања топловодних цеви радници ООУР-а „Пионир“ из Добоја, пронашли златне предмете, и то: „златну наруквицу“ са четири топаза, златне зубе, златно зубало, већу количину игримилука (турских дуката кованих за владе султана Махмуда Другог 1833. године), затим један златни оквир са наруквицом за златни женски сат (механизам иструлео), минђуше, прстење“.

Судски спор са лицима која су се јавила као потомци, односно наследници особа којима су, наводно, ови предмети некад припадали, у току је...

Прича се да су, кад су гласине достигле врхунац, људи крадом одлазили на гомиле блатне земље поред Босне с лопатом на рамену и батеријском лампом у руци. Светлећи попут свитаца, поприличан број Добојлија разног узраста и доби сабласно је ноћу тумарао обалом реке у нади да ће им у тами синутти чаробни, злаћани одсјај, све док, наводно, није наређено да се престане са тим илуминацијама.

То тражење злата искористили су неки неверни мужеви, кажу у Добоју: опремивши се ашовом и батеријом, они су ишли код љубавнице, док су их код куће супруге нестрпљиво чекале, у нади да ће дословце преко ноћи постати богате. Због злата је и развода било. Овај крај и данас све значајно што се догоди брзо и вешто стави у песму. Тако су настали следећи стихови:

Хајд мо, душо, хајд мо злато...

поред Босне тражит' злато...

За разлику од овог ђувегије, други занесено уверава драгу да није нимало материјалист:

Више волим твоје очи росне него благо на обали Босне!

Све је то хава и луфт

А злато је на сигурном месту, у сефу добојског општинског СУП-а. Оно је нагнало старије Добојлије да се сете некадашњих суграђана, имућних и вредних Јевеја, који су или страдали у другом светском рату или напустили земљу кад им је запретила фашистичка опасност.

Данас од јеврејских породица у овом граду живе само Атијаси. Некад су ту трговали, лечили и учили чланови бројних фамилија Алтарац, Албахари, Амаћоро, Ангелус, Барух, Гриз, Елазар, Илеш, Кабиљо, Леви, Перера, Пинто, Ренерт, Скутери, Песак...

— И пронађоше ли злато? — шететски пита онај „свезнајући“ саговорник из хотела „Босна“.

— Најбоље је да од тог злата направе добар диск — додаје један младић из већег друштва вршњака.

— Ма, мани, болан. Боље кафана, али лепа! — прекида га други.

А један добојски дедо, за којег кажу да је беговског порекла, човек начитан и мудар, у младости чувеч сархош (бекрија), а под старост цењен хаџија, замишљено гледа кроз дувански дим у мутну Босну и одсутно каже, као из неког другог света:

— Нашли злато, велиш? Е, прошло је кроз ове моје две руке свакојаког блага и лепоте, чини ми се, колико добојска градина! Па? На крају ми остаде само овај филцан хахве. Све је то хава и луфт...

Хава на арапском значи ваздух, празнина, ништа.

Л. И.

ЛИНДБЕРГОВ-

ЈОШ ЈЕДНОМ

О НАЈЧУВЕНИЈОЈ ОТМИЦИ

**ЗОВЕМ СЕ ХАРОЛД ОЛСОН.
МЕЋУТИМ, ТО НИЈЕ МОЈЕ ИМЕ.
ПРАВО ЈЕ – ЧАРЛС АУГУСТ
ЛИНДБЕРГ МЛАЋИ!**

**ЈА САМ ОНА ДАВНО НЕСТАЛА
ЛИНДБЕРГОВА БЕБА
ЗА КОЈОМ ЈЕ ПЛАКАЛА
ЦЕЛА АМЕРИКА.**

**НИСАМ МРТАВ, КАКО СЕ ТО ВЕРОВАЛО,
ЖИВ САМ И ЖРТВА САМ ЗАВЕРЕ
СКОВАНЕ НЕ САМО ПРОТИВ
МОЈИХ РОДИТЕЉА И МЕНЕ
НЕГО И ВЛАДЕ СЈЕДИЊЕНИХ
АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА.**

Какава је завера у питању?
Олсон, педесетпетогодишњак већ потпуно седе косе, тврди да је прича почела, званично, у ноћи 1. марта 1932. године. Тада је, наиме, гувернанта којој је био поверен првенац прослављеног пилота Чарлса Линдберга открила да се двадесетомесечна беба не налази у свом кревету у дечјој соби на другом спрату тек саграђене виле. У том часу, а било је око десет увече, у кући су се, осим ње, налазили и дечакови родитељи, шофер и куварица. Сат раније сви они чули су необичан шум као кад жалузина удара о зид. Међутим, на то нико није обратио пажњу. У десет, кад је гувернанта пошла да обиђе бебу, креветац је био празан а прозор отворен. Полиција је стигла за само неколико минута и једино је могла да утврди да се поред прозора налазе дрвене лествице а на влажној земљи отисци стопала. Прелепом плавокосом дечаку, кога су милиони Американаца на просто обожавали, није било трага.

Вест о отмици Линдбергове бебе била је прави шок не само за Америку већ и читав свет. Прве странице новина буквално су биле преплављене фотографијама бебе која се смеши и њених несрећних родитеља. У потрагу су се укључили не само полиција и ФБИ већ и милиони појединаца који су проналажење детета сматрали националном и патриотском дужношћу.

Капоне узвраћа ударац

То би била званична верзија. По Олсону, догађаји нису баш тако текли, односно, откриће нестанка је само до у детаље испланирана сцена смишљена једино зато да се обмане полиција. Да ли то значи да је Линдберг, прослављени херој, човек који је шест година раније без спуштања прелетео растојање између Њујорка и Париза, измислио отмицу свог јединца. Ни говора, каже Олсон. Он је једноставно био присиљен да одигра сцену која се уопште није догодила! Јер, његов син је отет неколико дана пре 1. марта и то не из куће! То значи да је лагао не

Ово је једна од последњих фотографија Чарлса Линдберга Млађег, двадесетомесечне бебе коју је цео свет оплакао. У оквиру је његов отац, чувени пилот.

само он, него и његова жена Ен и послуга, а то су учинили јер нису имали другог избора.

Цела прича са отмицом Линдбергове бебе почиње, каже Олсон, оног тренутка кад је ФБИ ухапсио тада најмоћнијег шефа мафије у Америци, Ал Капонеа. Овај, помало неочекиван ударац, затекао је не само Ала већ и његове пријатеље. Али, они не би били то што јесу да се нису брзо снашли и сместа разрадили план за Алово ослобађање из затвора. Тај план је, све у свему, био доста једноставан и заснован на идеји да се отме „национална беба“ која ће, уз свесрдно залагање ухапшеног шефа, бити пронађена и издејствовати му, у знак захвалности, излазак из затвора. И заиста, одмах пошто је Чарлс Линдберг Млађи нестао из куће у Хоупвилу, предграђу Њу Џерсија, Капоне је његовим родитељима понудио помоћ и награду од 10 милиона долара ономе ко на било који начин помогне да се беба нађе. Овај, на изглед великодушан гест окореог криминалца није био ништа друго до – превара. Он је саврше-

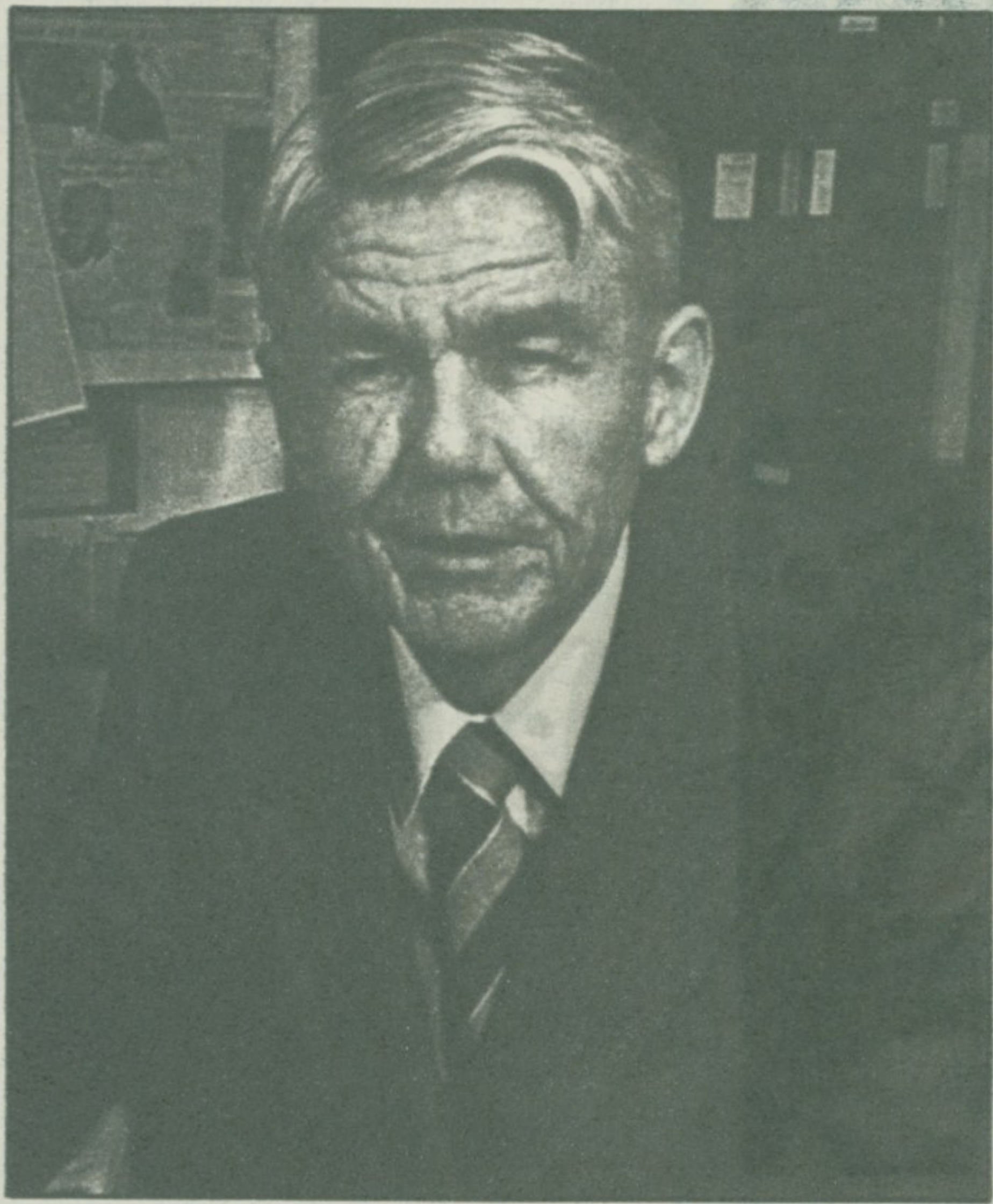
но добро знао да се на све стране тражена беба налази у рукама његових пријатеља који су 26. или 27. фебруара изазвали саобраћајни удес у коме је Ен Линдберг заједно са бебом била повређена. Беспомоћну жену и дете мафијашу су превезли у Хартфорд где им је њихов лекар пружио неопходну помоћ. Још док су дечаку превижали главу, Линдберг Старији је добио поруку којом је обавештен шта се догодило и да о свему мора да ћути. У супротном, беба ће бити убијена.

То је мој син

Зашто је било неопходно да Линдберг неколико дана ћути? Из простог разлога, објашњава Олсон, што је мафија желела да добије у времену и дете однесе довољно далеко од града: није било сумње да ће полиција преврнути и небо и земљу не би ли га нашла.

Из страха да не изгубе сина Линдбергови су без поговора пристали на услове мафије. Затворили су се неколико дана у кућу одбијајући било какве посете с образ-

СИМ ЈЕ ЖИВ

Они који су имали прилике да пореде фотографије Чарлса Линдберга и Харолда Олсона, који тврди да је његов син, кажу да је сличност запањујућа.

ложењем да је мали Чарлс озбиљно болестан. У замену за живот свог дечака, одлучили су да плате цену која се од њих буде тражила.

Мафија је била та која је сматрала да ће читав ствар бити убедљивија ако отмицари затраже 50 хиљада долара за откуп. Пошто му је таст био један од водећих банкара, Линдбергу није било нарочито тешко да тај новац брзо сакупи. Послао га је онако како је то тражено. Међутим, у замену није добио дете. Штавише, 12. маја полиција је у непосредној близини његове куће пронашла дечји леш који је већ био у стању распадања. Линдберг је позван на идентификацију: бацивши поглед изјавио је да је сигуран да је у питању његов син.

Намеће се питање зашто је прослављени ас препознао „своје дете“ кад је добро знао да је то неки други малишан. Олсон и на њега има одговор: Линдберг је био принуђен да „препозна“ леш јер је истрага у коју се укључио и ФБИ узела такве размере да се мафија осетила угроженом па је, да би

смирила потрагу, понудила мртво дете. Уколико изјави да је у питању његово дете, могао је да се нада да ће му син, на крају, ипак бити враћен.

Олсон указује и на податак који не треба да се занемари: у тренутку кад је нестала, Линдбергова беба била је дугачка 73 центиметра и немогуће је да за шест недеља, колико је прошло од тренутка отмице до откривања леша, порасте 11 центиметара!

Дакле, пилот је учинио све што се од њега захтевало али заузврат није добио ништа. Вероватно је врло брзо после овога решио да се обрати агентима ФБИ. То је на неки начин дошло до ушију мафије која је одлучила да га казни, поготову што је у међувремену, приступио Комисији за борбу против организованог криминала.

После пуне четири године истрага је коначно приведена крају: Бруна Хауптмана, пореклом Немца, државни тужилац оптужио је за убиство Линдбергове бебе, а суд је одмерио смртну казну.

Хауптман је ухапшен у септембру 1934. управо у тренутку кад је

на једној бензинској пумпи хтео да плати рачун новчаницом од 10 долара, једном из серије оних 50 хиљада којима су исплаћени отмицари. А да ствар по њега буде гора, полиција је у кући у којој је живео пронашла још 15 хиљада долара и исто дрво од којег су направљене лествице прислоњене уза зид Линдбергове куће. Осим тога, графолози су под заклетвом изјавили да је писмо отмицара писано управо Хауптмановом руком. Харолд Олсон тврди да је он ипак био потпуно невин и да је мафији послужио како би на цео случај ставила тачку. А да је у праву, наводи захтеве тадашњег директора ФБИ-а Едгара Хувера који је лично неколико пута захтевао да се одложи изрицање смртне казне над Хауптманом.

Нови родитељи

Олсон каже да су сви ови докази исфабриковани и да је Хауптман, Немац који је илегално ушао у САД, био богомдан жртвени јарац. Да би прехранио породицу, бавио се препродајом „врхунског новца“ па тако није ни чудо што је један део од оних 50 хиљада долара и нађено у његовој кући. Што се тиче рукописа, Олсон објашњава да је мафија располагала веома добрм фалсификаторима и да је један од њих био неки доктор Џордан који је у целом случају имао поприличну улогу. Наиме, баш у његовој кући, неколико месеци после отмице, живела је Линдбергова беба, а кад је ствар са ослобађањем Капонеа пала у воду, он је био тај који је дошао на идеју да дечакића усвоји његова свастика. Тако је двогодишњи Чарлс дошао у породицу Саре и Роја Олсона који су му, потпуно га усвојивши, дали и своје име.

О њима Харолд говори са много љубави. Били су дивни родитељи. Омогућили су му срећно и безбрижно детињство.

Сумња му се родила тек после лекарског прегледа приликом доласка у војску. Тада су му рекли да на глави има ожиљак — траг давно нанесене повреде. Ма колико се трудио, Олсон није могао да се сети да је икада пао и повредио главу. Али, и на ово је заборавио. Поново се сетио свега тек када је у јесен 1952. умрла Сара Олсон. Тачније, када му је један Сарин рођак, да би га утешио, рекао да му она и није мајка као што му ни Рој, парализован и нем од срчаног удара, није отац. Ко је, ако није Харолд Олсон? То рођак није могао да му каже, јер ни сам није тачно знао, али му је као родитеље поменуо Линдбергове и Капонеа.

Зато је Олсон довео себе у везу

са Линдберговом бебом. Сетио се и неких догађаја из најранијег детињства. Неки лекар му је, као сасвим малом детету, скинуо младеж са десне руке. Неколико месеци касније оперисали су му браду и нос! Ожиљци тих захвата могу и данас да се уоче, тврди Олсон. Зашто би неко, без разлога, оперисао тако мало дете?

На основу описа Линдбергове бебе Олсон наводи ни мање ни више него 24 заједничке црте. И он је имао два младежа на десној руци, па ожиљак од операције коју је и беба имала одмах после рођења, затим ожиљак изнад десног ока, квргу на врху носа, десно ухо нешто веће од левог и нешто више... неправилност у десном углу усана. О плавим очима и коси и да се не говори. Ипак, кључни доказ требало би да буду отисци прстију. Олсонови се потпуно подудару са отисцима бебе (сачуваним на фотографијама а узетим са кревета непосредно пошто је полиција дошла у кућу Линдбергових). Да би дошао до њих, Олсон је морао да уложи много труда, времена и — новца.

Дакле, уз све ово Олсон наводи имена агената ФБИ којима се обратио Чарлс Линдберг када му је постало јасно да му мафија више неће вратити сина.

И на крају, ваља додати да је Олсон, он чврсто верује нимало случајно, упознао другорођеног сина Линдбергових, Џона. Међутим, овај од тренутка кад је Олсон изнео у јавност своју причу не жели с њим никакав контакт. То одбијање да се поново сретну траје већ 18 година. Тачно колико и Олсонова настојања да утврди ко је. Њихов последњи сусрет завршио се Џоновом молбом да се окане свега и не позлеђује старе ране и да ће му породица, ако је новац у питању, врло радо исплатити сваку суму коју тражи.

— Ја не желим новац, имам га сасвим довољно — истиче Олсон. Он има објашњење и зашто му Чарлс Линдберг никад није одговорио ни на једно писмо: признати да је жив значило је и признати сарадњу са мафијом и слање на електричну столицу потпуно невиног човека.

— Сигурно је да ме Чарлс Линдберг никад није заборавио и сасвим је могуће да је на неки начин успео да открије мој идентитет. Само тако могу да објасним новчане пошиљке које су ми однекуд стизале у критичним тренуцима, па и познанство са Џоном. Надам се да ће враћањем читавог случаја на суд правда најзад бити задовољена. Поново ћу моћи да носим име које ми је припало рођењем.

О. Вукадиновић

Животи је и птица је животи

МИР У ОКУ ТАЈФУНА

„ОСЕТИО САМ КАКО МЕ ЗА ГУШУ ХВАТА САЗНАЊЕ: ОЛУЈНИ ОБЛАК БИО ЈЕ БЛИЖИ, МНОГО БЛИЖИ НЕГО ШТО СМО МИСЛИЛИ.”

Пилот и капетан Драго Вранеш учио је о њему из предмета метеорологија. И од понеког колеге слушао је како изгледа када таман облак, попут непробојног зида, сакрије небо пред очима пилота. Тајфун! Било му је писано да се сретне са моћним ваздушним ковитлацом. И да, суочен са опасношћу, донесе одлуку од које су зависили животи стотинак људи. Одлуку, какву пилот може да донесе само једном у животу.

Летели смо из Хонгконга за Бангкок. Лет, рекло би се, рутински. Упозорили су нас да на путу имамо тајфун. Нисмо се узбуђивали, имали смо план како да га обиђемо – прича капетан Вранеш, пилот у чијој је летачкој књижици уписано 12.000 сати летења.

Висина: десет хиљада метара. Перавац: добар. Лаки жагор у путничкој кабини. Стјуардесе су управо завршиле са послуживањем. А онда...

Осетио сам како ме за гушу хвата сазнање: олујни облак био је ближи, много ближи него што смо претпоставили. Простирао се читавих 300 километара улево. А са десне стране била је кинеска граница!

Капетан је осетио болни грч у стомаку. И осећај сличан кајању: зашто сам изабрао ову професију?

Високо, изнад Титограда

Почело је то када је један четворогодишњи дечак, у селу Тужевићи, на граници Лике и Котара, ратне 1942, угледао немачки „месершмит“, и пружио руке да га ухвати. Можда је тада будући капетан осетио љубав према лепом али опасном небу.

С мајком, сестром и два брата (оца су му убили) преселио се после рата у Београд, на Бежанију. Ту је био стари земунски аеродром. Авioni су полетали и слетали кроз снове једног дечака.

После осмогодишње школе отишао је да учи авиомеханичарски занат. Пилоти и авиони свуда око њега, а сан да пилотира тако близу, па ипак тако далеко.

У војсци служи у школи резервних официра – авијатичара. И лети! Титоград је први од градова које ће видети под собом!

Онда: наставник летења у Ваздухопловном савезу. Нови часови у летачкој књижици. И поново у ЈАТ-у. Копилот па пилот на DC-3. Затим „конвејер“, DC-9, „боинг 707“...

Животи сан био ми је да упознам Исток, летење под другим условима, метеорологију екватора!

И капетан Вранеш одлази „у печалбу“, да лети за компанију „Сингапур ерлајнс“, чији се авион под његовом командом приближава тајфуну!

Смрт ближа од Бангкока

Лево, десно или право?

Са Кином није имао никакве везе, а ући без најаве у њихов ваздушни простор било је врло ризично.

Обилазити тајфун са друге стране? Али то би потрошило све резерве горива. Тим путем смрт је била ближа од Бангкока.

Остало је само једно решење. Нисам одмах смео ни сам себи да га признам!

Тајфун понекад буду јачи од 100, па и од 150 километара на сат. Подижу кровове, преврћу аутомобиле, ломе авионе као сламку...

Колеге из посаде, обојица Кинези, искусни ваздухопловци одрасли на овом подручју, боље од њега знали су шта значи тај страшни ваздушни ковитлац са женским именом, који разара све пред собом, а у чијем „оку“ влада свечана равнодушност.

Путали су гледајући пред себе. Капетан је морао да одлучи.

Јер, тајфун понекад и не мора да буде јачи од летелице. Кад се чудовишан облак „замори“... Капетан буљи у радар, као да он може да му покаже колика је снага његовог противника.

Све ми је прошло кроз главу: и буре на Крку, и олује над Алпима, београдске кошаве, и слетање, зимско, на писту у Љубљани, на којој је било заборављено возило за чишћење снега...

Укључио је сигнал.

„Вежите се!”

То је значило: идемо у тајфун.

Нешто што је требало да буде осмех

Упловили су у мрак, док је авион подрхтавао.

Ето ти сад то твоје летење под другим условима! – прошло је кроз главу капетану Вранешу. – Ето ти сад твој Исток!

Турбуленција у границама нормале.

Тама све гушћа. Мрак из кога као да нема излаза.

Два-три јача удара, од којих се дисање прекида.

Крила дрхте.

Напетост у кабини. Грашке зноја на лицима.

Мокре кошуље.

Дуги минути.

А онда, као избачен из неког катапулта, авион излеће из тамне масе, и мирно запливи у унутрашњост кружног прстена. Ни облачка. Светлост, свечана тишина, мир неба.

Као да смо упловили у вечност!

Кинези су поскакали и подврискивали својим танким гласовима. На лицу непомићног капетана појавило се нешто што је требало да личи на осмех.

Тајфун је био побеђен. Пролазак кроз други зид прстена био је већ сасвим лишен неизвесности.

Данас је Драго Вранеш капетан на највећем путничком авиону који лети у цивилном ваздушном саобраћају, „боингу 747-300“, званом „биг-топ“. Чини му се да најзад зна зашто је целог живота волео небо.

Како је дивна тишина у оку тајфуна.

На земљи, оне који су победили, дочекују поклицима. А тишина је дар неба победницима.

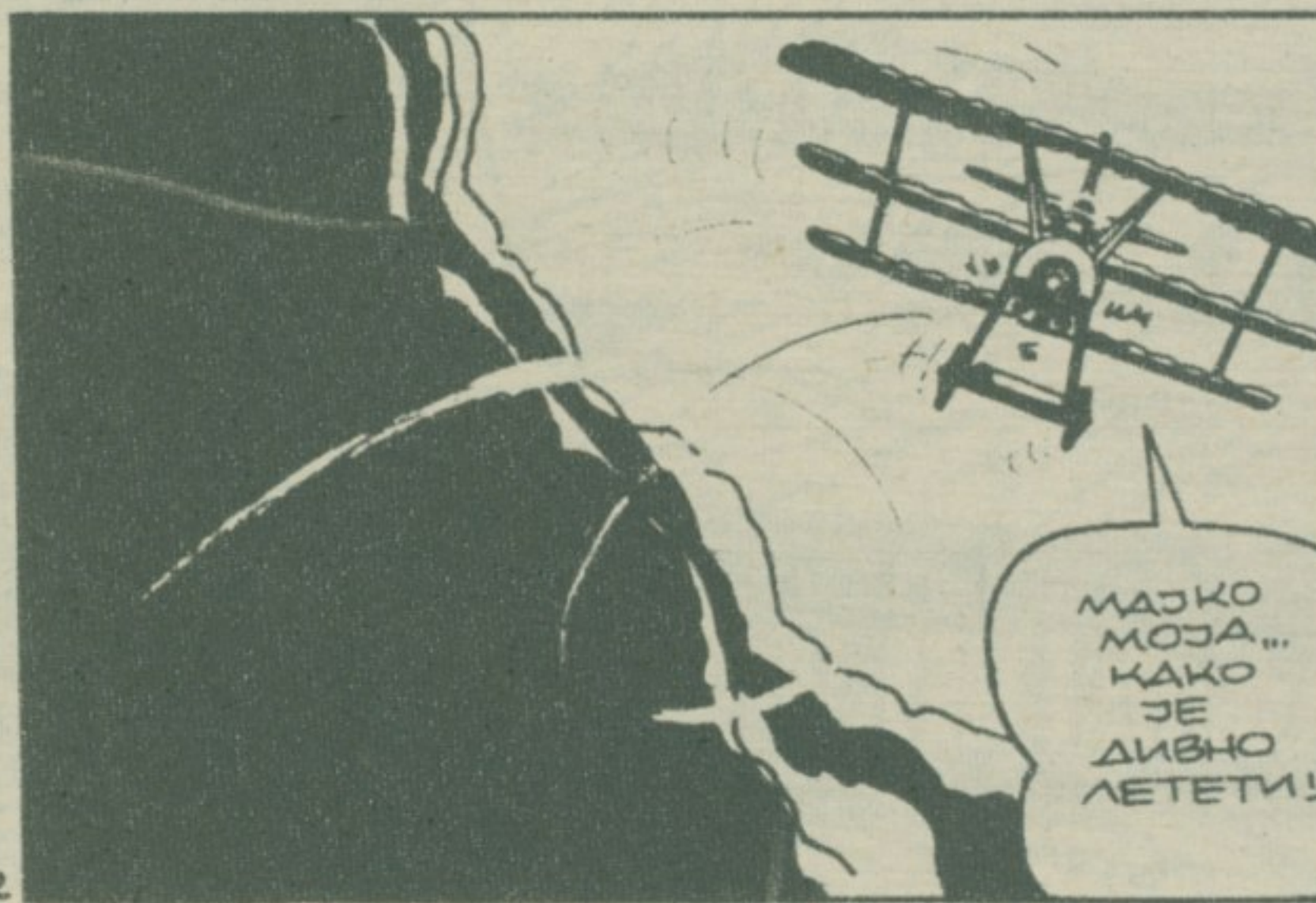
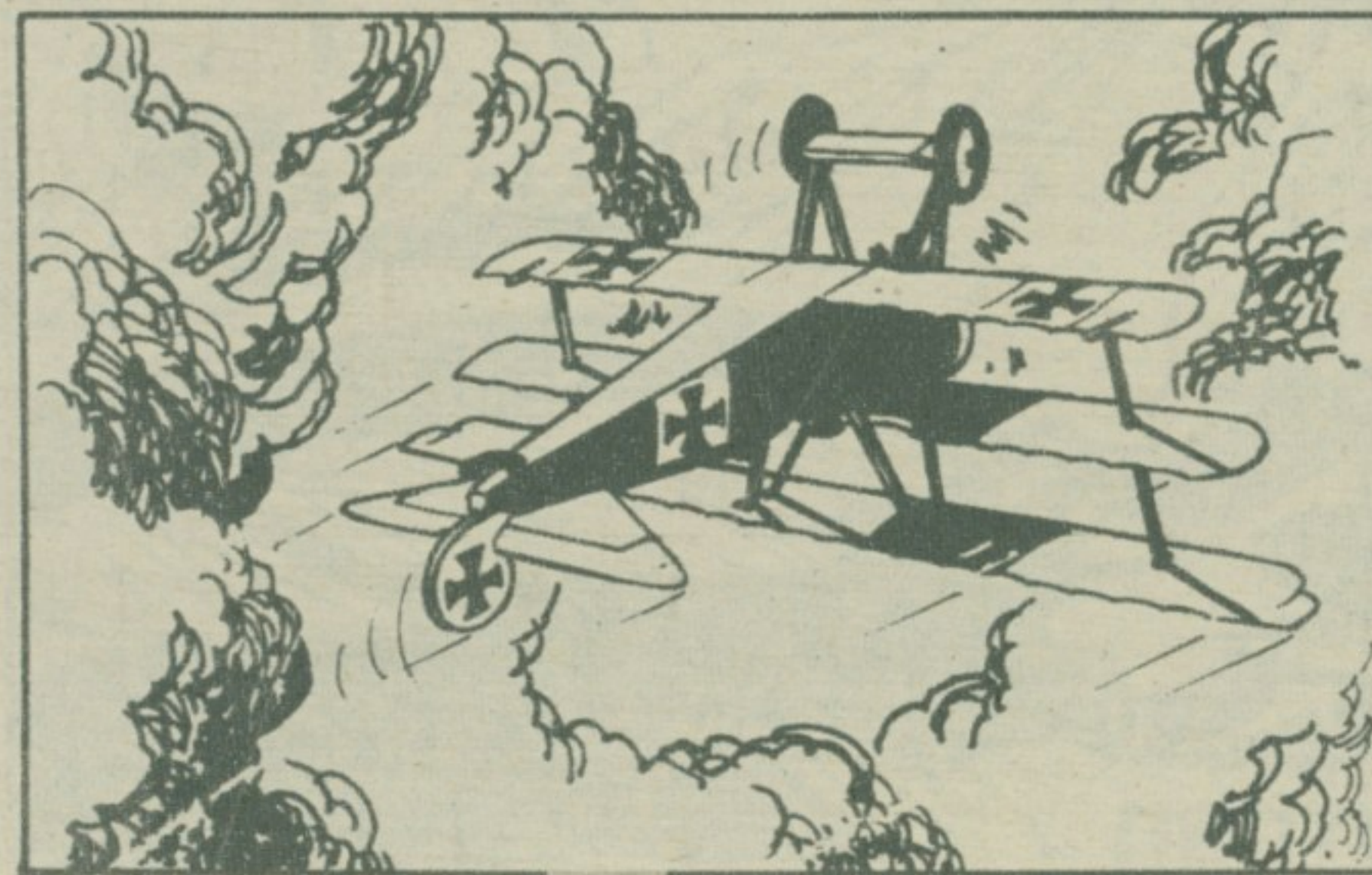
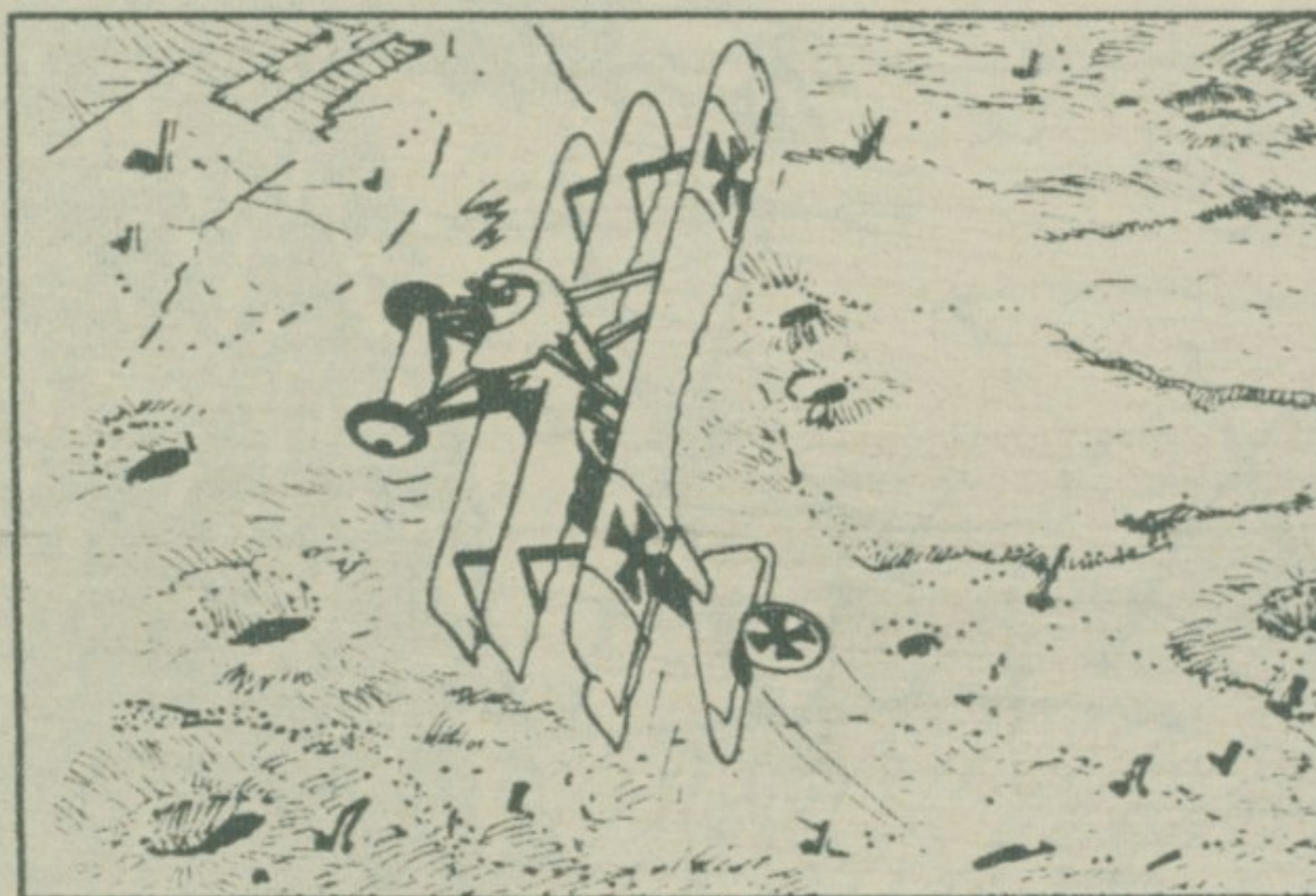
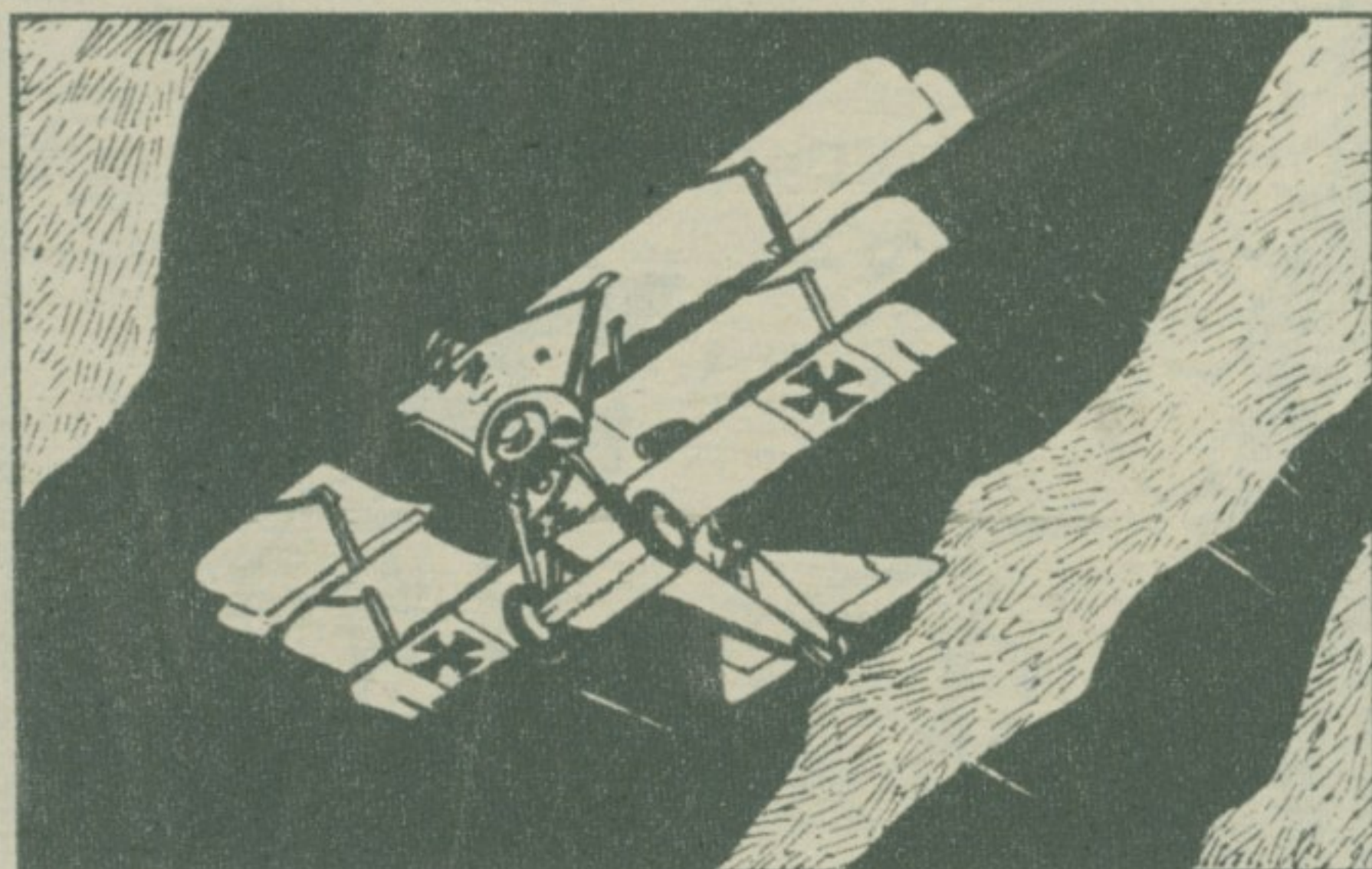
Јово Симић

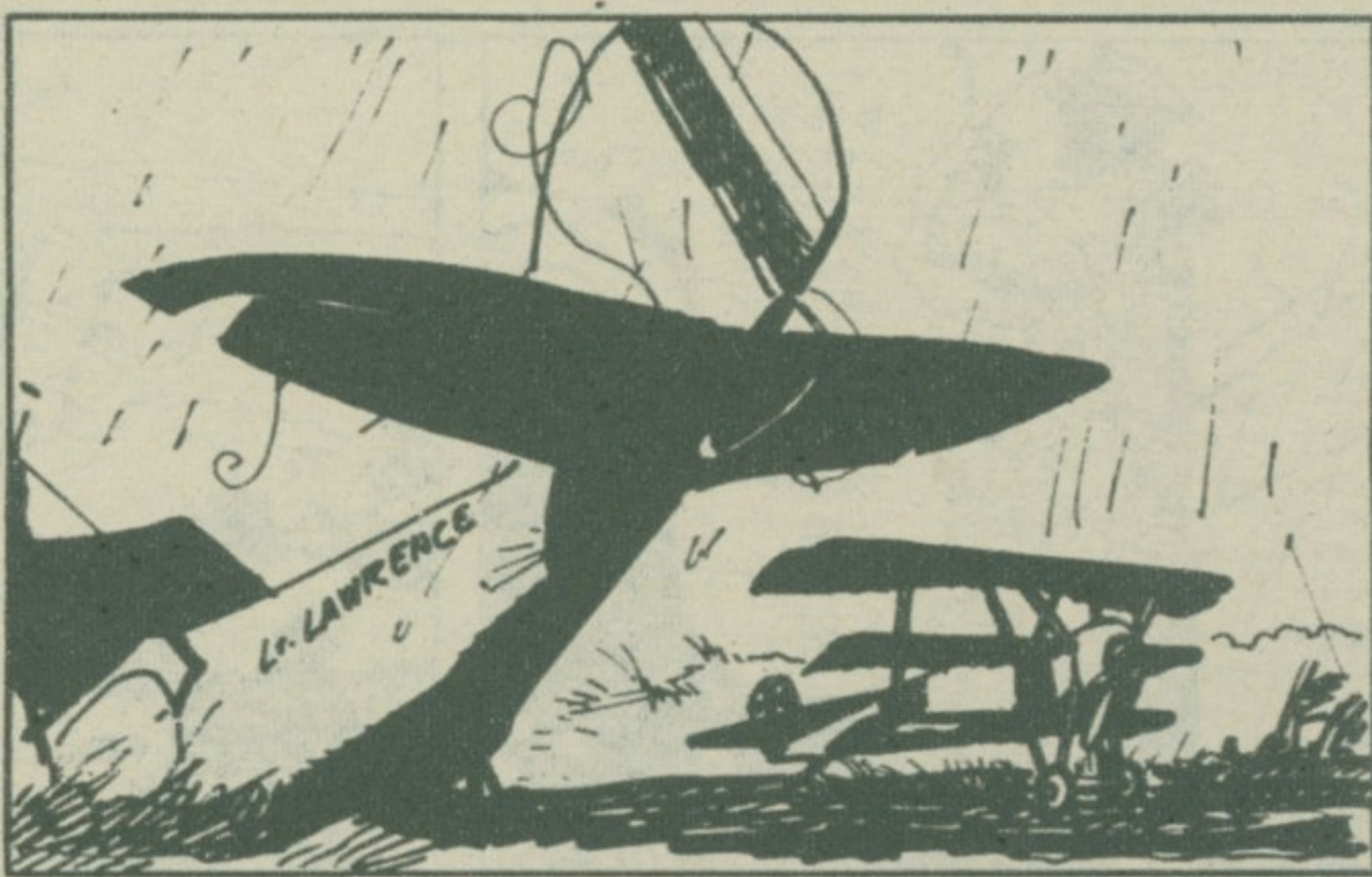
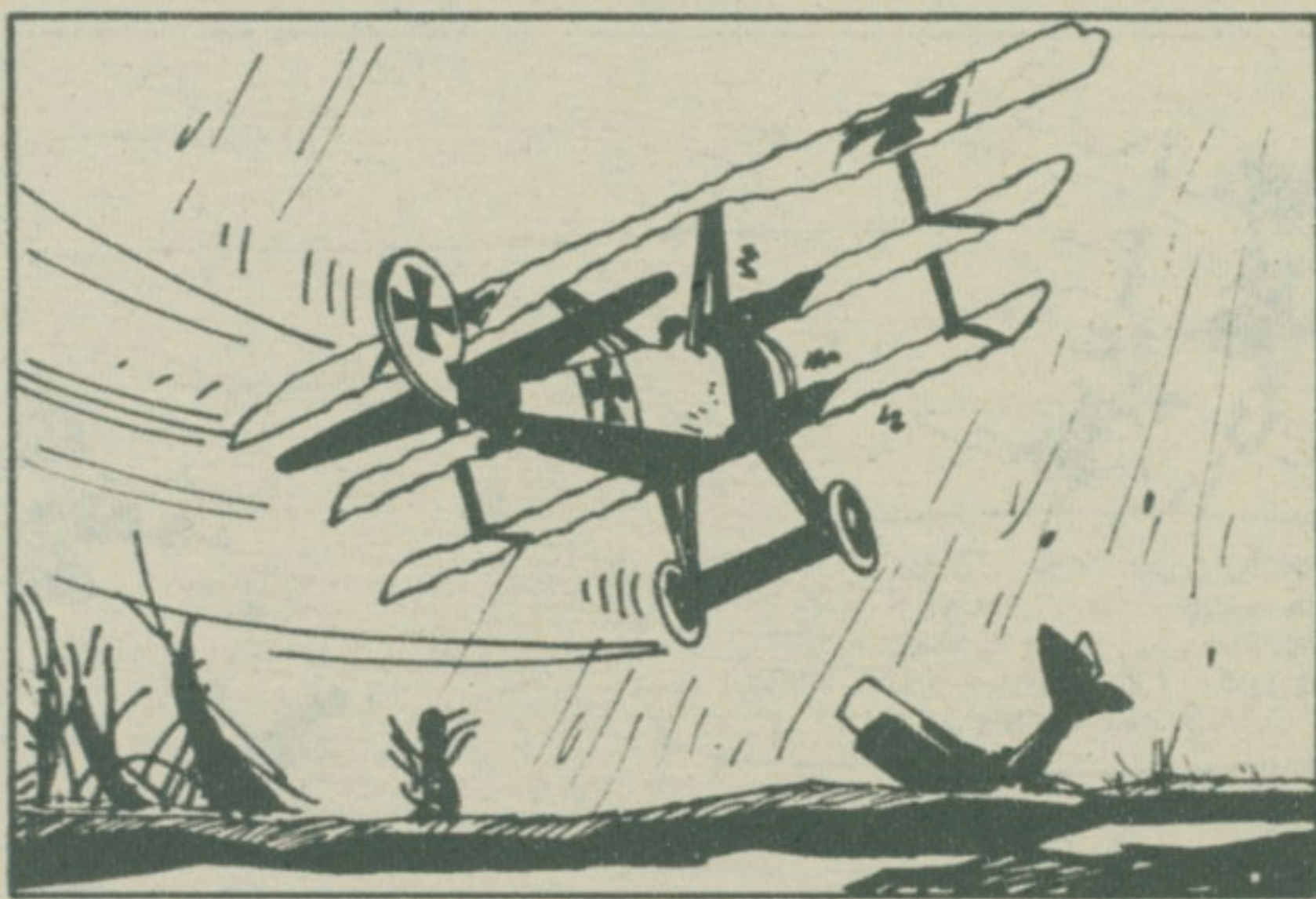
КОРТО МАЛТЕЗЕ:

ХУГО ПРАТ
(HUGO PRATT)

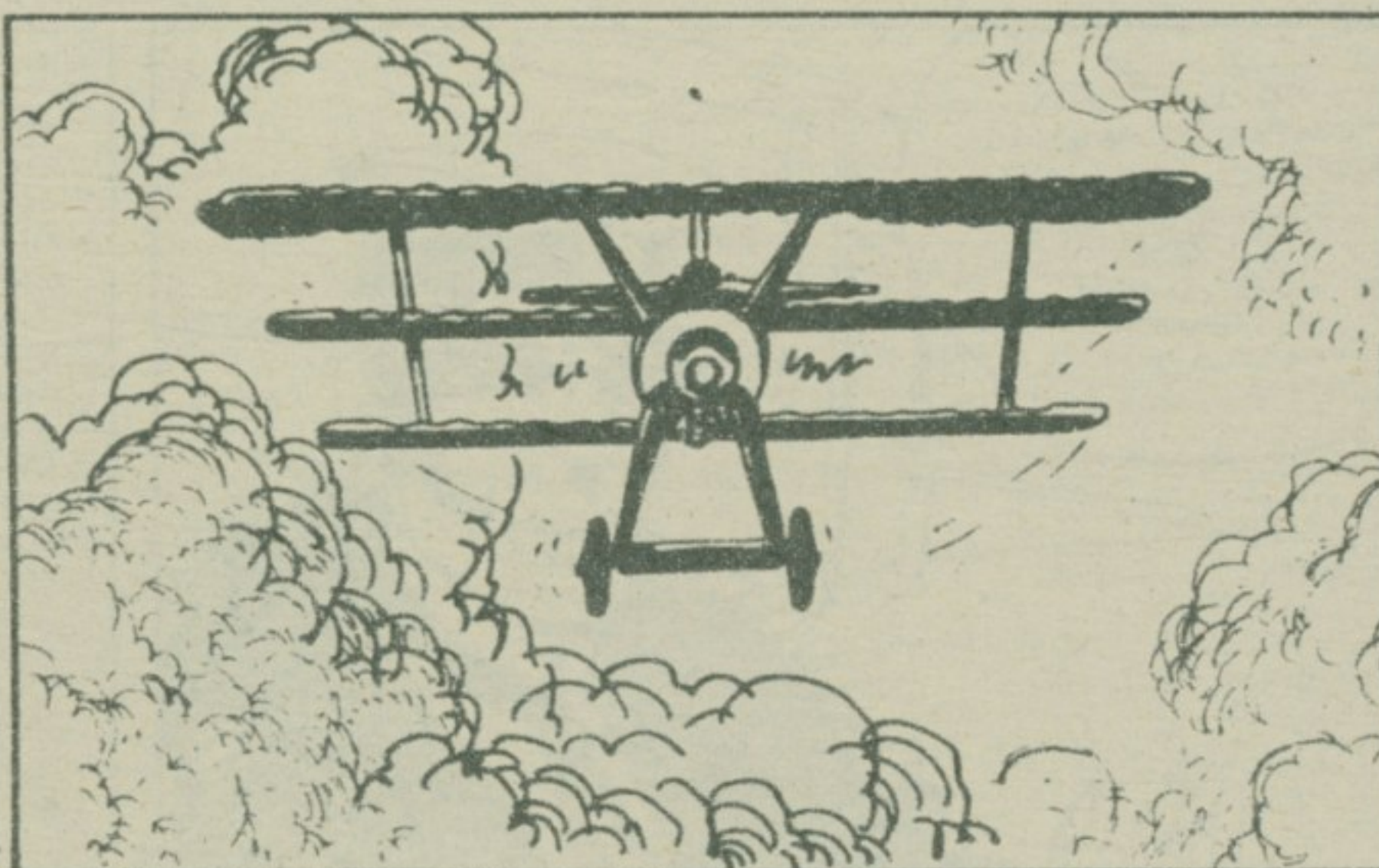
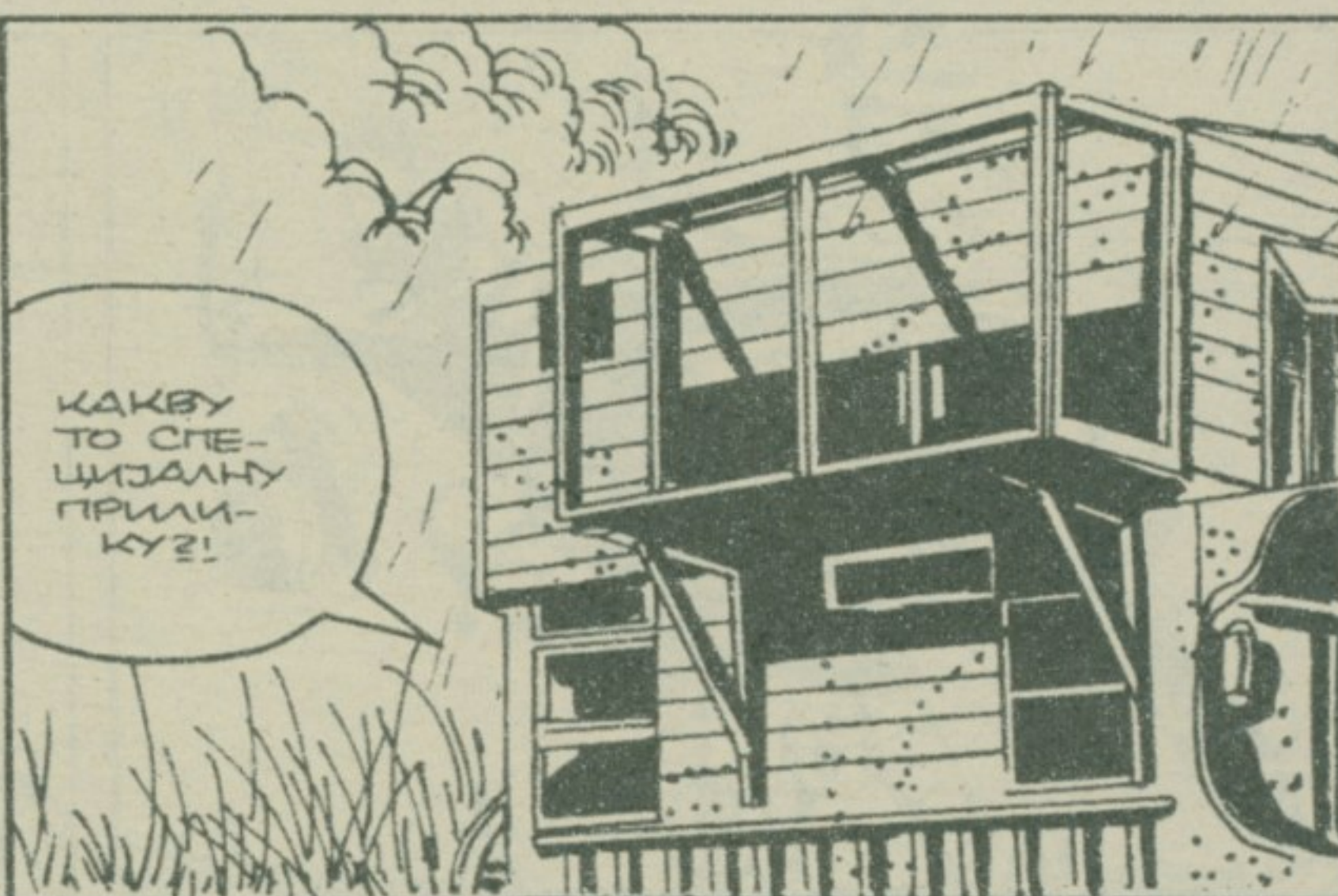
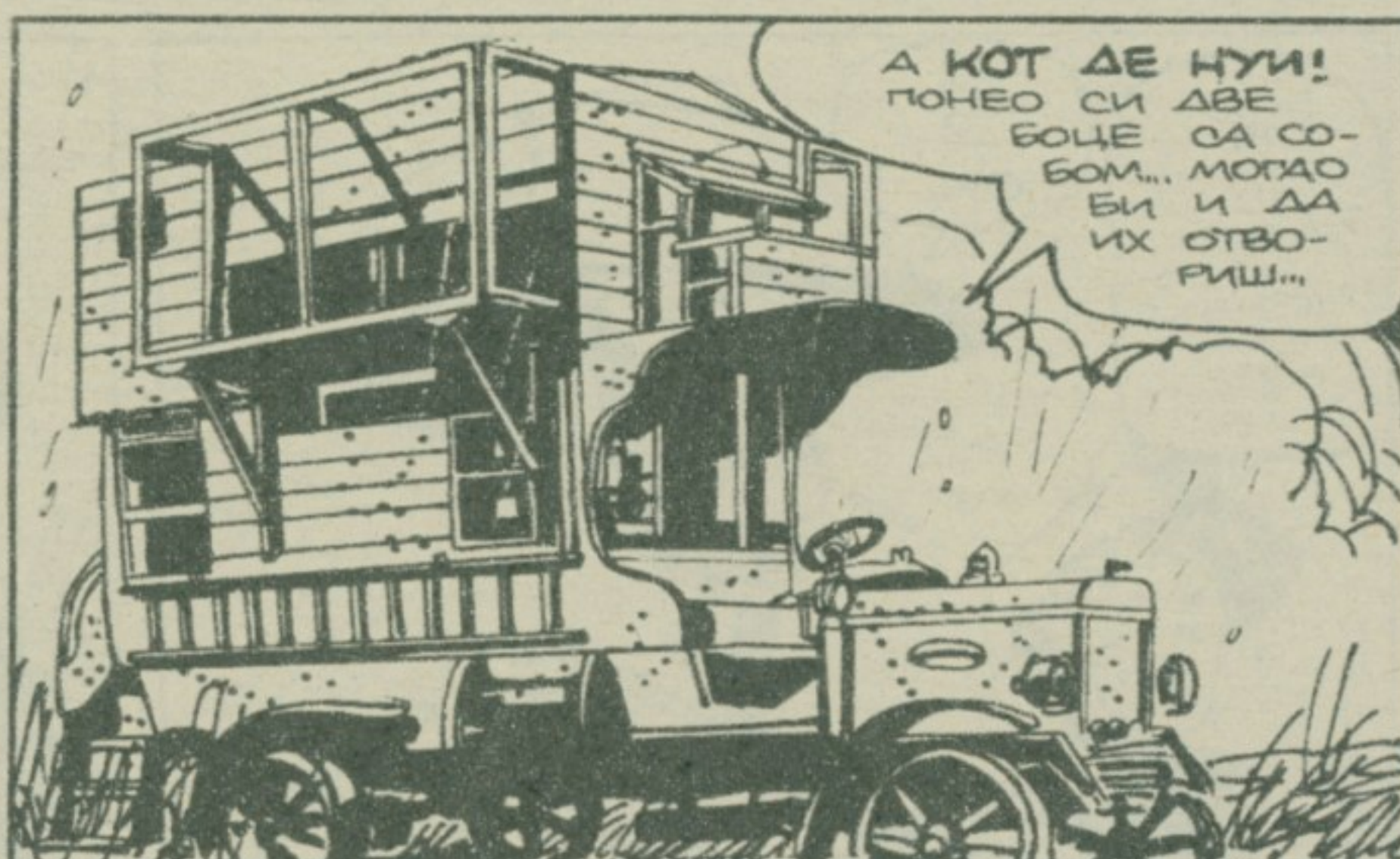
Црвени сакон

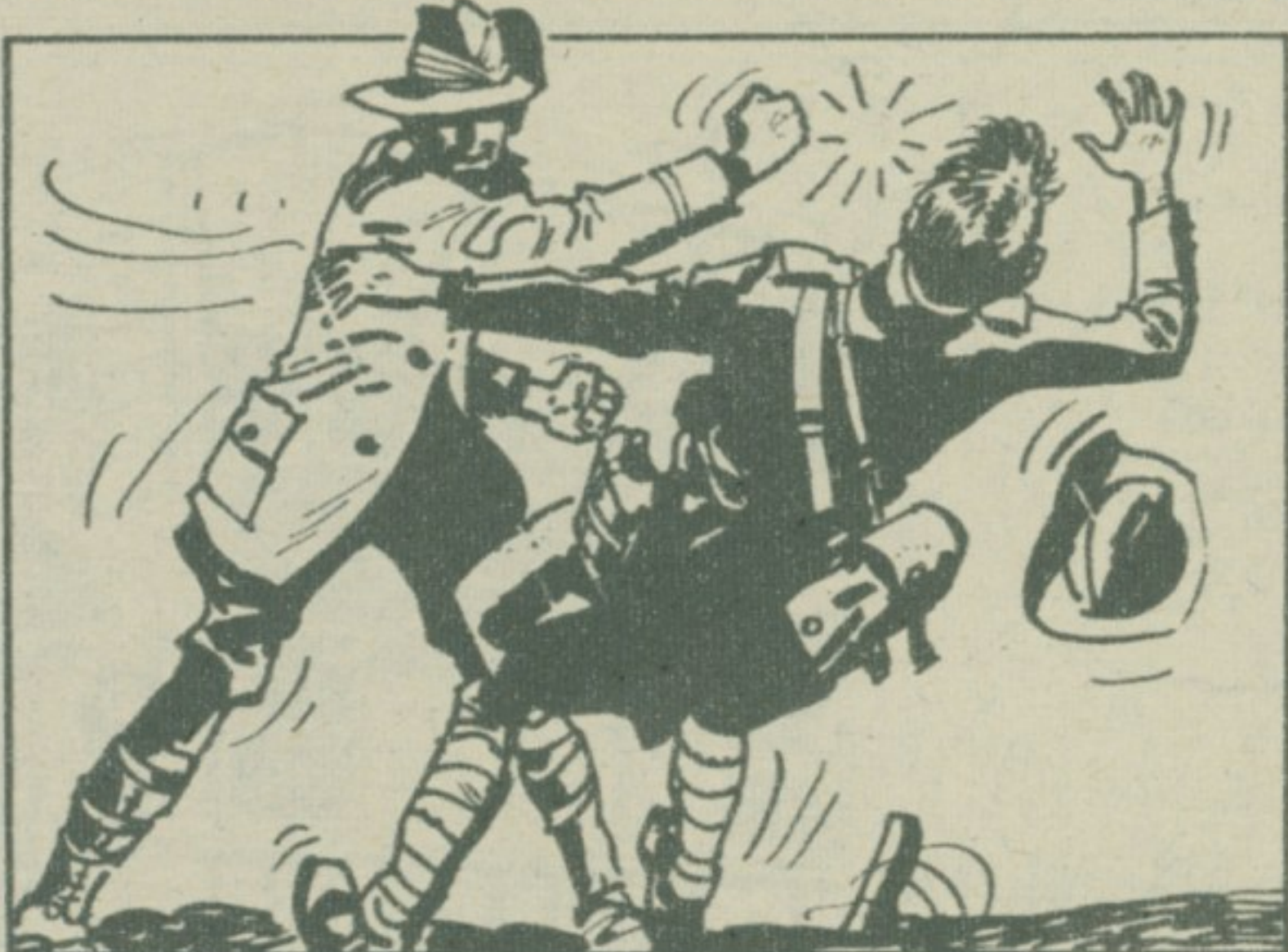
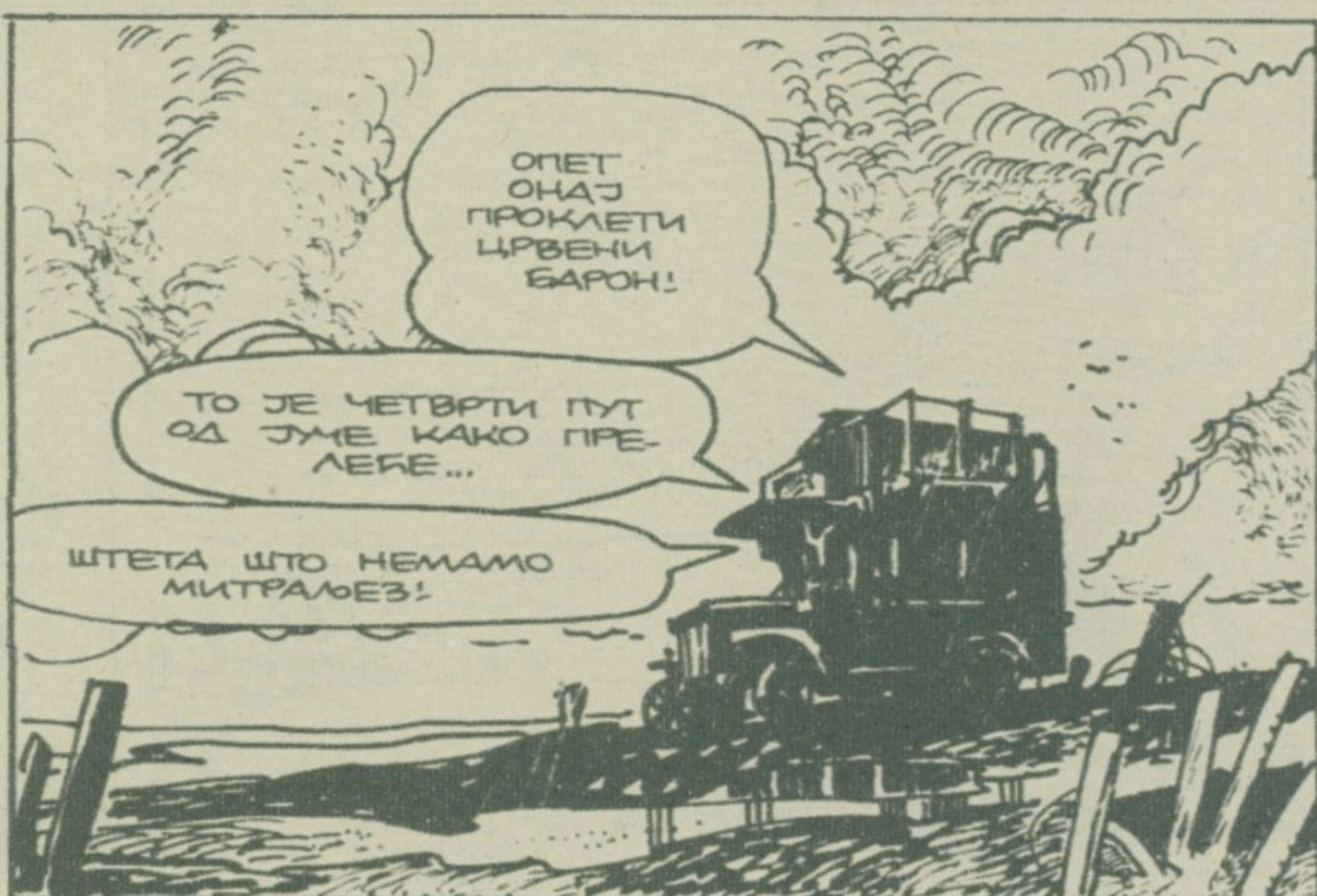
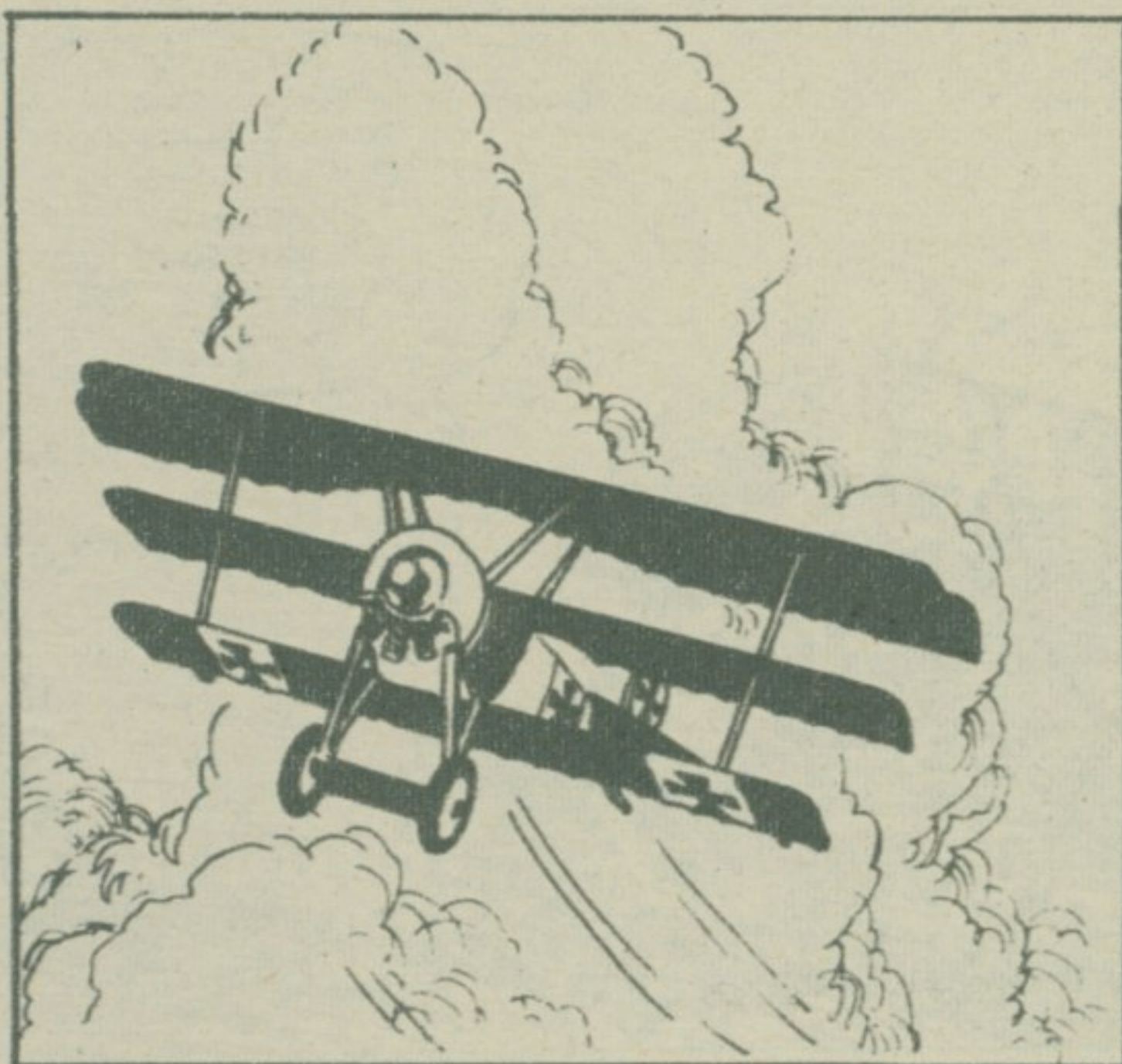

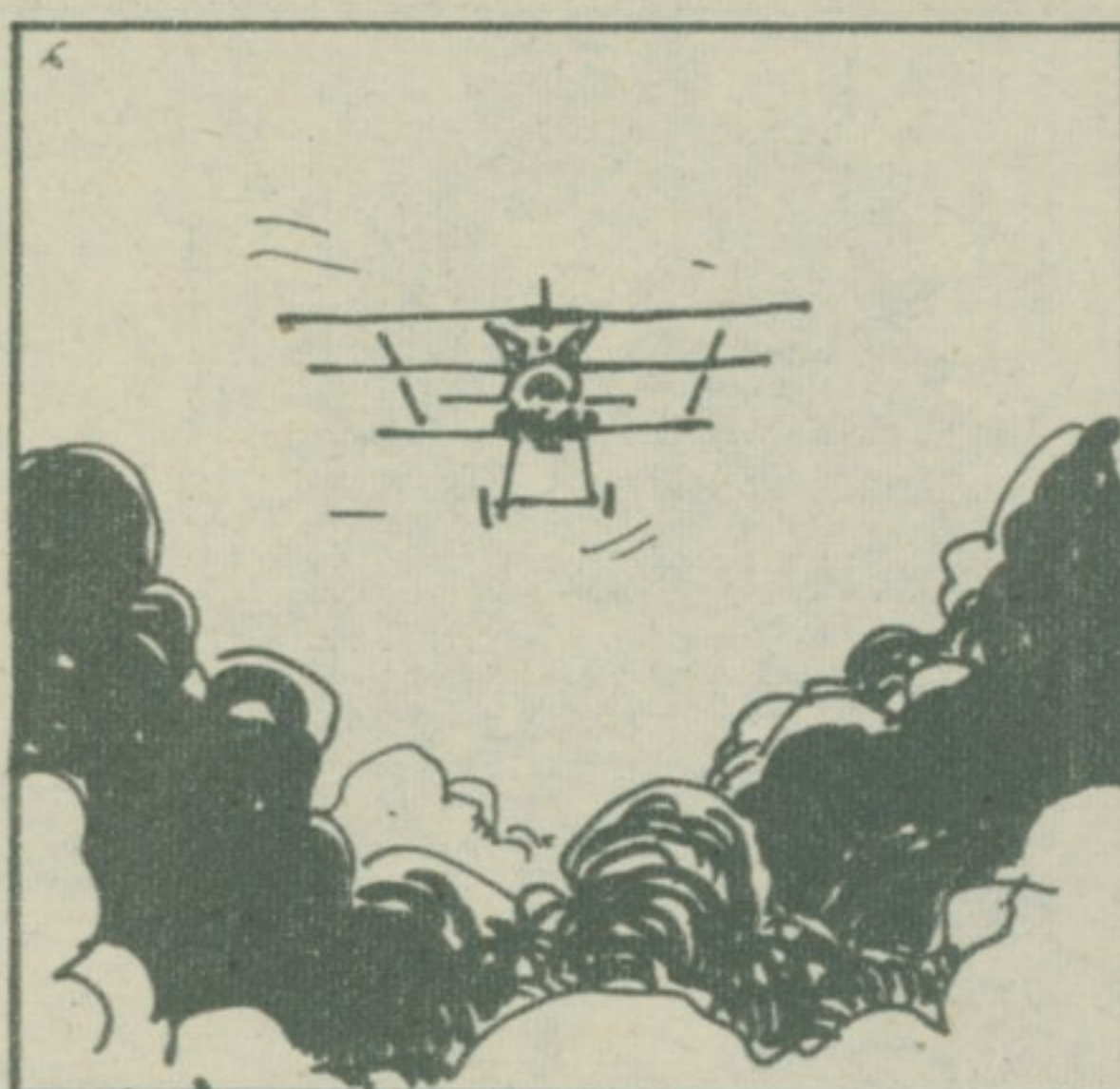
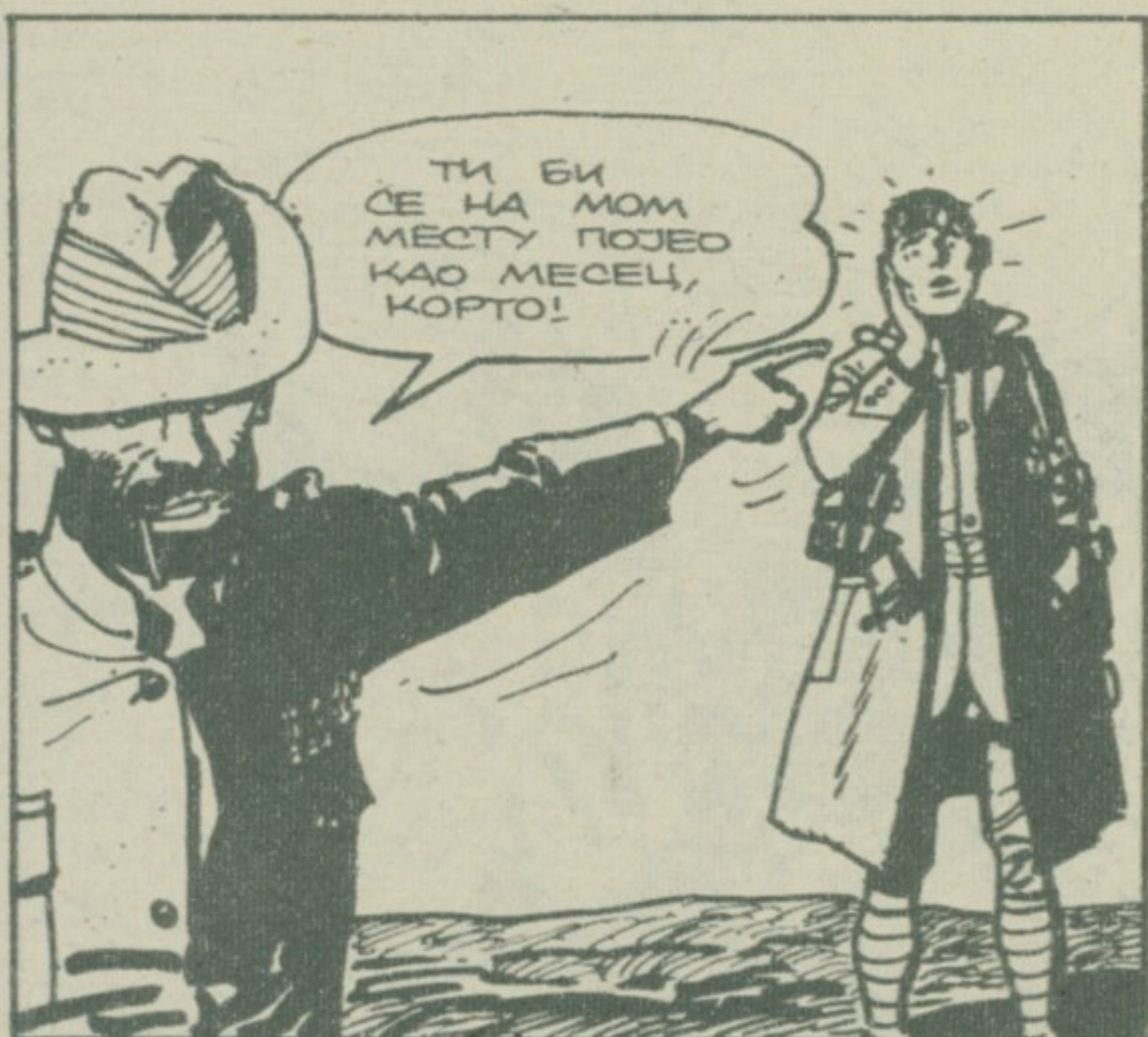

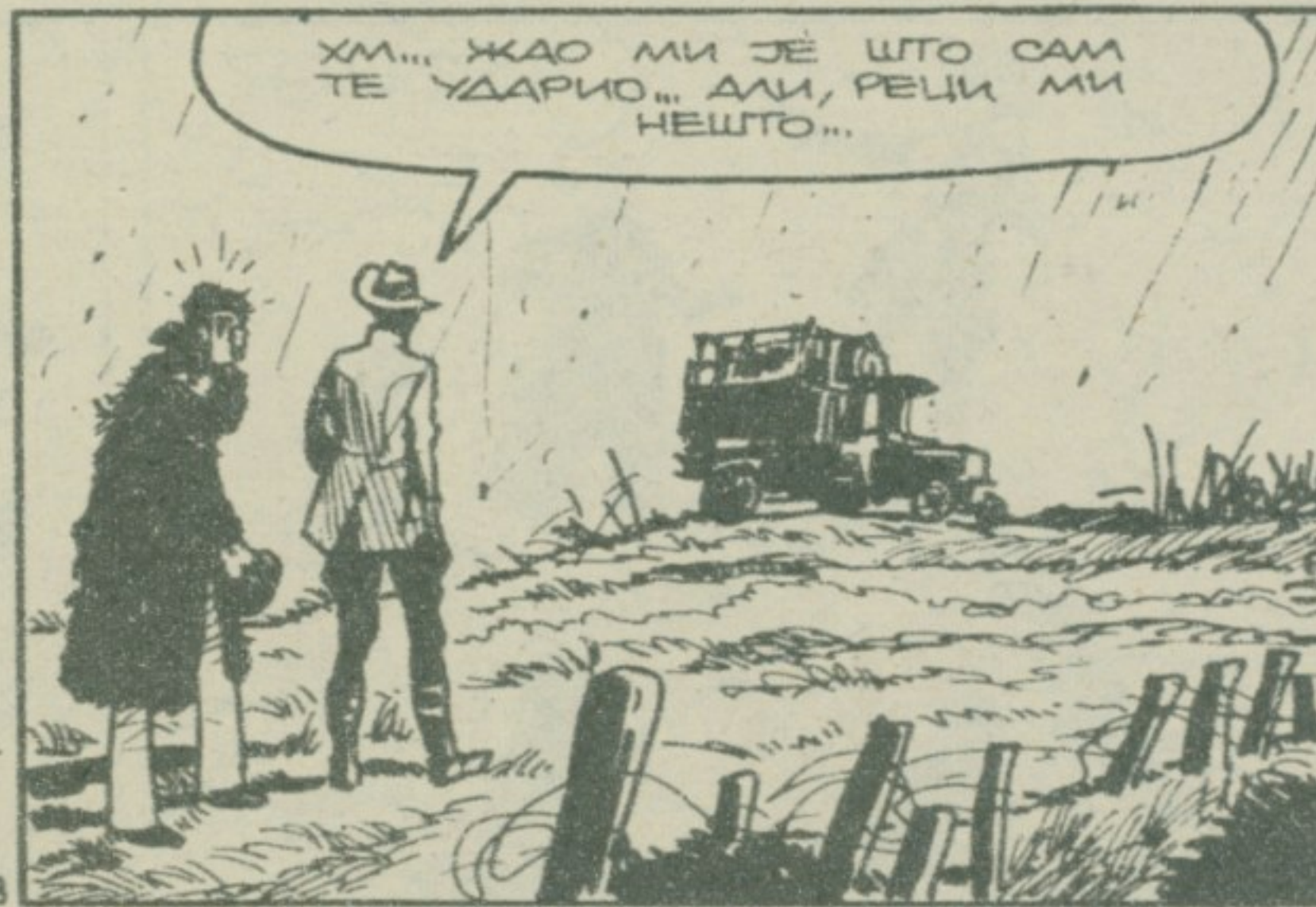

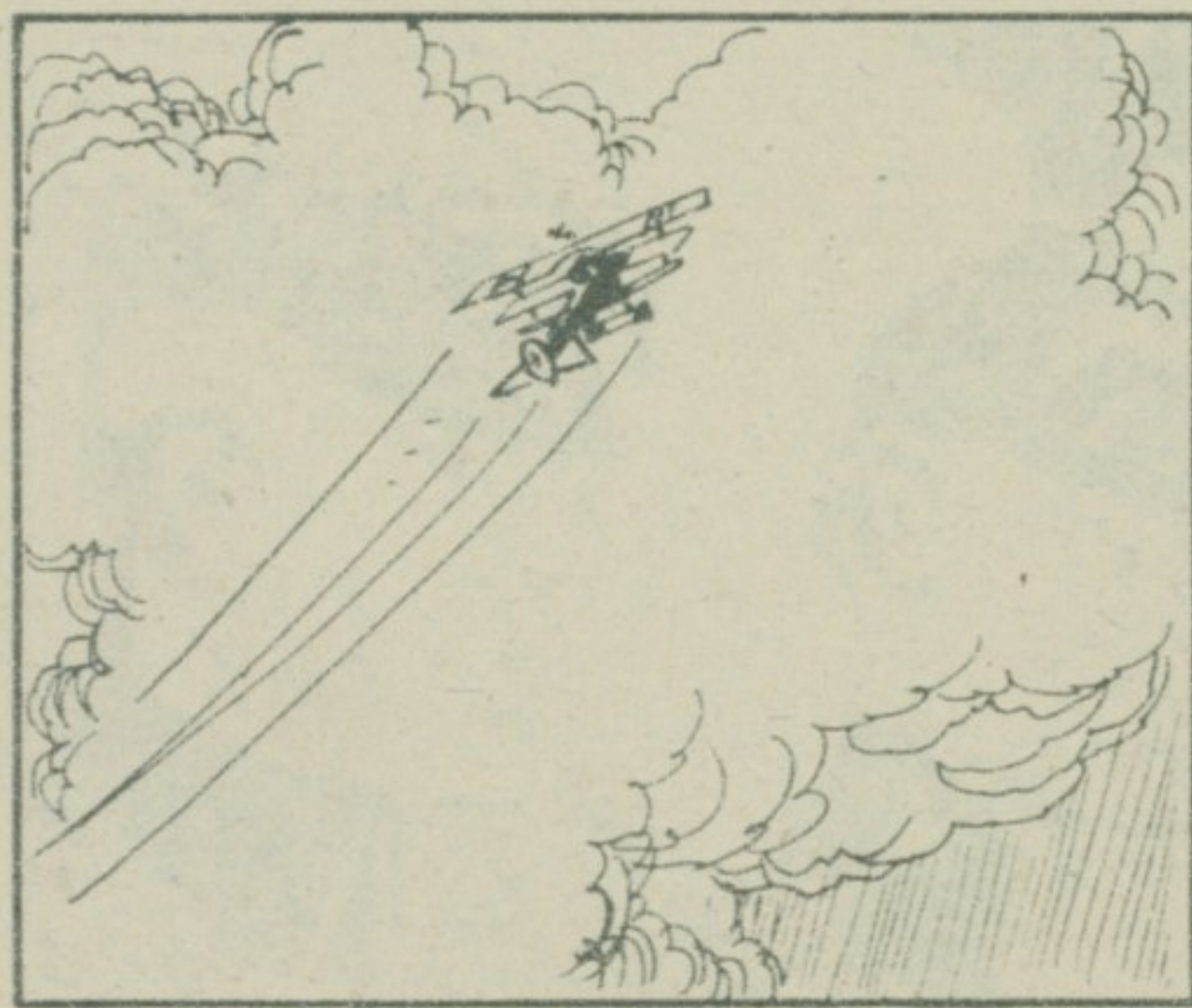

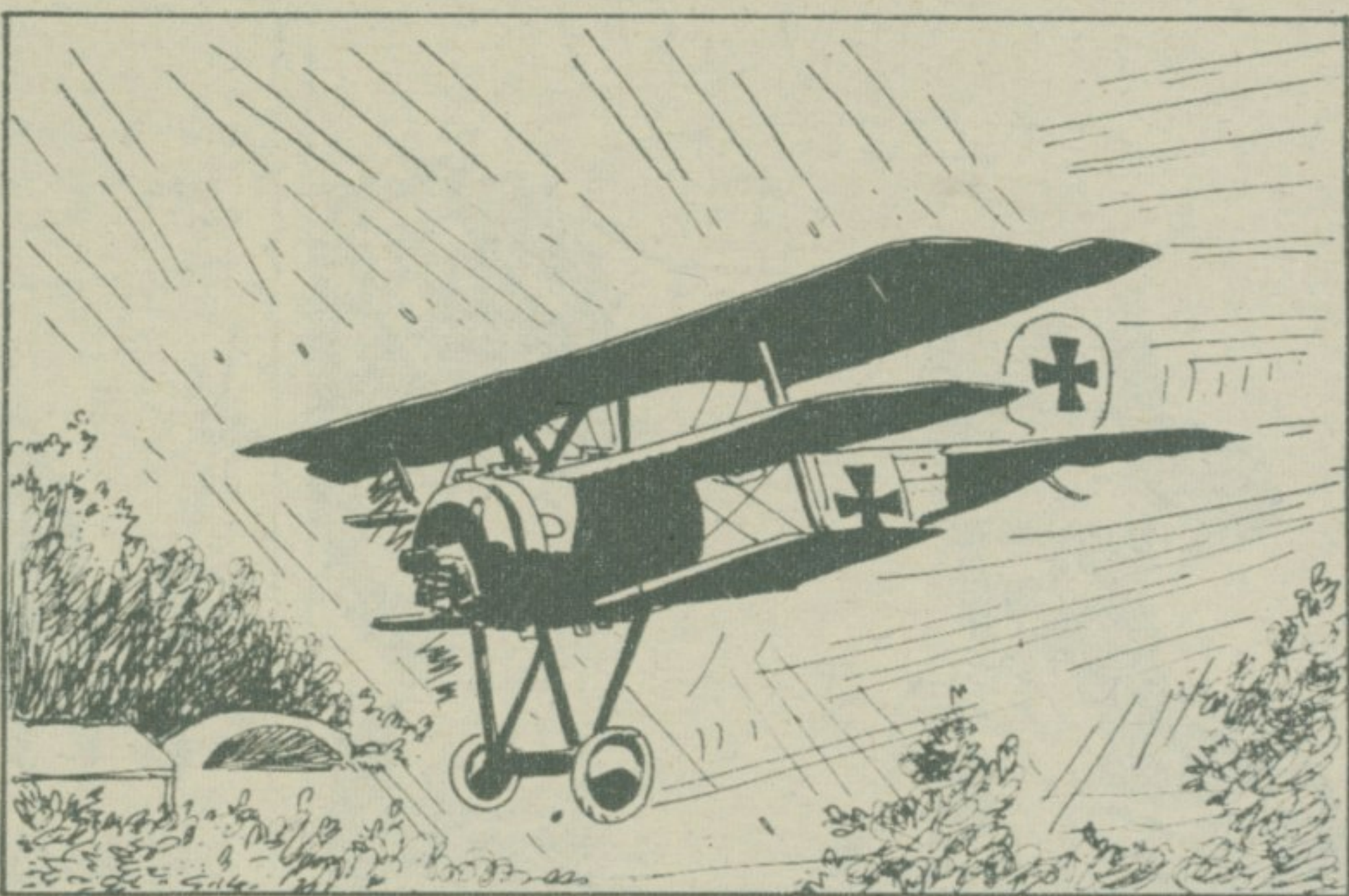

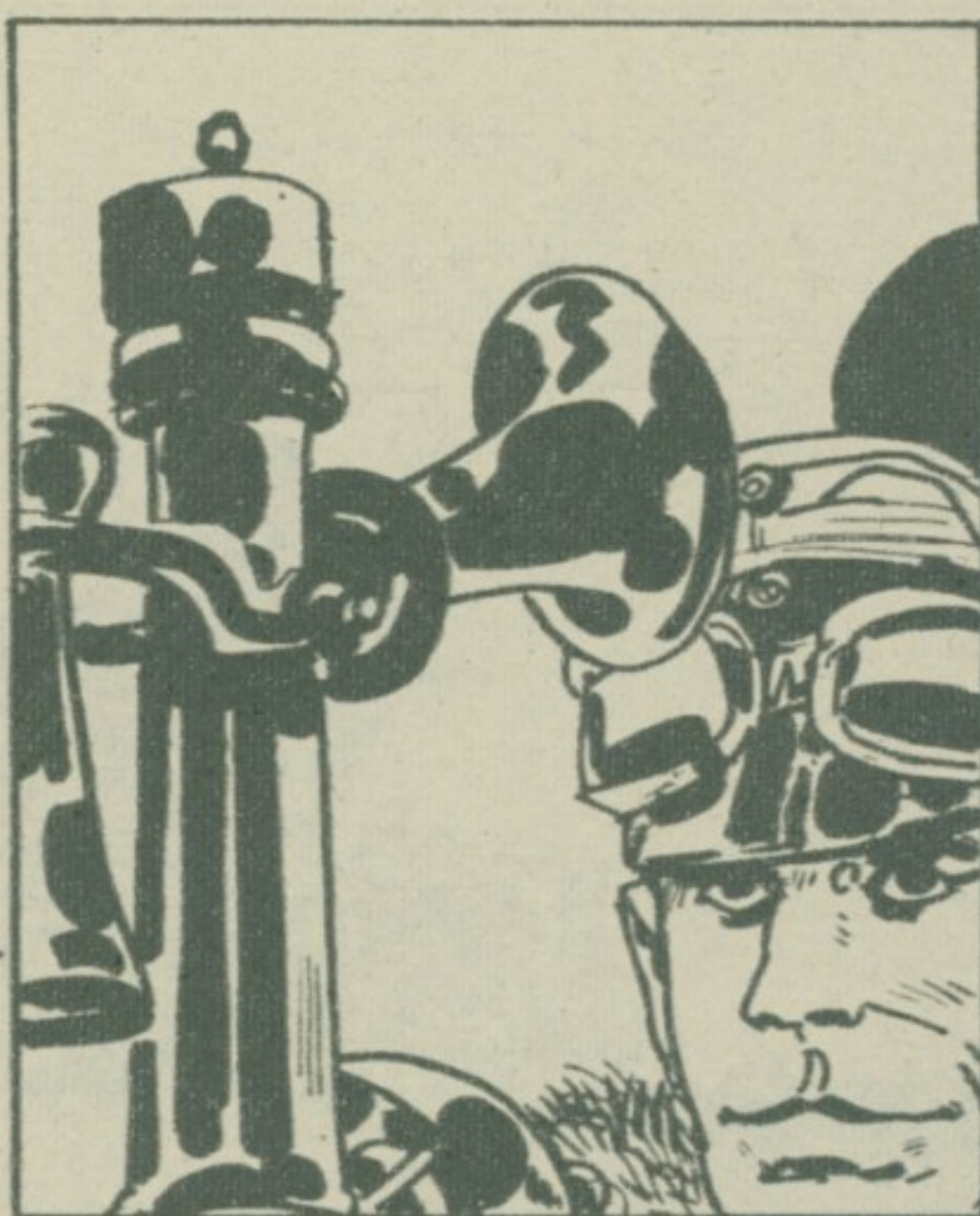
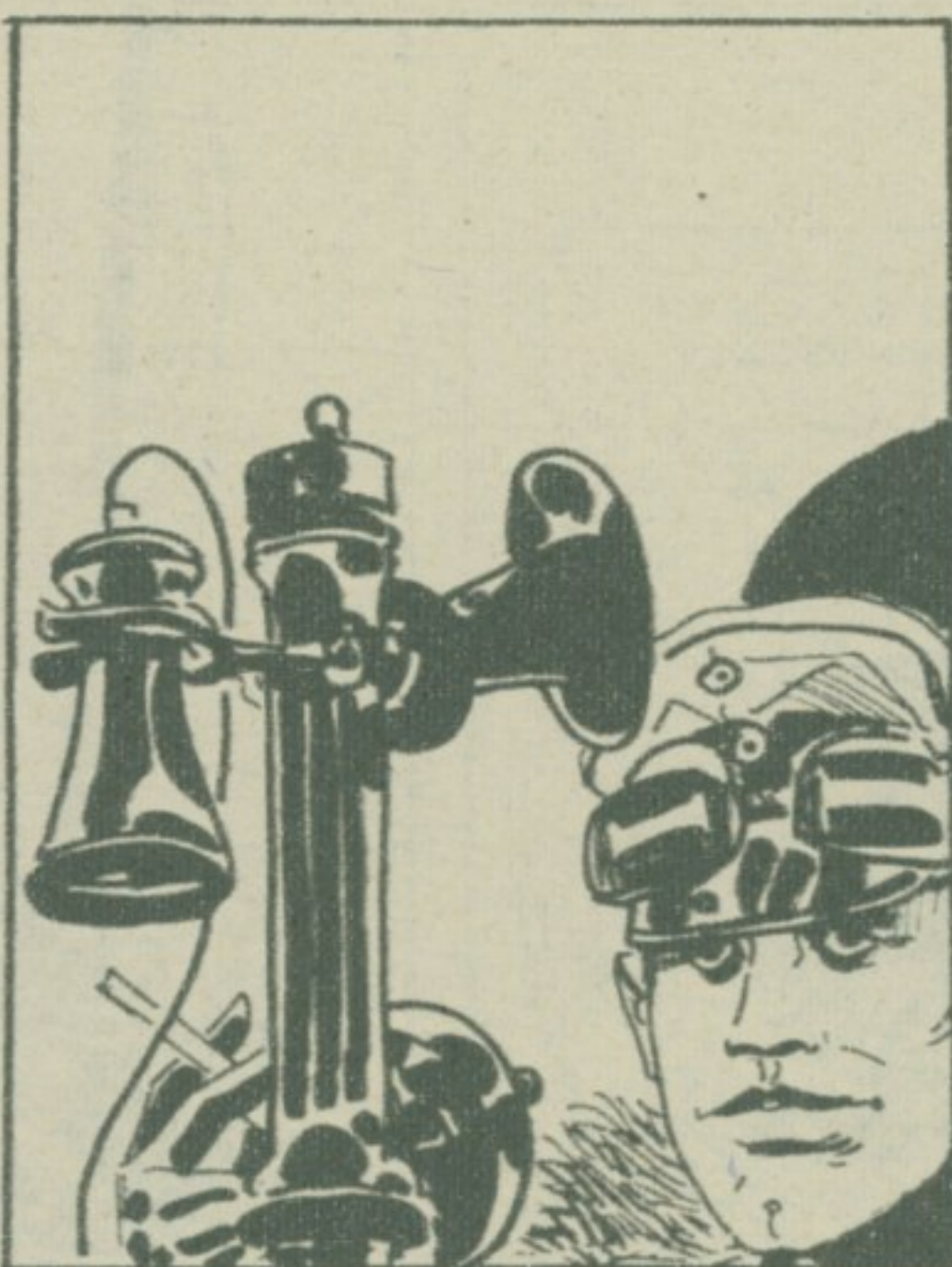

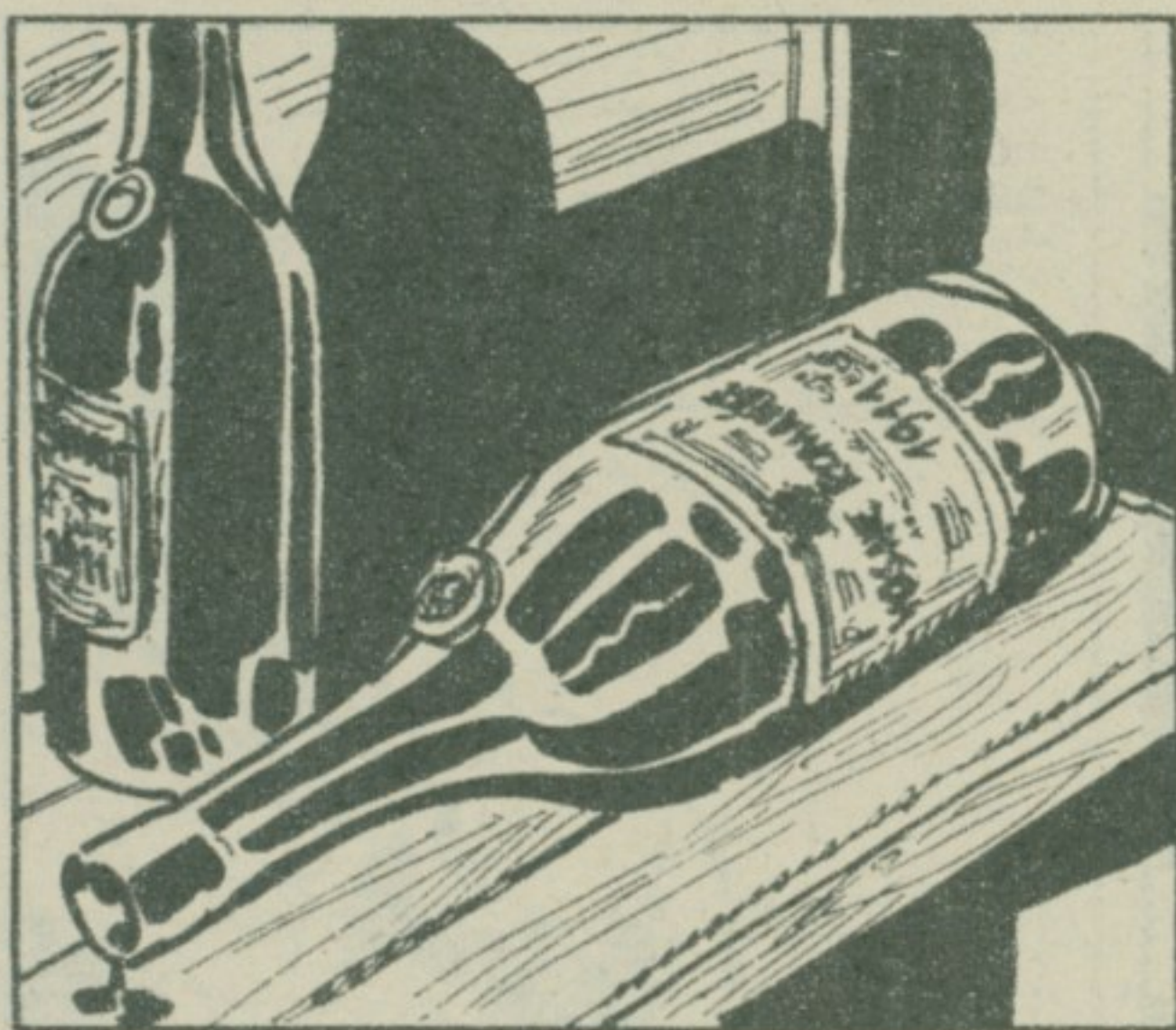

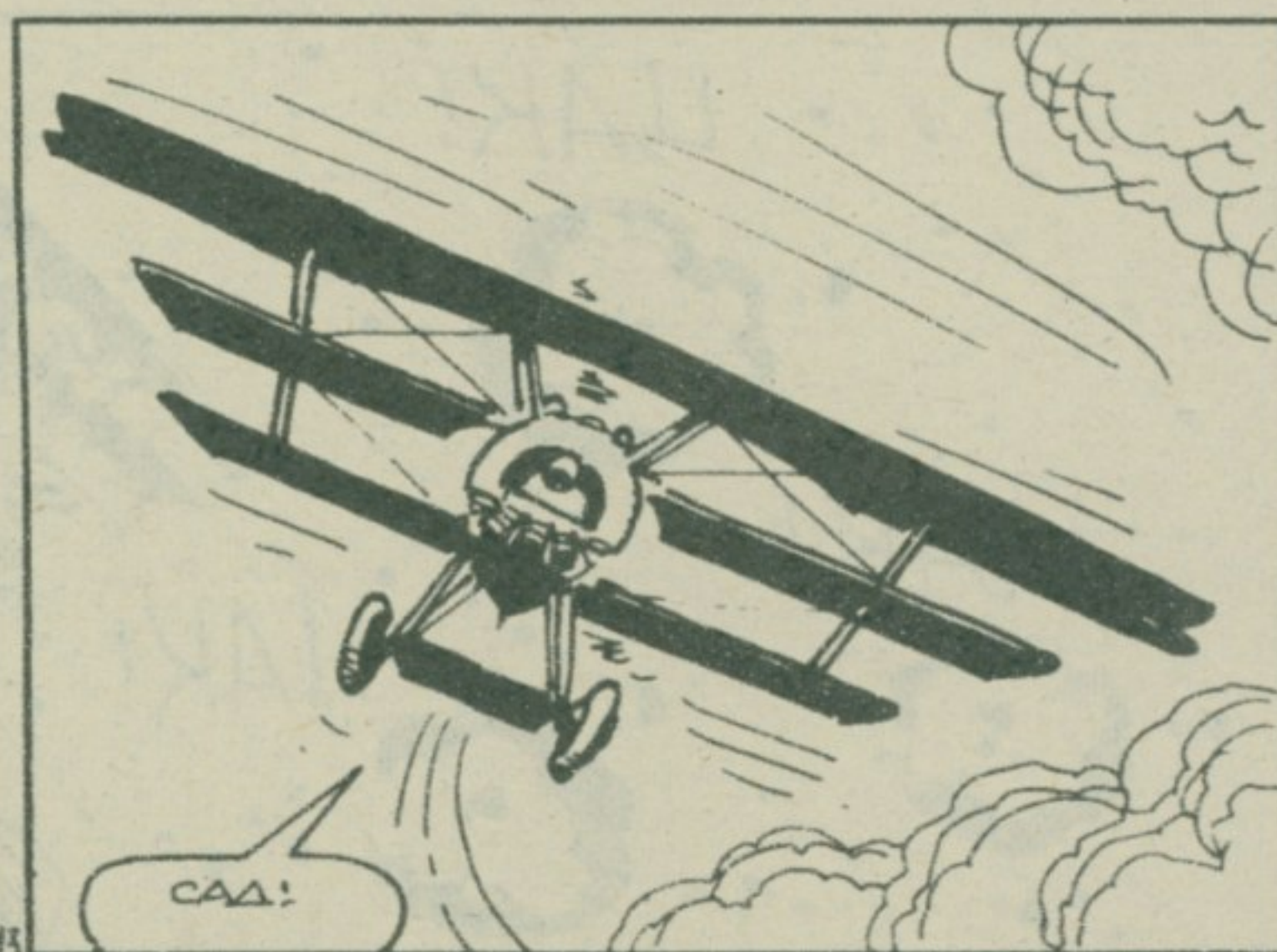
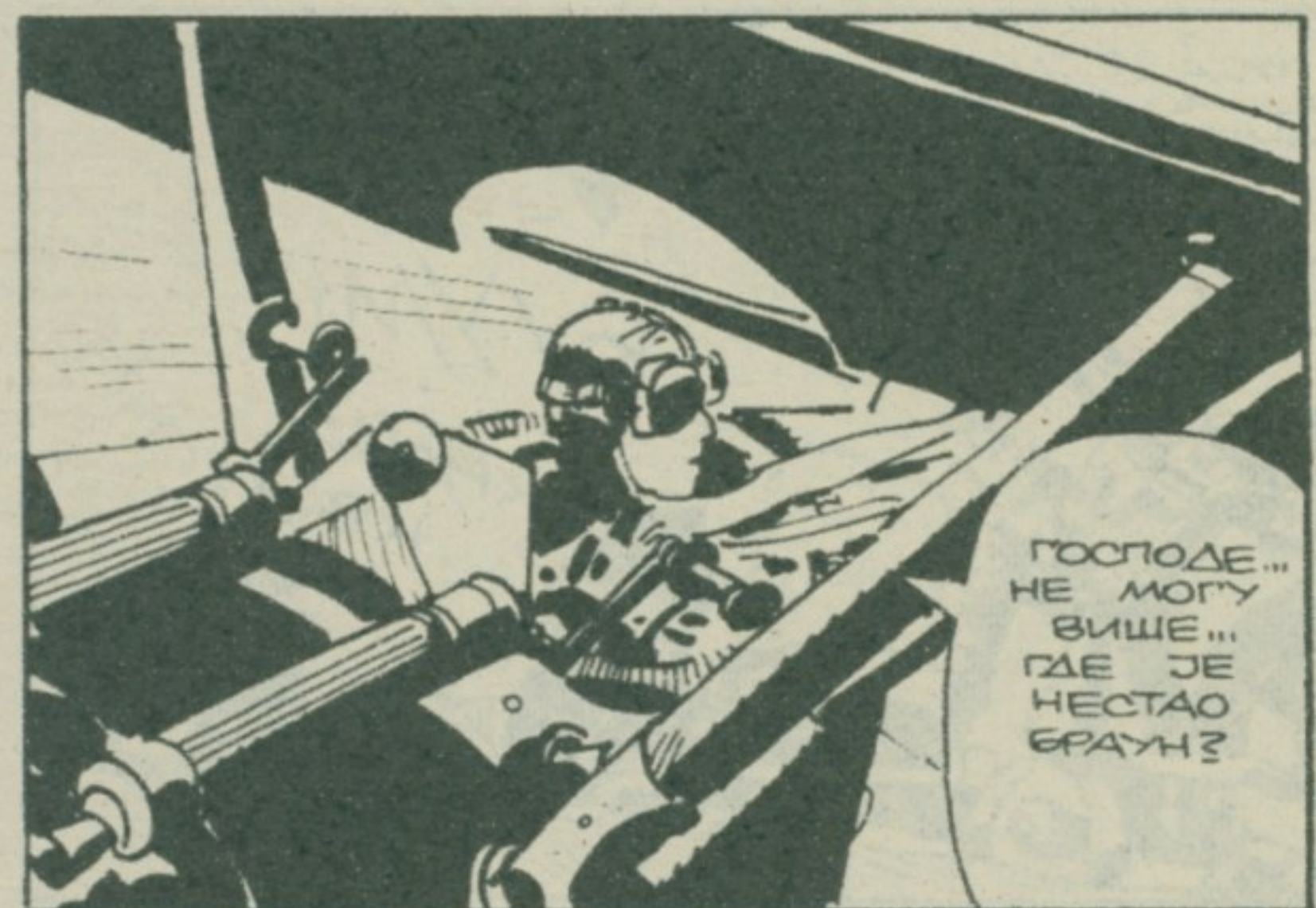
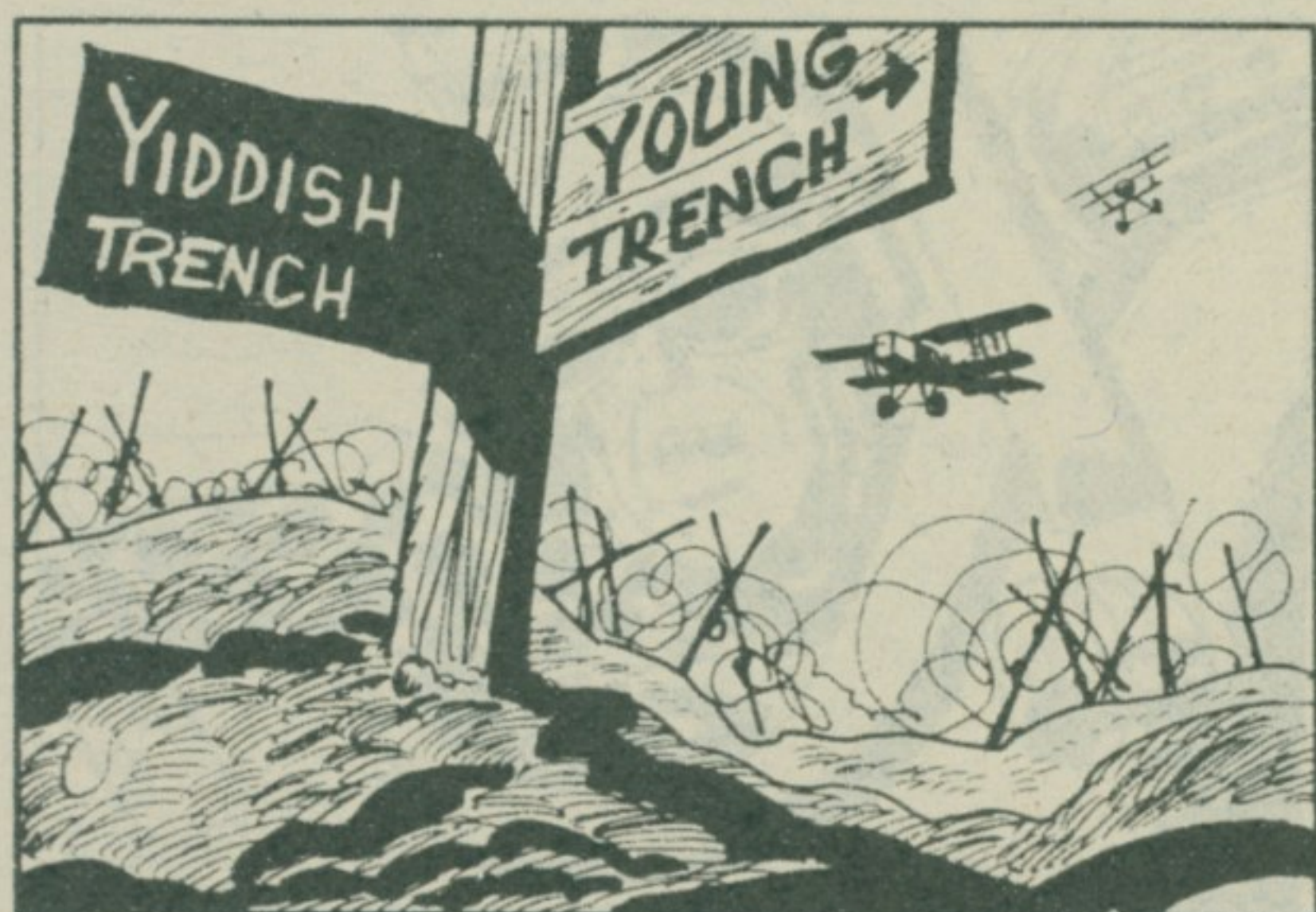

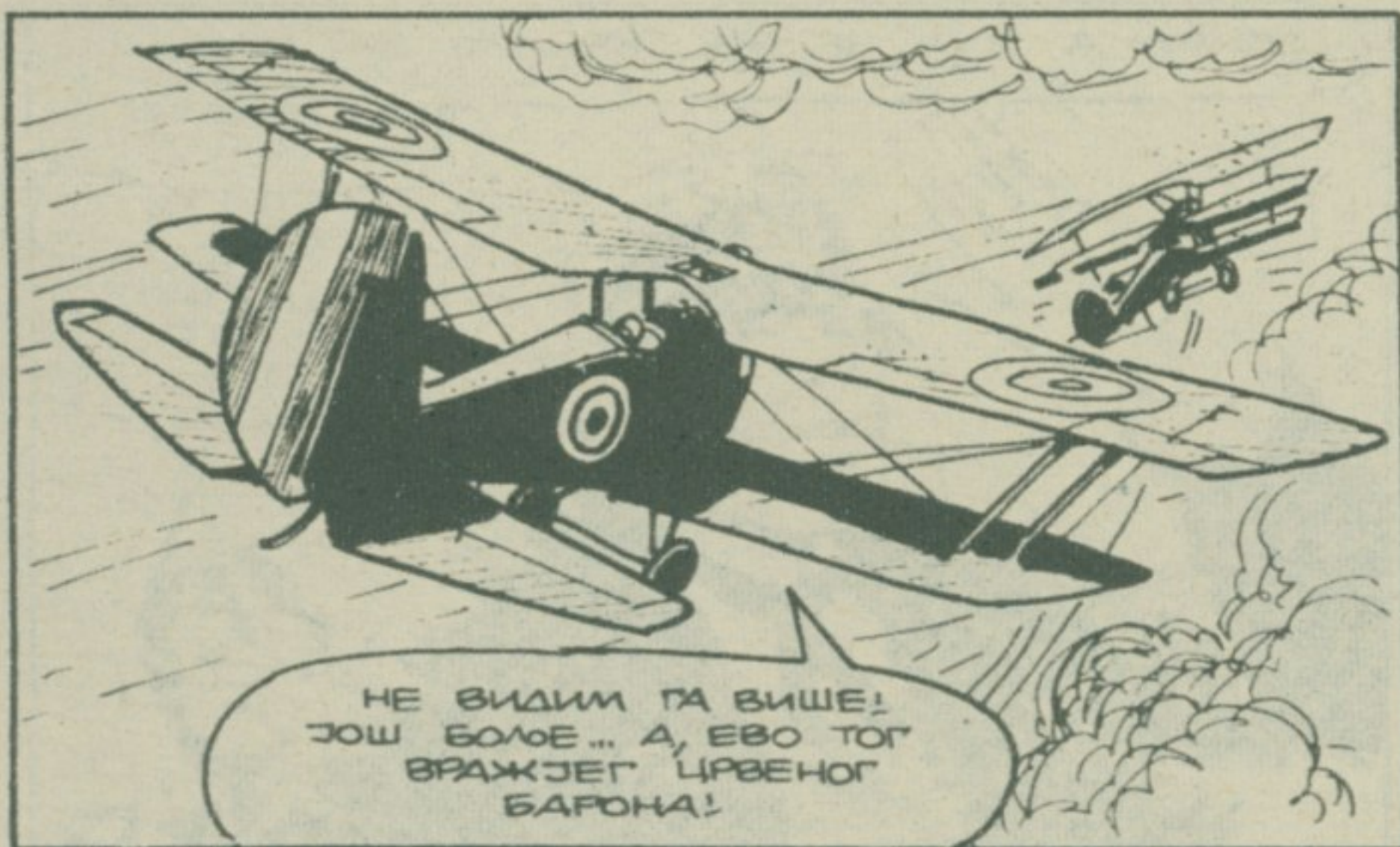
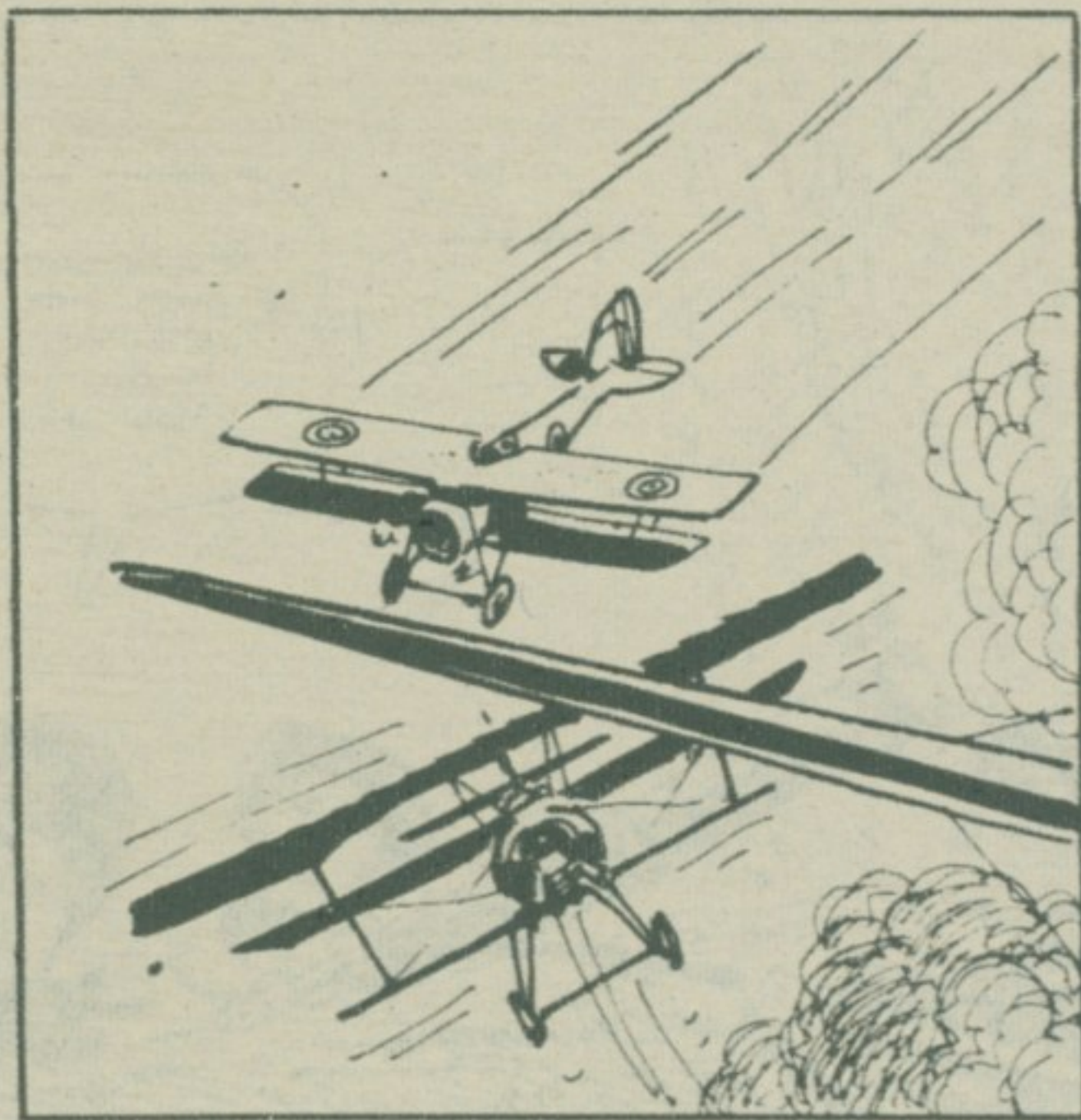
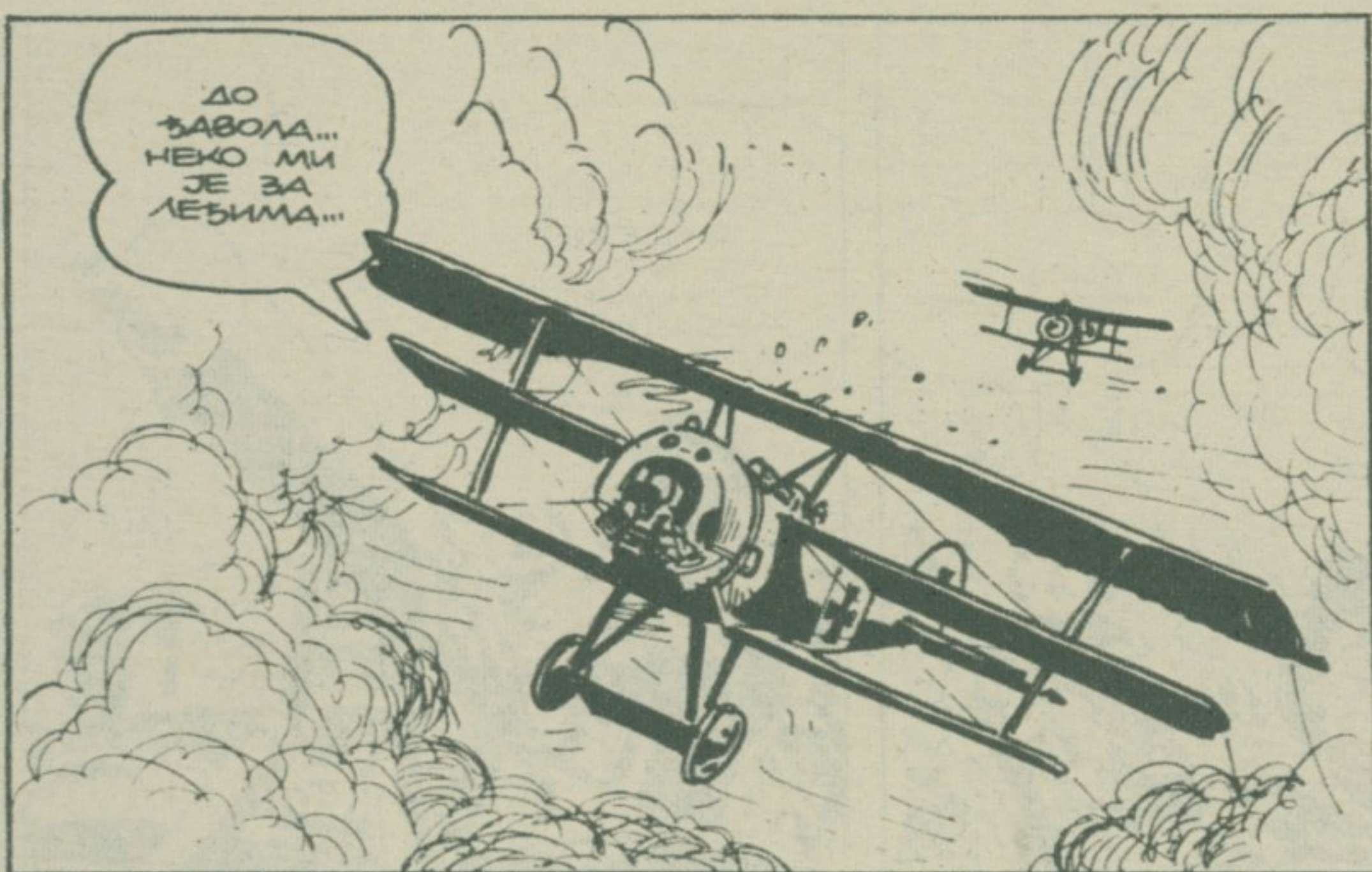

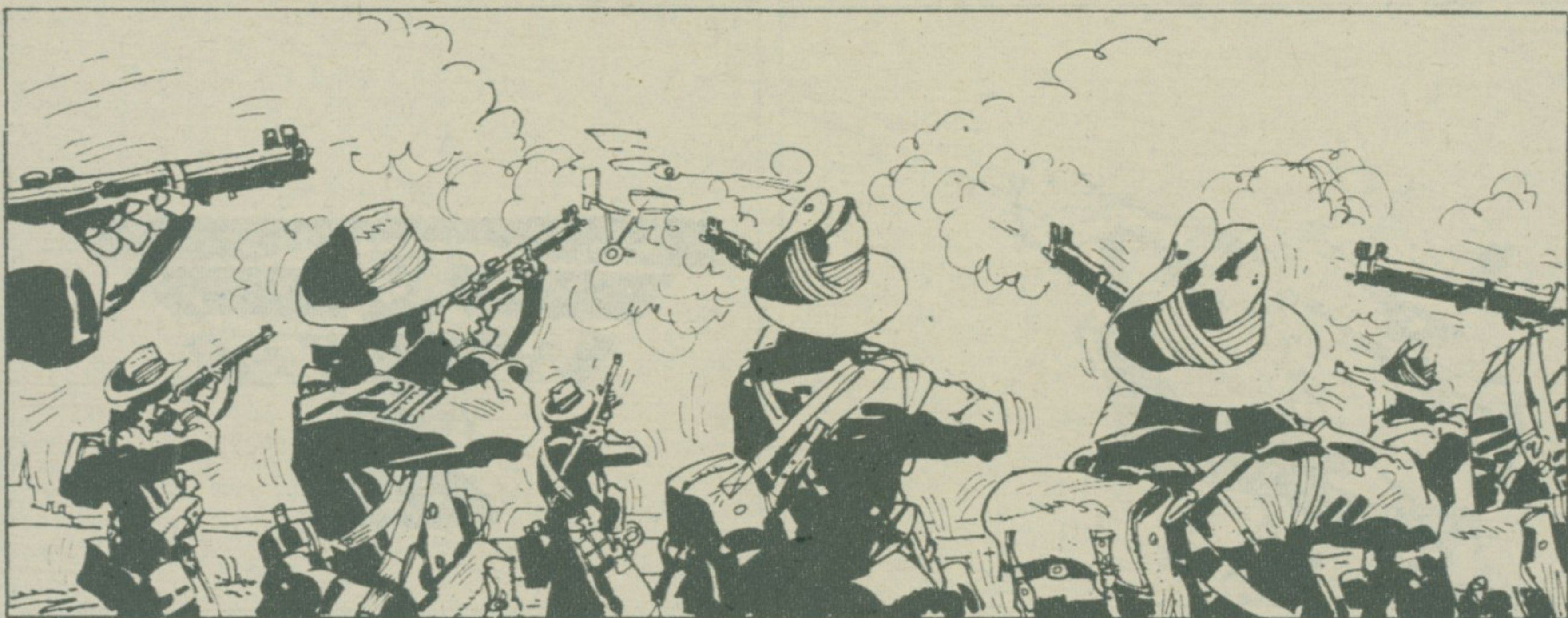

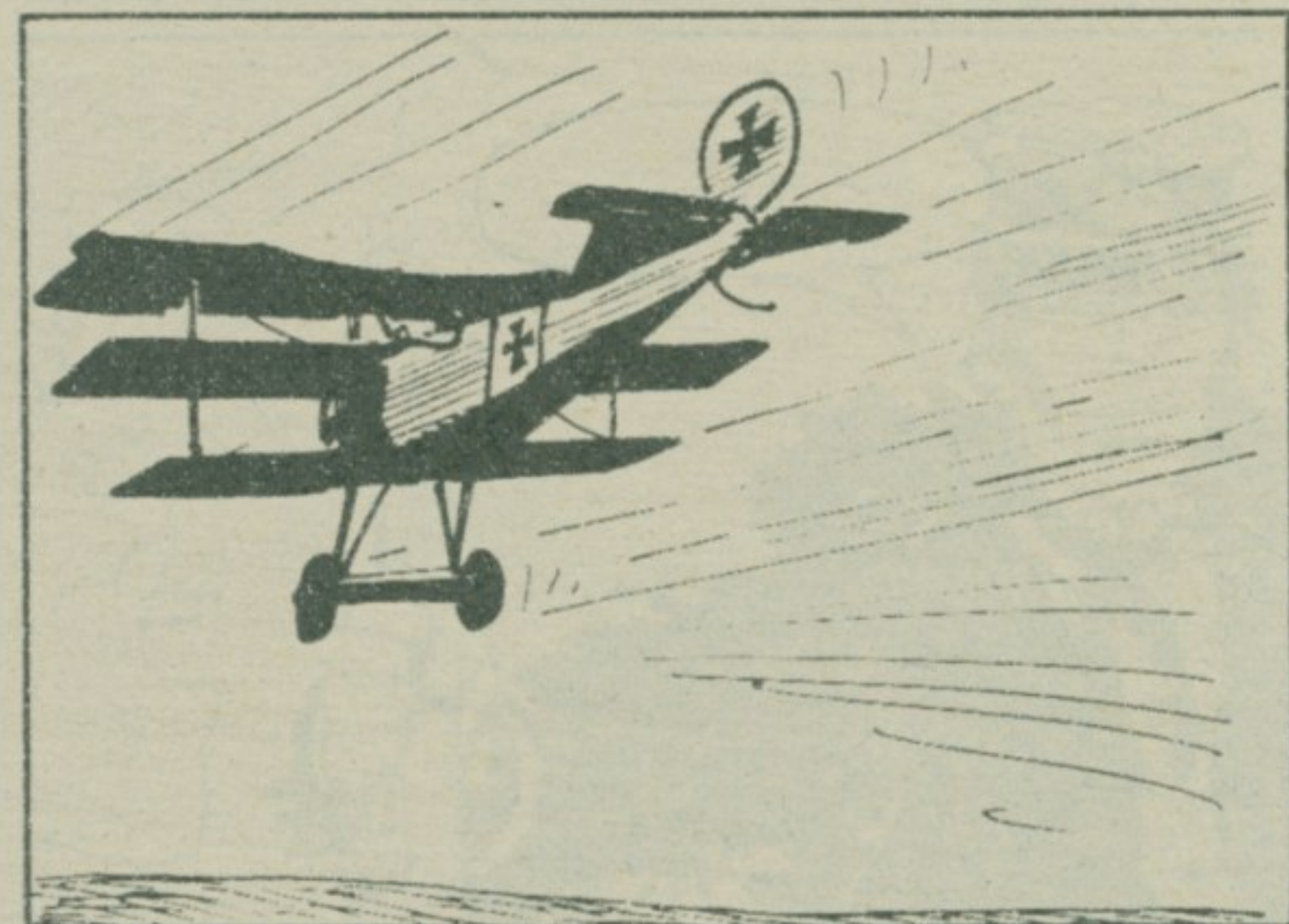
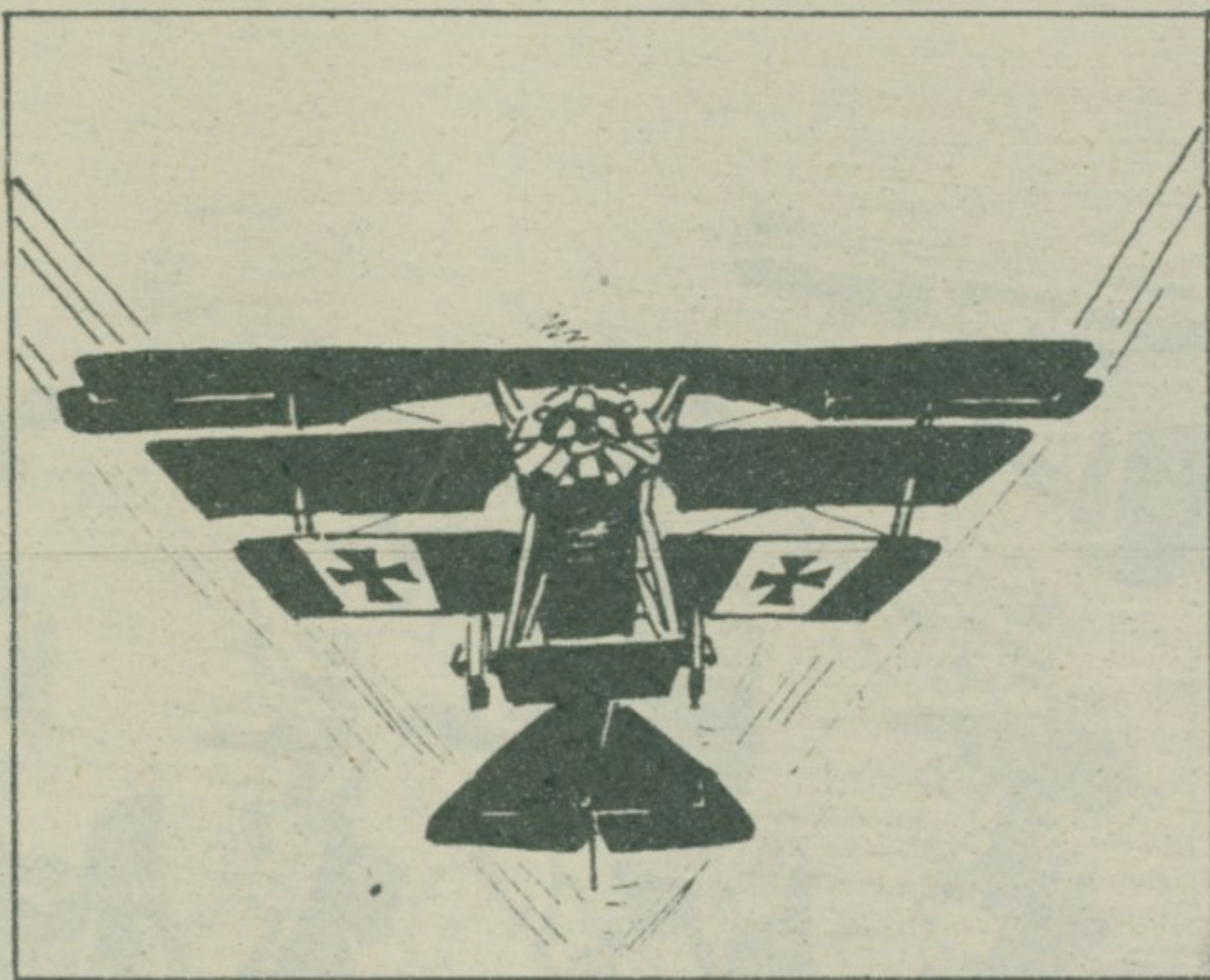
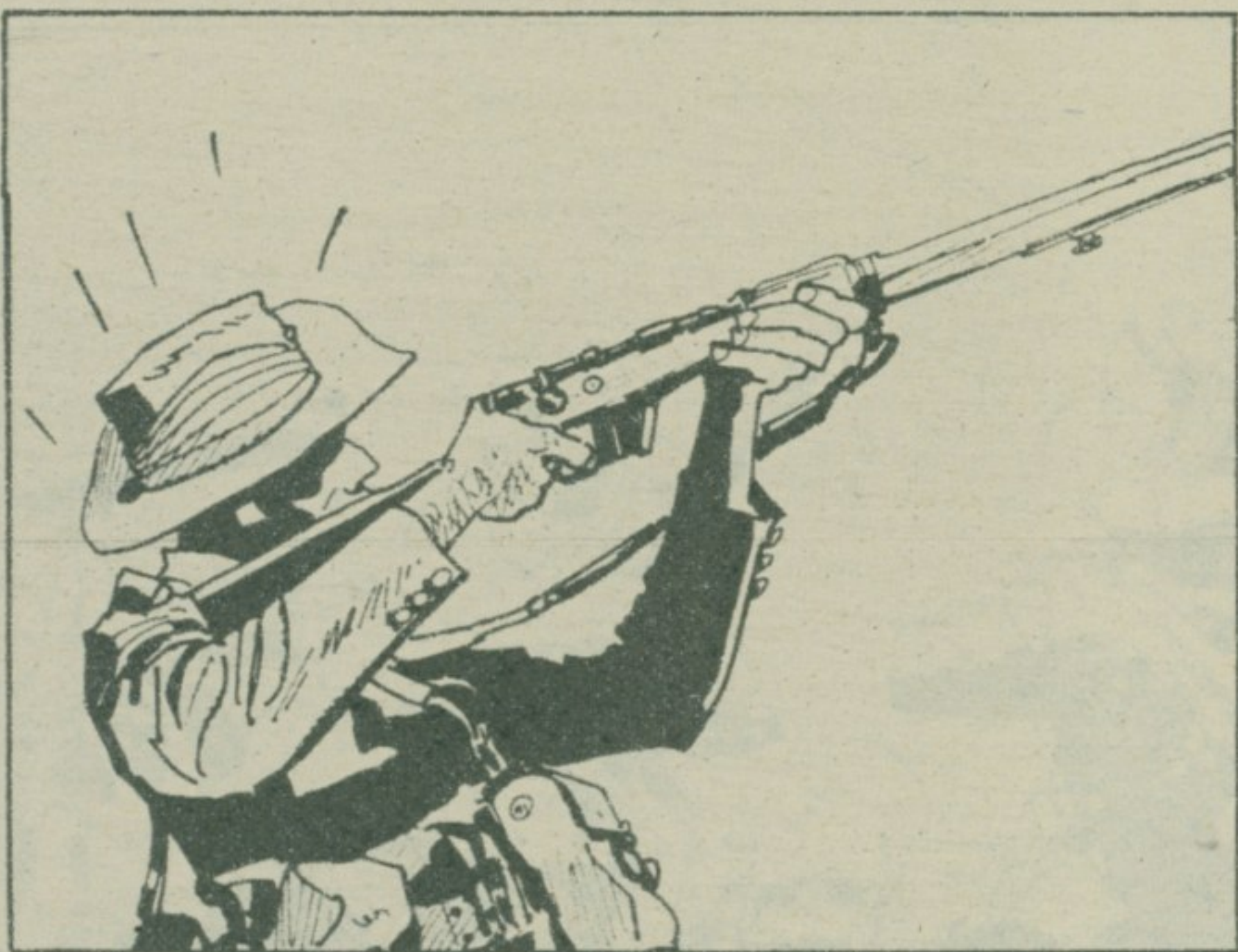

ЛУ ЗАЛЕПИ НА КАРТОН
И ИСЕЦИ

ЛУ
ПО
МО
ДИ

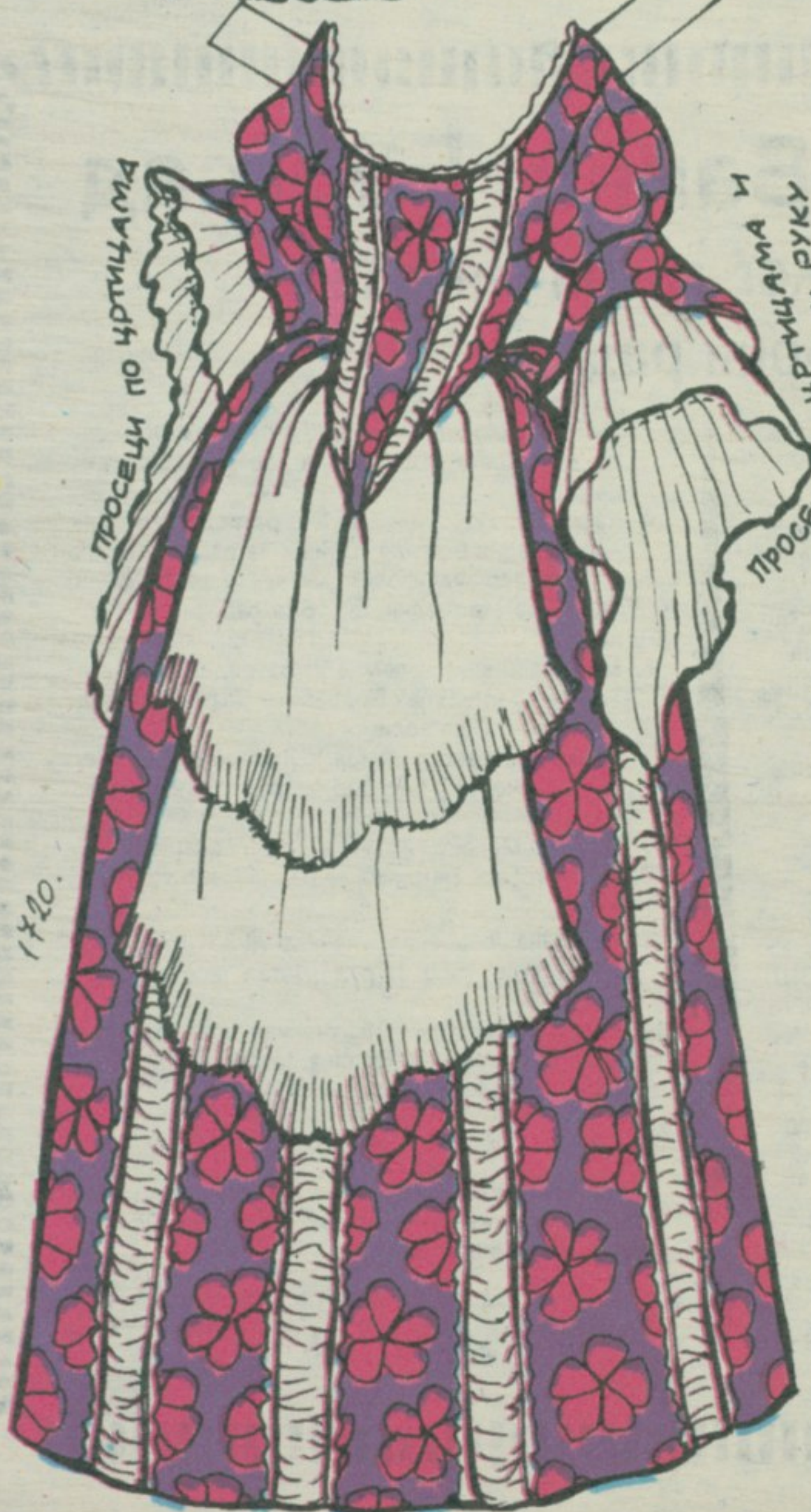
18.
ВЕКА

ЗАЛЕПИ
ИЗА ШЕШИРА
(1795.) ТАКО
ДА ШЕШИР
СТОЈИ НА ГЛАВИ

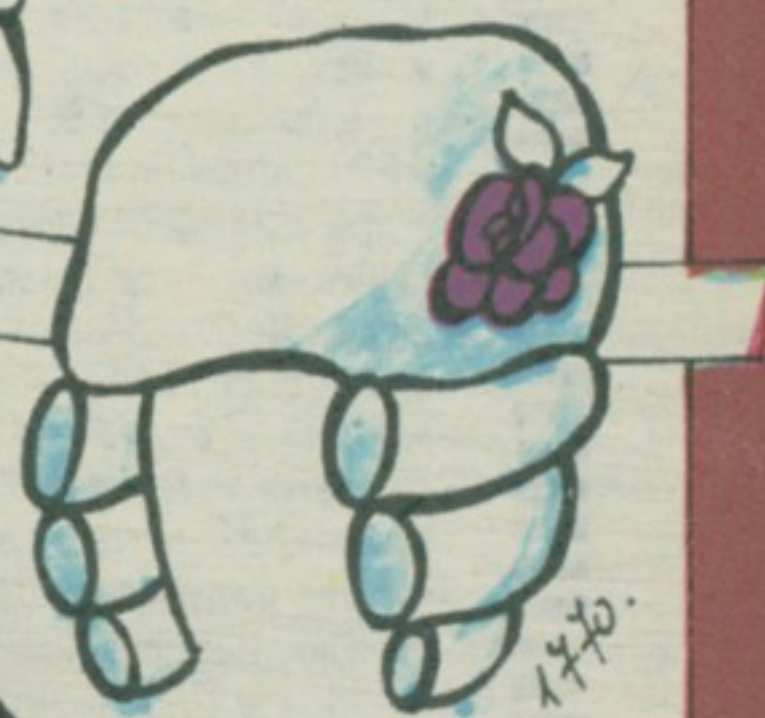

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА И
ПРОСЕЦИ ПРОВОУЧИ РУКУ

10 × 10
ИЛИ
ИСПРАВИТЕ ГРЕШКЕ

ЗАБРАНА ДИСАЊА

У свакој од ових реченица из једног књижевног листа коректору је промакло по једно погрешно слово

1. Читаоци нам још шаљу своје грозне саставе за конкурс.

2. Ауторима ан-тидржавних чланака нису изречене никакве казне, осим привремене забране дисања.

3. Право је сваког писца да брани своју полицију.

4. Захваљујући својој неодољивој кокици он ће сигурно имати успеха и у позоришту.

5. У време тих почетничких радова, јесте ли слутили да ћете постати много ситан писац?

6. Сви који су полемисали с њиме осетили су оштрину његове сатаре.

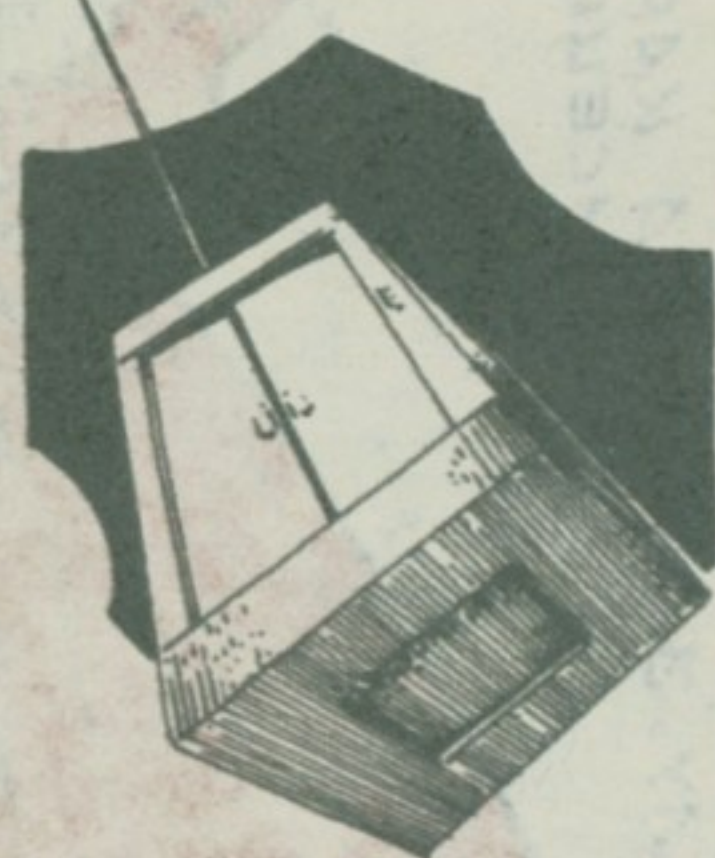

7. Питао сам Црњанског шта мисли о својим колегама, али стари лисац није одговорио.

8. Његова препирка с Крклецом нагло је прекинута због свађе.

9. Друштво је младим књижевницима пружио велику шансу, омогућавајући им да покрену лифт.

10. Чланови Удружења могу бити само они који редовно пију.

РЕШЕЊА: 1. прозоне, 2. писача, 3. позицију, 4. комисију, 5. читан, 6. сатире, 7. писца, 8. преписки, 9. лист, 10. пи-шу.

Илустровао: Димитрије Костић

Ljubljanska banka „Љу-Банка” Београд

Резултати конкурса са Међушколског такмичења за најбољи ликовни и литерарни рад

На конкурс за најбољи ликовни и литерарни рад који је Основна банка „Љу-Банка” Београд расписала у листу „Политикин забавник” 25. октобра 1985. године приспело је 660 радова од којих 440 ликовних и 220 литерарних радова.

Жири у саставу: Мр. Александар Грбић – академски сликар, Александар Хеџл – академски сликар, Војислав Станојичић – књижевник, Биљана Гачановић – професор и Персида Меденица – представник Банке, радио је у складу са објављеним пропозицијама и једногласно донео одлуку да се две предвиђене награде Колективима (од по 5.000.– динара и плакете) доделе:

1. Ликовној секцији ОШ „Петар Тасић” Лешница, чији је руководилац Вера Гавриловић и
2. Литерарној секцији ОШ „Јелена Ђетковић” Београд, чији је руководилац наставник Зорица Мишевић.

Првом наградом од по 3.000.– динара награђени су ученици чији су радови били најбољи и то:

1. Љиља Гајић, ученица VII-4 разреда ОШ „Петар Тасић” Лешница, за ликовни рад „Брање воћа”
2. Драгица Топаловић, ученица VII-2 разреда ОШ „Јелена Ђетковић” Београд за литерарни рад „Да ли је морао отићи”.

Другом наградом од по 2.500.– динара награђени су ученици:

1. Милва Игњатовић, ученица VI-1 разреда ОШ „Његош” Ниш, за ликовни рад „Мртва природа”
2. Биљана Јанчић, ученица VI-2 разреда ОШ „П. П. Његош” Београд за литерарни рад „Страх”.

Утешне награде од по 1.500.– динара из области ликовног стваралаштва добили су:

1. Анђелко Симић, ученик VI-3 разреда ОШ „Петар Тасић” – Лешница за рад „Живот у 21. веку”.
2. Ангелина Лазаревић, ученица VII-4 разреда ОШ „Петар Тасић” – Лешница за рад „Пожар”.
3. Александар Илић, ученик VI-3 разреда ОШ „Петар Тасић” Лешница, за рад „У дубинама мора”.
4. Валентина Стојевска, ученица VII-а разреда ОШ „Мирче Ацев” Скопље, за рад „Мир, слобода, срећно детство”.
5. Селма Хрустановић, ученица III-2 разреда ОШ „Миљенко Џвизковић” Сарајево за рад „Мој разред на излету”.
6. Милан Митић, ученик II-3 разреда ОШ „Ђеле кула” Ниш, за рад „Брод у луци”.
7. Тијана Вуковић, ученица II-2 разреда ОШ „Јелена Ђетковић” Београд за рад „У природи”.
8. Тамара Јовановић, ученица III-1 разреда ОШ „Милица Павловић” Београд за рад „У шуми”.
9. Стефан Дубајић, ученик III-2 разреда ОШ „Петар Петровић Његош” Београд, за рад „Београд под сунцем слободе”.
10. Ела Ки, ученица I-2 разреда ОШ „Петар Петровић Његош” Београд за рад „Пајац и балони”.

Из области литерарног стваралаштва утешним наградама од по 1.500.– динара награђени су ученици:

1. Данијела Замаклар, ученица VIII-2 разреда ОШ „Јелена Ђетковић” Београд, за рад „Драга Раба”.
2. Ивана Будић, ученица VIII-4 разреда ОШ „Вожд Карађорђе” Ниш за рад „Живот је као река”.

3. Маја Франковић, ученица II-4 разреда ОШ „Јелена Ђетковић” Београд за рад „Моја породица”.
4. Кармен Ђукић, ученица VIII-6 разреда ОШ „Осјечка ударна бригада” Осјејек, за рад „Роса”.
5. Александар Филиповић, ученик VIII-2 разреда ОШ „Братство-јединство” Београд, за рад „Чекање”.
6. Мирјана Кнапић, ученица VII разреда ОШ „Лазо Тихомировић-Баја” Подравска Слатина за рад „Пустите нас да волимо”.
7. Маријета Певец, ученица V-1 разреда ОШ „Јелена Ђетковић” Београд за рад „Рањене птице”.
8. Драгана Манојловић, ученица VII-3 разреда ОШ „14. октобар” Баточина за рад „Поноћ крај Мораве”.
9. Светлана Јовановић, ученица VII-3 разреда ОШ „Ђеле кула” Ниш, за рад „Детаљ јесени у мом крају”.
10. Бранислава Будимчић, ученица VIII-1 разреда ОШ „Ђура Јакшић” Ћуприја, за рад „Писмо другарици из далеке земље”.

Свим награђеним ученицима и колективима биће поштом достављене штедне књижице Основне банке „Љу-Банка” Београд.

Награђени радови објавиће се у листовима и часописима „Змај”, „Бубамара”, „Дече новине”, „Гласило” (ОБ „Љу-Банка” Београд).

ЛОПТА - ЛЕПАК - ГЛАВА

Кад је бивши чехословачки фудбалер Јан Мелишко из Превидза „пре-растао“ годинама ногомет и морао да напусти зелено поље, посветио се необичном спорту – жонглирању лоптом. Његов лични рекорд је преко 17.000 удараца главом (без прекида и без иједног промашаја), плус стаза од 14 и по километара коју је прешао са лоптом на врху чела. У таквом положају Јан може још и да се пење и спушта низ стенице, да игра валцер или легне (из седећег положаја)!

Даље се, ваљда, више и не може... ■

ОСТРВСКО ЛЕТЕЊЕ

Најкраћа редовна авио-линија смештена између Папа Вестреја и Вестреја, два острва северно од Шкотске.

Кад је ветар повољан, путници лете само – 70 секунди. Толико је потребно мраву да стигне до другог мрава. ■

БРЗИ КУРС ИЗ ТРУБЕ И ФИЗИКЕ

После једног концерта срели су се славни цезиста Луј Армстронг и Нилс Бор, велики дански физичар и задржали се у дужем разговору. Шта су то тако љубазно могли да причају? Па, прво је музичар, затечен с трубом у руци, показивао научнику како свира на овом инструменту а Бор је климао главом с разумевањем. Потом је Бор, са своје стране, упознао Сачма с неким методама цепања атомског језгра, а Армстронг не трепћући слушао. Сутрадан је Армстронг препричавао пријатељима:

– Дивно смо се напричали. Сад се Бор добро разуме у цез... Као ја у атомску физику. ■

ОДГОВАРАЈУЋИ ЗА ОДГОВАРАЈУЋЕГ

Антоан Ариерто из шпанског града Билбао дао је у месне новине оглас следеће садржине:

„Мењам петла који кукуриче у шест ујутру, за одговарајућег који крешти један сат касније“.

Новине нису јавиле да ли се неко одазвао на овај Антоанов вапај. ■

ЧАРОБНЕ КРУШКЕ

У једном малом месту у северној Италији, учитељ је пред кућом имао дивну омању крушку. Кад је плод сазрео, два брата, његови ђаци, обрали су све крушке. Он их је приметно и сутрадан се пожалио њиховој мајци. Постигнута, наредила је синовима да одмах купе онолико крушака колико су украли и однесу их тамо одакле су их узели.

Следећег јутра, кад је учитељ погледао кроз прозор, запањен позвао је жену:

– Погледај чудо! Све крушке су опет на дрвету.

Било је то тачно: деца су сваку воћк канапом везали тачно на место с којег су праве плодове убрали. ■

ОБОРЕНА ТЕОРИЈА

Сматра се да је колекционарство страст модерног човека и мода нашег времена. Из Француске су стигле вести које ово мишљење побијају. И крамањонски човек је био колекционар. У једној пећини где је боравио пре 25 хиљада година пронађена је збирка свакојакх шкољки. И једна (шкољка) извађена у... Индијском океану. ■

ИГРАНКА БЕЗ ПРЕСТАНКА

Нови светски рекорд у дужини плесања постигао је Шпанац Антонио Карлос Канас. За награду од три милиона пезета (19.000 долара) и аутомобил, Антонио је „отплесао“ 154 сата и 44 минута. Једнонедељни плес новог светског рекордера и његове партнерке (која је због неопходне масаже привремено обуставила игру за један сат) на крају су прекинули лекари јер су такмичари били потпуно исцрпљени.

Фанатични играчи су тренутно у болници, на опоравку. ■

НЕ СРЉАЈ НА ГЕНЕРАЛЕ!

Још 1917. у Великој Британији био је готов експериментални аероплан – летећи торпедо – који је уместо посаде био натоварен експлозивом, а требало је да радио-таласима буде вођен до противничких бродова. На први пробни лет позвани су представници армије, морнарице и савезнички високи официри.

Међутим, кад су му елисом покренули мотор, авион се нагло окренуо за 180 степени и устремио на најближу групу адмирала и генерала. Уплашени конструктор је наглим покретом контролног апарата покушао да смири авион који је узео залет, али својеглава лете-

лица је само променила циљ и бацила се на другу групу важних посматрача.

Кад се коначно авион смирио, околу више није било ни живе душе. Осим конструктора.

(Енглески хумористички лист донео је карикатуру са овог незаборавног пробног лета.) ■

ОСТРВА НЕСТАЛА У МАГЛИ РУМА

Године 1923. све светске новине донеле су вест да су изненада нестала Ускршња острва. Посебно су били узбуђени географи и историчари.

Прошло је неколико месеци кад се показало да острва, заједно са својим загонетним статуама, стоје на истом месту где и пре. Испоставило се да је капетан брода који је јавио о нестанку погрешно израчунао координате острва и у моћној магли прошао поред острва не примећујући их.

Треба ли додати да је капетан који је насанкао свет, волео не само да шаље вести новинама већ и – рум! ■

У НЈУЈОРКУ СЕ ГИНУЛО ЗБОГ – ПОЗОРИШТА

СПУСТИТЕ ЗАВЕСУ, НАПОЉУ ЈЕ РАТ!

Чарлс Мекриди, један од најпопуларнијих глумаца 19. века, усудио се да глуми у Америци како је – Британац.

Едвин Форист се прославио у улози Спартака. Његовој робусној појави та рола је највише одговарала. Он је ту давао минимум глуме и максимум појаве.

**ЧАРЛС МЕКРИДИ
ЈЕ БИО ДОБАР
ГЛУМАЦ, А ИПАК
ЈЕ ПУБЛИКА ВИШЕ
ВОЛЕЛА ЕДВИНА
ФОРИСТА. ИЗ
ЈЕДНОГ ЈЕДИНОГ
РАЗЛОГА: БИО ЈЕ
РОЂЕНИ
АМЕРИКАНАЦ.**

Разјарена маса света сузбила је око стотинак наоружаних војника. Уз сам улаз позоришта „Астор Пелис“. Гађали су их каменицама, ударили тољагама. Војници су били изbezумљени. Шта ће се догодити. Како да пуцају у гомилу? *

Био је 10. мај 1849. године. Сасвим обичан дан. Свет се још од раног послеподнева испуњавао пред њујоршким позориштем.

Бунили су се што се на позорницама појављује Чарлс Мекриди, најпознатији британски глумац. Зар да му се дозволи да уопште игра у представама кад они имају Едвина Фориста. Громада од човека тај Форист, уз то још – рођени Американац.

Паљба од муњкова

У то време су се углавном играли класични комади. Од глумаца се захтевало да буду патетични, да своје роле изговарају што гласније и са пуно драматике.

Публици није много требало да направи побуну у позоришту ако им се нечија глума не би допала. Нису се либили да на дотичног јадника оспу паљбу поквареним јајима, трудим воћем, поврћем, чак и каменицама.

Једном приликом, кад се догодило да је гледалишту пред сам почетак управник позоришта саопштио да ће се представити отказати због болести глумице, људи су сасвим полудели. Почели су да цепају столице, да ломе сцену, упадали су у оркестар и комадали инструменте, дробили су огледала.

Ипак, до маја 1849. године, гнев публике се углавном ограничавао на предмете. А то што би понеки глумац излетео с позорнице сав умрљан муњковима или трулим парадајзом, можда и с неком малом огреботином, било је сасвим обично. Спадало је у рок службе.

Пред „Астор Пелисом“ избио је прави рат. Кад су војници коначно припуцали, на плочнику су многи остали да леже. Мртви или рањени.

Најбоље је да с причом кренемо од почетка.

Пре свега, да погледамо ко је те вечери у „Астор Пелису“ био међу публиком. Између осталих и 146 припадника такозване „Бауери“ банде. (У „Бауери“ банди су се окупљали људи различитих профила. Нешто им је било заједничко. Гнев. И данас је Бауери улица на злу гласу у Њујорку. Позната је по томе што се у њој може видети на десетине пијанаца како леже по тротоарима. Очигледно да и пре тих сто и више година Бауери улица није била на бољем гласу.)

Уопште, тих година у Њујорку је било пуно незадовољника. У град се слило много света у потрази за бољим животом, за послом... Нису сви могли да остваре своје снове. Али све их је везивало – национално осећање. Тврдоглаво су се држали за чињеницу да су – рођени Американци. Можда то у ствари и нису били, али су због тога можда и више били нетрпељиви према људима другачијег порекла.

Чак иако је тај „неко“ био славан, нису му то опраштали. Сву своју мржњу устремили су на Чарлса Мекридија који се, мада је био британски глумац, дрзнуо да игра на америчким позорницама. Чак је добијао и похвалне критике.

Мекриди је био сушта супротност тадашњем

најомиљенијем америчком глумцу Едвину Фористу. Чарлс Мекриди се трудио да што боље глуми док је Форист освајао својом појавом, громким гласом, широким покретима. Форист је на исти начин играо и Хамлета и Краља Лира.

Мекриди је настојао да уђе у срж карактера који тумачи на сцени. Сатима је увежбавао нову улогу. Замолио би некога да му веже руке уз тело и тек онда би изговарао текст. Њему је било важније да мимиком и гласом дочара лик.

Шта му је све то вредело кад је био – Британац.

Бучни каубој без талента

Његов супарник Едвин Форист кренуо је на турнеју по Европи с намером да докаже америчку надмоћност. У Француској се згражао над њиховом кућињом знајући да су Французи на то осетљиви, у Италији је делио новац просјацима с висока да их што више понизи, у Русији је у градовима нападно пушио на улици само зато што је то забрањено. Кад су га одвели на излет до Везува, грохотом се смејао том „угашеном вулканчићу“.

– Сваки Американец би требало извесно време да проведе у Европи – писао је с турнеје пријатељу. – Тада би тек најбоље схватио колико је наша дивна земља лепша и боља!

Можда је све ово био и део освете јер су га европски критичари и публика дочекали „на нож“. Исмејали су тог бучног каубоја без трунке талента.

За увреде нанете њему Форист је одлучио да се освети свом супарнику, њиховом водећем глумцу Чарлсу Мекридију.

Кад се Мекриди, марта 1846, појавио у Единбургу у улози Хамлета, није ни слутио да је у публици и Форист. У тренутку кад је био на врхунцу глуме, кад су све очи публике биле уперене у њега, чуо се звиждук. Чаролија је била умањена.

Звиждао је Едвин Форист. Била је то његова света Европа. У Америци је његов гест тако и схваћен. Фористов звиждук постао је вест дана. Само се о томе причало данима.

Ухватимо тог бедног аристократу!

Глумца, Британца, Чарлса Мекридија су до тада у Америци подносили.

Појединци су га онако, издалека, кришом, ценили. После звиждук, нико се више није усуђивао да му јавно искаже наклоност.

Међутим, Чарлс Мекриди је био упоран. Веровао је да ће његова уметност да надвлада неумесни гнев публике. Али за време гостовања по градовима дешавала му се иста ствар. Иста представа је већ била заказана у истом граду али у другом позоришту: у главној улози појављивао се нико други већ надмени Едвин Форист!

Седмог маја 1849. Чарлс Мекриди је требало да се појави у Шекспировом „Магбету“. Одиграо је први чин и побегао главом без обзира. Пред новоотвореним позориштем „Астор Пелис“ скупила се гневна гомила која је претила да провали унутра. Чарлс Мекриди је најзад схватио да је поражен. Желео је да се врати кући.

Међутим, директор позоришта је био упоран. Заказао је представу „Магбета“ и три дана касније. Није могао да претпостави да ће се гнев светине увећати.

Пред позориштем је већ било неколико стотина гневних људи наоружаних каменицама и тољагама кад је стигло стотинак војника. Пошто нису могли да провале у позориште „Астор Пелис“ морали су на неком да искале свој бес. Кренули су на приспеле војнике. Они су пак добили наређење да не пуцају. Касније им је издата команда да пуцају али само у висини ногу. Кад је маса видела да они неће пуцати, кренули су још силовитије. Војници су најзад припуцали у масу.

Биланс је био трагичан: 31 мртав, више од сто људи рањено, 146 ухапшено.

Чарлс Мекриди, прерушен, једва се извукао из позоришта. Док се мигољно кроз масу, чуо је узвике:

– Дохватимо тог бедног енглеског аристократу! Убијмо Мекридија!

За све то време Едвин Форист је, као да ни о чему нема појма, у оближњем позоришту играо Спартака.

Неколико пута су га молили да прекине представу, али је он одбио. Играо је до краја.

Уметност се осућала најнижом страшћу по којој је боља своја жаба него туђи во.

Весна Софреновић

СВЕМИРСКА ОГЛЕДАЛА

ТЕЛЕСКОПИ ГЛЕДАЈУ САМИ

Астрономи више не прислањају око на окуларе телескопа јер ови данас углавном „гледају“ сами. Њиховим радом управљају компјутери, а људско око је заменила електронска камера. Помогнути оваквом техником астрономи су у стању да виде појаве које се у Свемиру догађају ретко и нису доступне људском оку.

Рачунари су опремљени фотомерима и спектромерима. Фотомери бележе фотоелектричне ефекте (као филм у фотоапарату) и светлосне вибрације звезда. Спектромер разлаже светло које је фотомер снимио. Физичари тачно знају какве зраке одашиљу поједина хемијска тела тако да се прецизно може одредити састав неке планете и њене атмосфере.

Спектромер је моћно оружје астронома: они помоћу њега одређују и правац кретања планета. Као што је човек способан да на основу звука мотора одреди да ли му се кола приближавају или удаљавају, тако и спектромер одређује правац кретања планете на основу светлости коју она одашиље, што је звезда ближа Зем-

љи, светлост је тамније плава. Ова појава се назива „Доплеров ефекат“.

Звезде које се приближавају Сунцу одашиљу плаву светлост, а ако се удаљавају од њега, црвену. Тако је примећено да су галаксије око нас све црвеније, што је доказ да се Свемир шири.

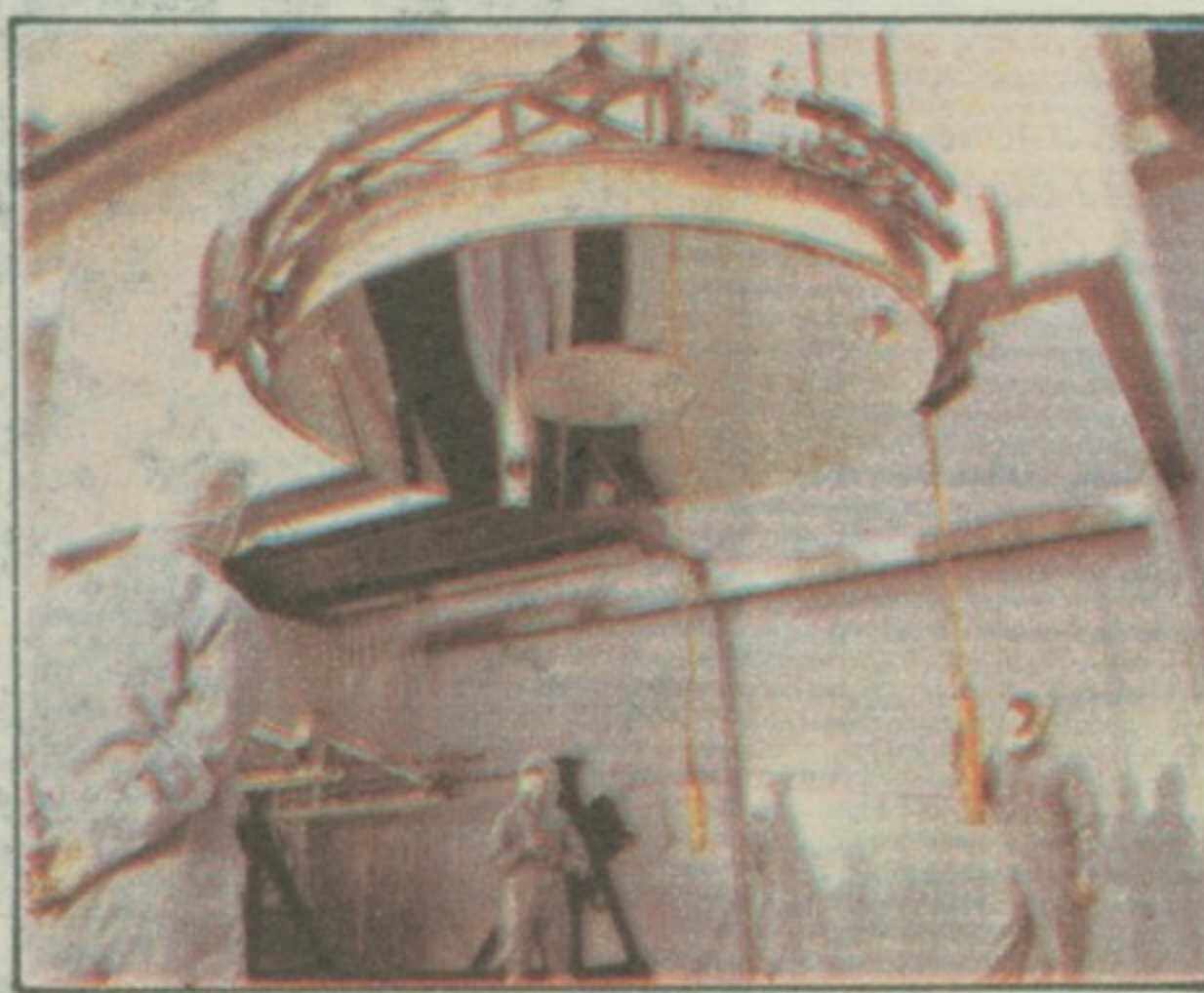
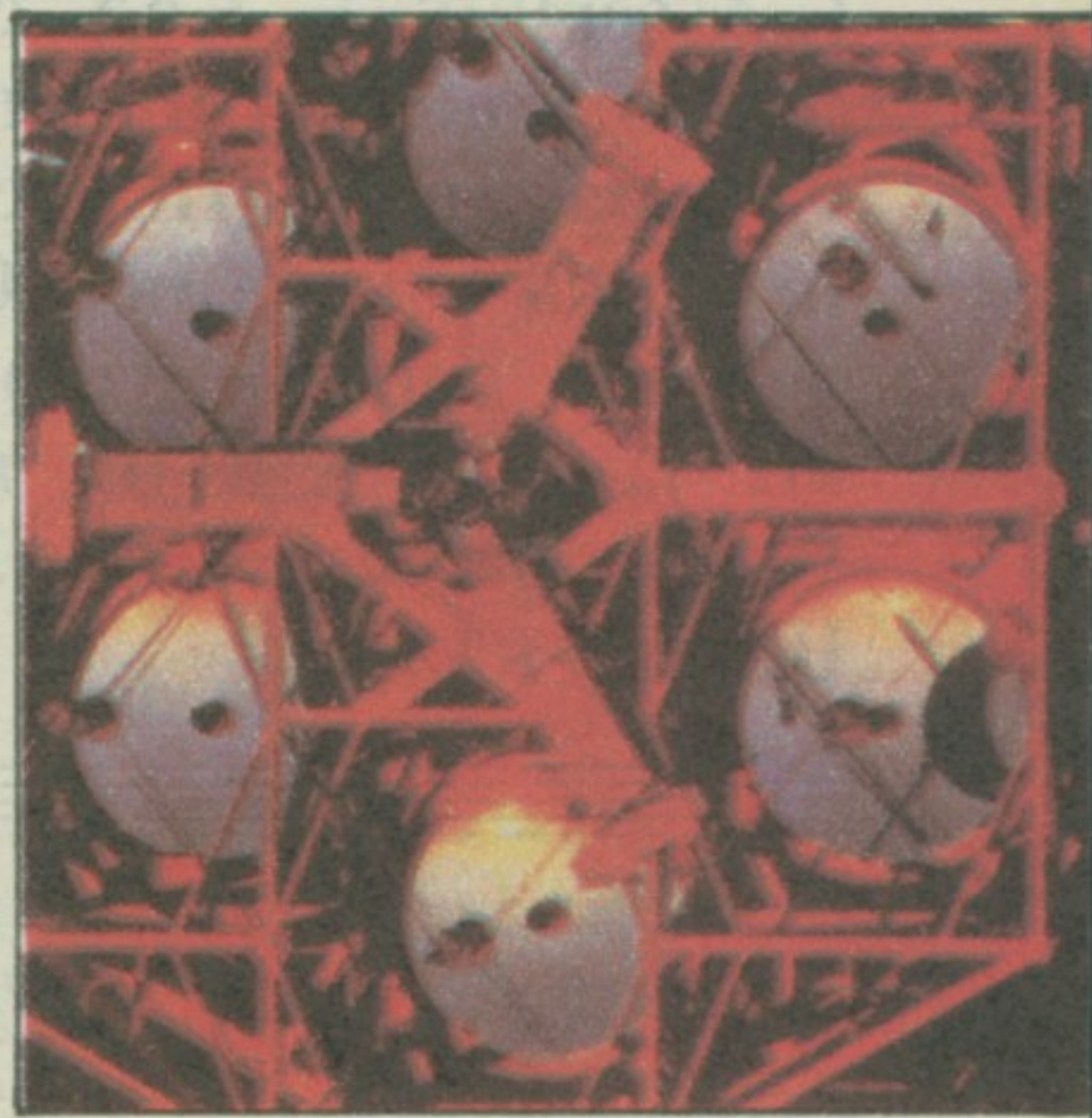
Звезде, на супрот многим мишљењима, не одашиљу само светлост, већ и свемирско зрачење. Оно се мери дужином светлосног таласа. Мерење међу-

тим, није могуће обавити са Земље пошто атмосфера представља филтер за свемирске зраке.

Откако су телескопи постављени и изван атмосфере, астрономи су видели и снимили галаксије и квазаре који се налазе на чак седам пута већој удаљености од свих досад познатих. Захваљујући овим телескопима, свемир који је доступан нашем сазнању повећао би се триста педесет пута. Неко ће се упитати због чега се онда и даље граде телескопи на Земљи.

Посматрање звезда из орбите није потиснуло ос-

Телескоп будућности на планини Хопкинс у Аризони: више огледала уместо једног циновског чије је полирање прескупо и траје неколико година

ТРОГОДИШЊЕ ПОЛИРАЊЕ

Огледало пречника 2,4 метра, главни је део свемирског телескопа „Хјубл“ кога ће НАСА лансирати 1986. године. Израђено је од нарочитог стакла отпорног на температуру од 250 Целзијусових степени у каквој ће телескоп радити. Оптичари фирме „Перкин-Хелмер“ су га полирали три године како би отклонили сваку мрљу већу од десетхиљадитог дела милиметра. Огледало је на крају прекривено заштитним слојем магнезијума што је захтевало шест месеци припреме. Овај драгуљ „видеће“ звезде с десет пута више детаља и откриваће сто пута слабије осветљене планете него земаљски телескопи.

матрање са Земље. Један од највећих свемирских телескопа циновски „Хјубл“ употребљава се иако још није лансиран у космос. Ни други телескопи на Земљи нису без посла: астрономи чекају ред од шест месеци до годину дана да се послуже неких од њих.

Грађење циновских свемирских телескопа, дакле, има сасвим другачији циљ. Да бисмо допрли што дубље у космос, потребне су нам што веће површине које ће скупљати светлост. Као што се зеница ока у мраку шири како би прикупила што више светлости, тако су и у свемиру потребна што већа огледала да приме фотоне из најудаљенијих галаксија и квазара.

Рецимо и то да уз помоћ огледала пречника свега седам и по метара можемо видети сто милиона пута даље него голим оком.

М. П. П.

ХИТ

ИНТЕРВЈУ: ФЕРВАЛ ШАРКИ

НАПОКОН СВОЈ

Пет година био је певач групе „Андертоунс“ (Undertones), сарађивао је са групом „Меднес“ („Madness“), учествовао у пројекту под називом „Асембли“ („Assembly“). Кад се недавно докопао првог соло албума, прихватиле су га и публика и критика. Сингл „Добро срце“ („Good Heart“), био је и на првом месту британске топ листе. Шарки каже...

– Пре две године био сам један од полуанонимних музичара. Живео сам прилично лоше, али ми то није сметало. Мислим да сам и сада исти, с тим што сада снимам боље плоче, пишем лепше песме и још увек се надам да ће следећа бити „нешто најбоље што сам до сада направио“. Најбитнија разлика је, ипак, у томе што сада снимам интелигентне плоче, купује их много људи. Многи мисле да би требало да се стидим тога. Мени лично то не пада на памет, мада сам прилично збуњен чињеницом да је преко пола милиона људи ушло у продавнице да би купило „Добро срце“.

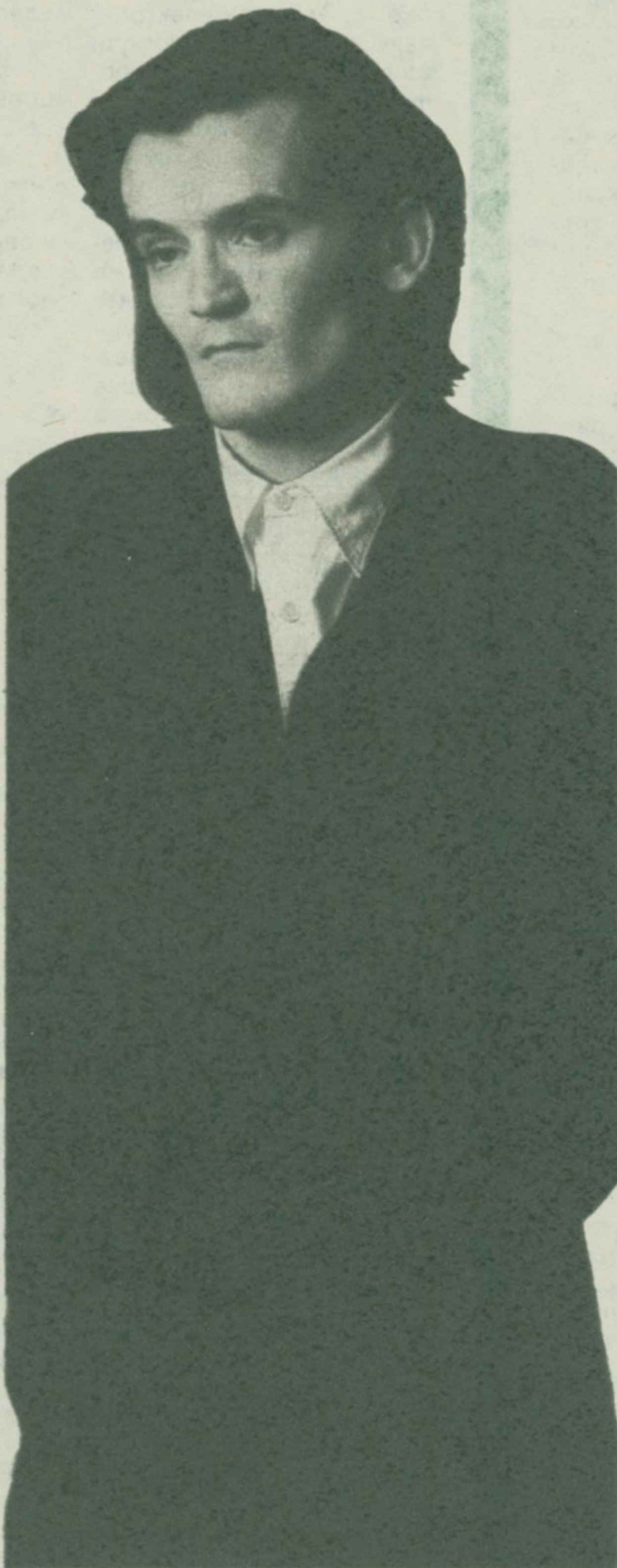
● После толико различитих експеримената на претходним сингловима успео си да на албуму оствариш јединствен звук. Како?

– Настојао сам да урадим нешто што ће се доста разликовати од онога што сам радио као певач „Андертоунса“, нешто по својим жељама, али да то буде интересно људима који су куповали плоче „Андертоунса“. Настојао сам да се не понављам, јер мислим да то људе не би интересовало.

Зашто си за продуцента изабрао Дејва Стјуарта из „Јуритмикса“?

– Осећао сам да он може да ми понуди нешто потпуно различито од свих који су долазили у обзир. Питање продуцента прилично ме је бринуло, јер су ми сви говорили: „Имаш сјајне песме, одлично певаш, плоча ће бити изузетна“, међутим, када бих питао: „Добро, али шта ћете ви учинити као продуцент?“ нисам добијао одговор. Чини се да су остали могли само да ми узму новац.

Дејв је хтео да ради на овој плочи јер на својим албумима нема изазова те врсте, они су врло успешни без обзира на квалитет.

Иначе, ми смо се упознали 1978. године када су Дејв и Ени још били чланови групе „Туристс“ („Tourists“). Стајао сам на рецепцији једног хотела у Ливерпулу када се појавила Ени. Била је врло лепа и љубазна. За њом се појавио Дејв са гитаром и рекао: „Ти си Фергал Шарки, слушај ово.“ И одмах је почео да свира неку песму коју су он и Ени управо на-

писали. Сећам се да сам помислио „Зашто га неко не однесе?“

Сада сам врло поносан што ми је помогао на овој плочи, заиста ми је био потребан неко ко би ме инспирисао, узбудио ме и помогао ми да достигнем ниво који сам желео. На самом почетку договорили смо се око двеју ствари: да ће ово бити плоча Фергала Шаркија (албум се тако и зове) а не соло албум Дејва Стјуарта. Но, да се разумемо, ту има доста Дејва Стјуарта кроз Фергала Шаркија.

● Сада, кад си завршио, да ли си задовољан?

– Јуче сам слушао плочу први пут после шест недеља. Позвао сам Дејва да му кажем како мислим да смо направили добру плочу. Највише ми се допада песма „Љубав и мржња“ („Love And Hate“), мислим да смо на њој постигли извршну атмосферу, што је врло тешко забележити на плочи јер то је емоција а не технички детаљи које је неупоредиво лакше остварити.

● У једном тренутку изгледало је да ћеш се претворити у машину за серијску производњу хит синглова?

– Да, али сам се тога на време ослободио. Одбио сам све понуде, нисам желео да postanем један од оних певача који дођу у студио са снимљеном музиком, отпевају свој део и оставе продуцента да доврши посао. Верујем да бих могао да нађем неко место у таквом систему понашања и одржим се пар година у таквом стилу, чак и да зарадим доста новца, али ја желим више од тога. Ја, пре свега, волим да пишем песме и учествујем у стварању плоче од почетка до краја. Не желим да postanем Ширли Беси („Shirley Bassey“). Кад бих схватио да ми је то једино преостало, спаковао бих се и побегао. Најважније ми је, ипак, да напишем добру песму, ко ће је певати мање ми је битно. Писање добрих песама је као победа на утакмици, с том разликом што се мени догађа и три пута недељно.

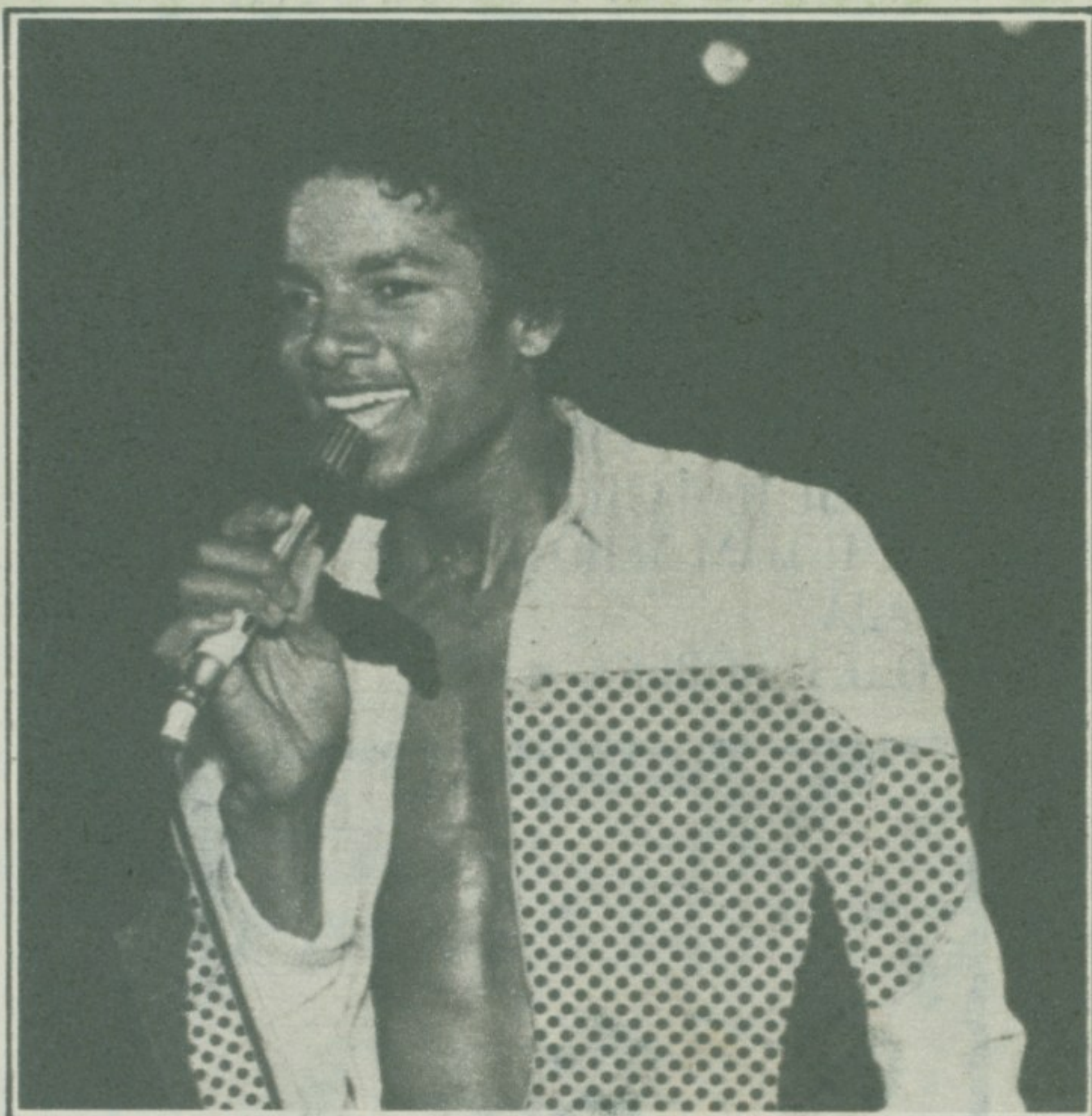
● Недавно је списак људи са којима си сарађивао проширен именом Боба Дилена. Како је дошло до сарадње с њим?

– Дејв и ја смо, док смо радили на албуму, направили паузу од два дана да бисмо снимили видео са Диленом. Он је одувек био један од људи којима сам се дивио, а срећна околност је та што је желео да му Дејв помогне око спотова. Одавно сам научио да у овом послу не треба стварати предрасуде о људима, али он ме је заиста пријатно изненадио. Мислио сам да је најзатворенији од свих рок звезда које сам срео и да ћу морати да стојим три корака далеко од њега. Али, он није такав. Када смо завршили посао, направио је себи кафу и сео да поједе тост као и сви ми.

● Да ли те узбуђује чињеница да још увек има људи који од тебе очекују да будеш млади гневни човек?

– Мене то више не занима, чак сам разочаран што има људи који то од мене очекују. Мислим да више не могу да будем исти као што сам био Док сам живео у сиротињском насељу у Северној Ирској. То је било и прошло. Занима ме ово што је сада.

И ТО СЕ ДОГАЂА

МАМА, КУПИО САМ БИТЛСЕ!

Дуго се шуškало, а најзад и званично потврђено: Мајкл Џексон је, за четрдесет седам и по милиона долара, купио права на све песме „Битлса“ које ће од сада моћи да користи по својој вољи.

Потез добар и вишеструко користан. Песме „Битлса“ доказале су се као дуготрајна роба, за разлику од Мајклових песмица које у последње време када су Битлси увелико певали одлучио да се финансијски обезбеди.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Колико могу да схватим људи постоје из два основна разлога: да би правили децу и буку.“

Тина Вејмут,
„Talking Heads“

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

РЕЦИ КРАЈ

Кажеш ми све је готово
Овај пут стварно заувјек
да заувјек
Очи су твоје као ноћ
лице је блиједо осмијех
ледени да ледени

Ово је модерно вријеме
Људи са хиљаде жена
жене са хиљаде лица
не не брине све је добро
смо

Реци крај
реци мојим ногама
док прате твоје трагове
реци крај

реци мојим рукама
док пишу по зиду
Врати се хладно је
и биће све к'о некад
прије
сретна си радуј се
и не не заборави ме

Трудим се да ти вјерујем
ал' нешто не иде
нервоза је ма проћи ће
без поздрава нестајеш у
ноћ
и односиш само капи
несреће у очима

Ово је модерно вријеме...

Текст: Зијо Ризванбеговић; Изводи: „Валентино“

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

И ОТАЦ И СИН, И ТО ЗАЈЕДНО

Када је сингл Ђулијена Ленона (Julian Lennon), „Зато“ („Because“) прве недеље по објављивању доспео на листу најпроданијих синглова у Британији, догодио се занимљив случај. На тој истој листи налазио се и поновљени сингл „Љубоморни момак“ („Jealous Guy“) његовог оца Џона Ленона. Тако су се синглови оца и сина први пут у историји топ листа нашли заједно међу првих седамдесет и пет.

Куриозитета ради, поменимо да је породица Ленон једина која је имала три генерације извођача на топ листама (наравно не истовремено). У време опште Битлс еуфорије један сингл је снимио и с њим доспео у доње редове топ листа и Ђулијенов деда, а Џонов отац.

ПОЉА СЛАТКЕ СМРТИ

ХИМАЛАЈИ ЗА ПОСВЕЋЕНЕ

СТО ДВАДЕСЕТ КИЛОМЕТРА „СВЕТОГ ПУТА“ НА КОЈЕМ СЕ ЧЕСТО

ПОСУСТАЈЕ НАЛАЗИ СЕ У ОБДАСТИ
КОЈА ЈЕ ПОЈАМ ЛЕПОТЕ
И СКЛАДА
ПРИРОДЕ И ЧОВЕКА ■

Читаве године, а нарочито у време кад обронке Хималаја обасја нешто топлије сунце, на каменитим стазама највише планине мимоилазе се ходочасници – стари и нови – Азијати, Европљани, Американци... Док синови Запада, млађи и старији, настоје да у хималајским светилиштима пронађу изгубљени мир (тако бар они кажу), за становништво насељених долина Индије, на пример, долазак у тишину и усамљеност планинских врхова значи уздизање до тајновитог доживљаја настанка живота.

Кали Гандаки је део тог веровања, али и појам лепоте, маштовитости и неизрецивог склада природе и људи. То је једна од неколико попречних долина које повезују кишом умивану тропску Азију, пиринчана поља Непала и густо насељене обале Ганга, са усамљеним и пустим висоравнима Тибета. Зелена насељена поља живе животом који не зна за надметање и борбу за освајање материјалних добара, већ непрекидно тежи ка свету дубоких мисли, савршенства и блаженства.

Циљ ходочасника је Муктинат, место на висини од 4000 метара. Чини га низ мањих храмова, дуги камени зидови, млинови на води... Ко год се ту нађе не може а да му се у душу дубоко не увуче тишина и усамљеност планине. Зато и није чудо што се неке природне појаве на овом месту – неки необјашњиви облаци дима – тумаче као знакови божанских тајни.

Десет дана хода

Пут до највишег дела долине веома је дуг. Полази се пешице из Покаре која се налази на висини од 800 метара (погледајте карту). Затим морају да се савладају три кланца од којих је Горапани највиши (2800 метара), да би се тек код Татопанија ушло у долину Кали Гандаки. А онда се пење до Кагбенија, на 3200 метара и још даље – до Муктината. Укупно 120 километара пута и десет дана хода!

Иде се стазама које су векови-ма градили веште руке Непалаца. У почетку су таласасте па је и пешачење веома заморно. Поред стаза, на одређеним размацама, постављене су камене клупе, такве да човек може да седне а да, при том, не мора да скида терет с леђа.

Река овде тече час једном час другом страном долине, средина

је покривена дебелом слојем пешчаног наноса. Зато непрекидно и тражи нове пролазе. Кад наиђу монсуни, туда се више не може.

Вода је ледена, растиње бујно и неукротно. Од животиња највише има мајмуна, папагаја и орлова који усамљени шестаре изнад терасастих поља. Ту су и „кран-кран“ птице познате по особитом начину оглашавања (по чему су и добиле име) и по свом отменом лету који планини даје неку нову, посебну привлачност.

Дивље говече „јак“ (има и питомих) може се видети само уз помоћ догледа, јер не силази испод 3500 метара. А ту је клима оштра и растиње проређено, да би у још већим висинама потпуно ишчезло. Остају само трагови глечера и вододерине. У овом величанственом простору човек је потиснут, али се не предаје. Верује да је његов опстанак могућ – „уз помоћ божанстава која лебде између планинских врхова“.

Заставице као знаци живота

Насеља су подигнута углавном на местима где се Кали Гандаки бочно спаја с другим долинама. Камене куће су готово срасле са околином и једва се примећују. Само су заставице које наговештавају близину светих места лако уочљиви знаци живота.

Место где се Кали Гандаки може доживети у свој својој величини и лепоти захвата и део тибетске висоравни. И становници су овде Тибетанци. Препознају се по цртама лица, одећи, украсима, начину градње (четвртасте куће равних кровова).

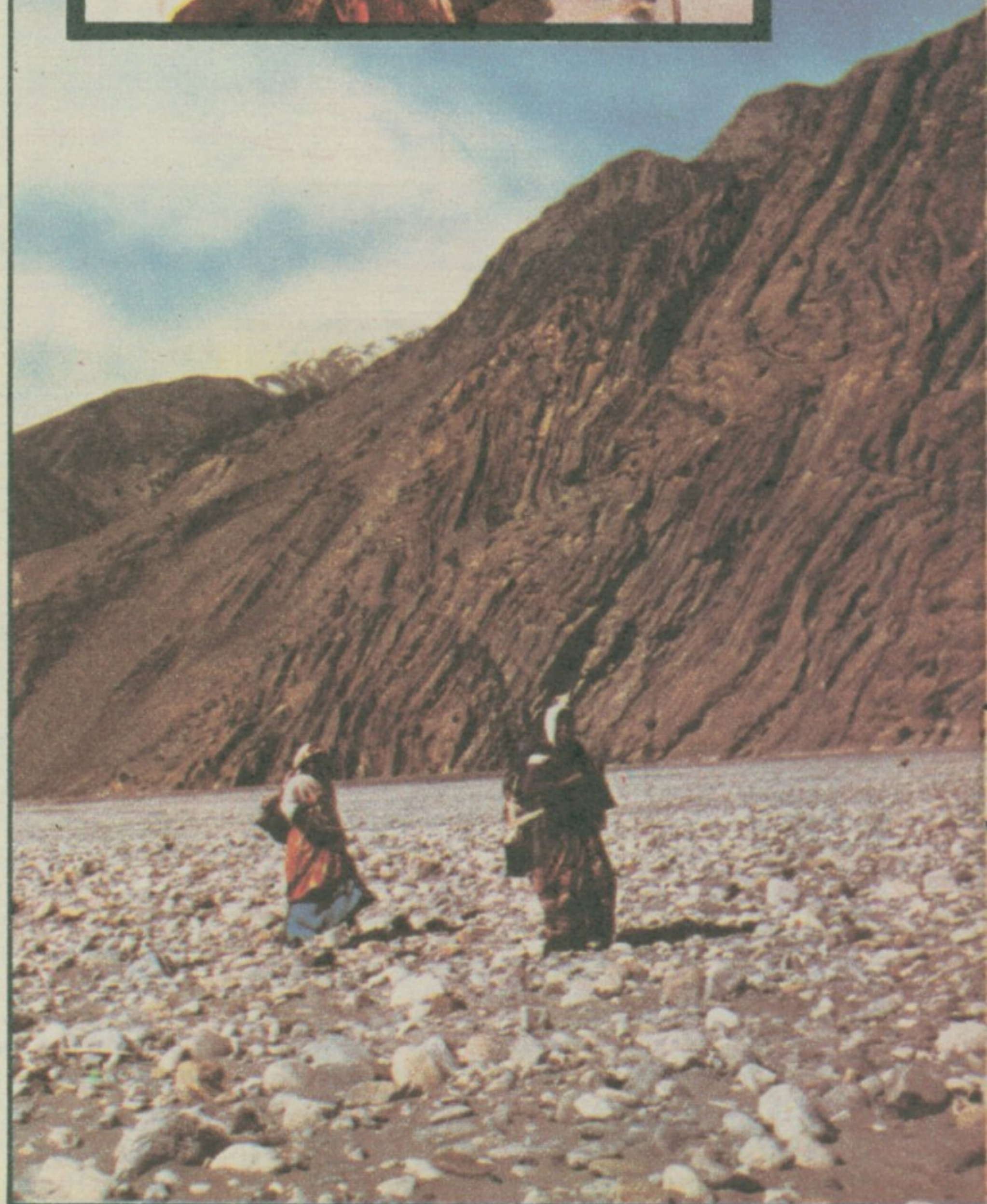
Људи су добре воље, срдачни. Нема лажног сјаја и потрошачке глади. Боре се за опстанак не за постављајући свој дух. Углавном се баве гајењем воћа и житарица. Одећа су им скромна али с лепим детаљима.

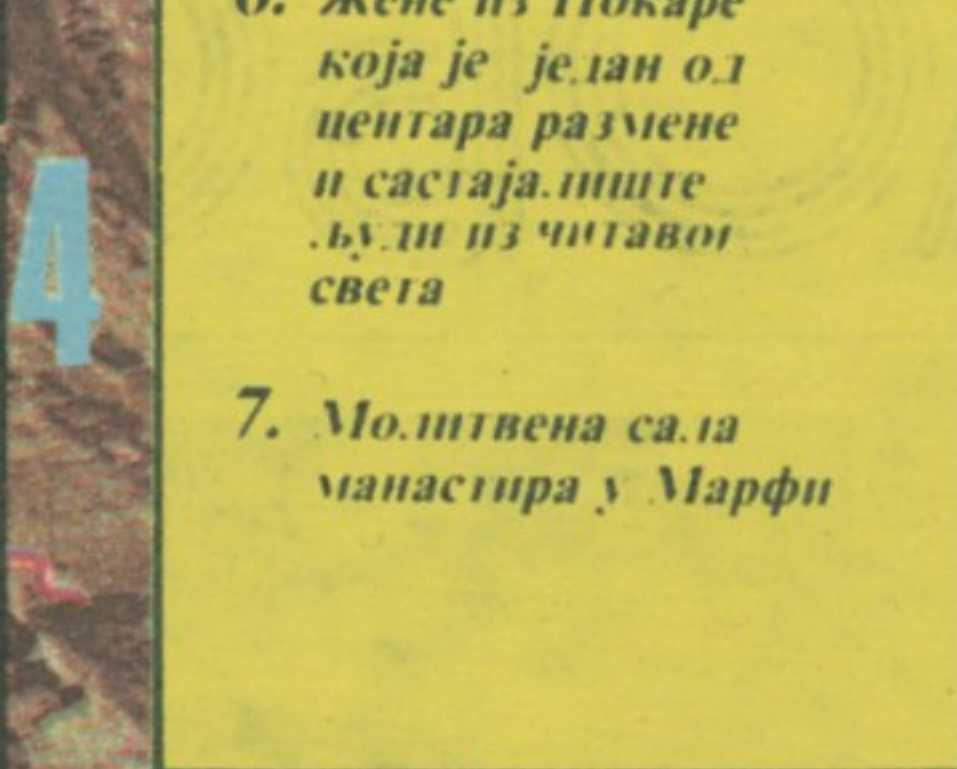
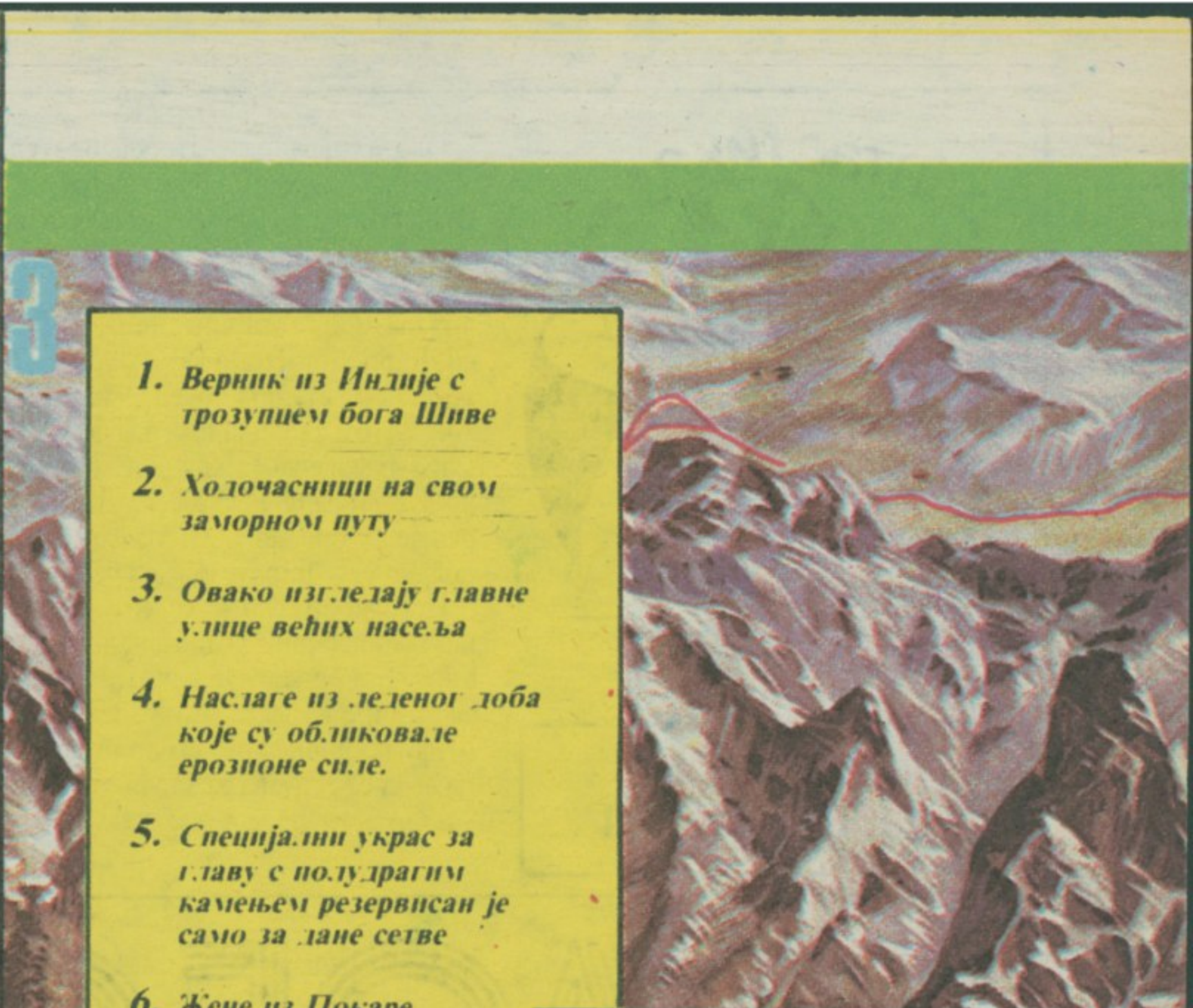
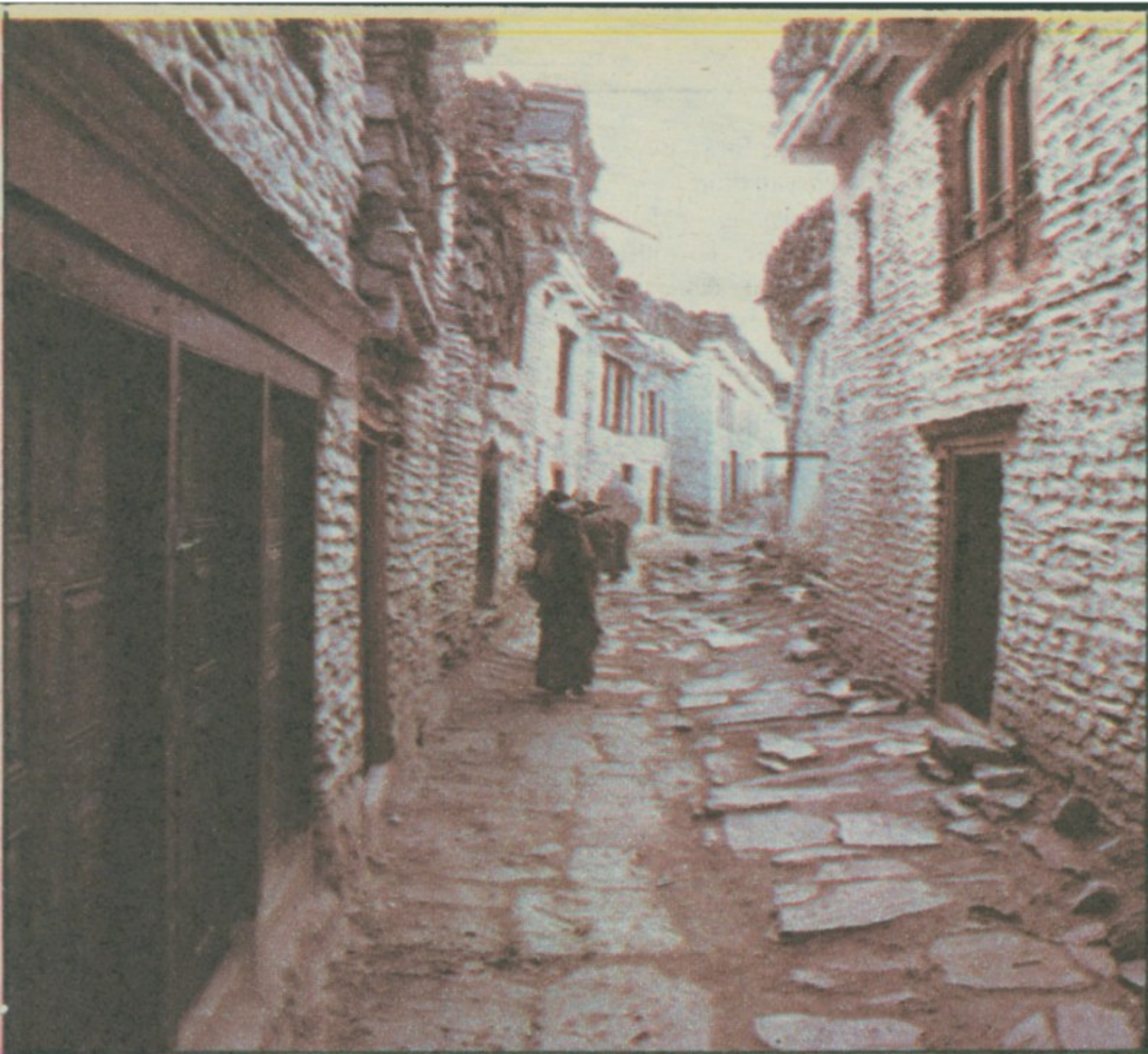
Симболи религије уткани су у пејзаж. Светилишта се углавном налазе на раскрсницама и приступачним узвишењима. Ходочасници ту испуњавају жеље и изричу нове завете.

Ненавикнути на висину и успоне, испијени старци с дугачким белим брадама понекад пешаче месецима и увек може да се догоди да на циљ никада не стигну.

Свеједно, њихови пратиоци и следбеници сматрају да им се деси-ла најлепша и најслађа смрт.

Д. Варагић

1. Верник из Индије с трозупцем бога Шиве

2. Ходочасници на свом заморном путу

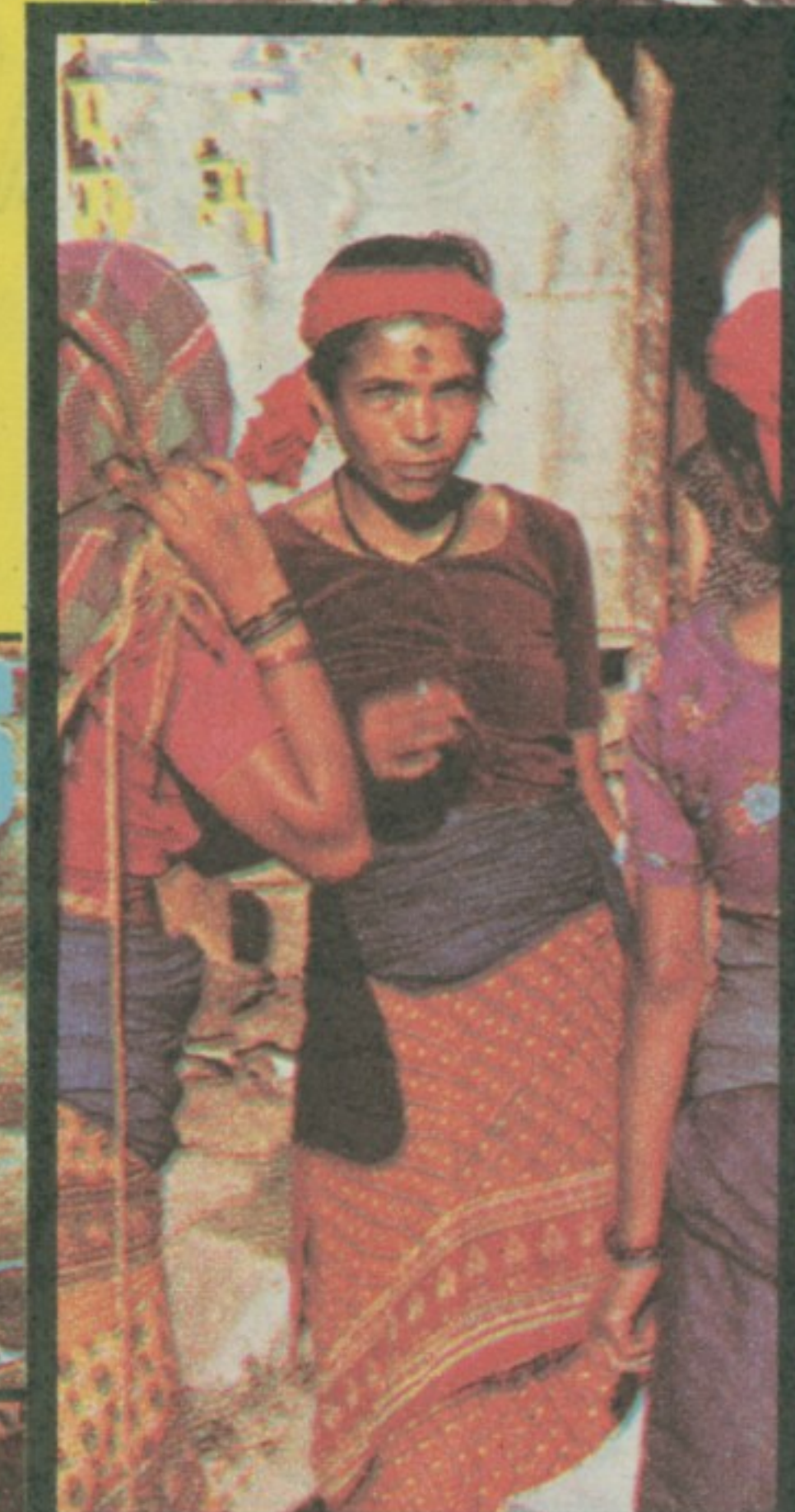
3. Овако изгледају главне улице већих насеља

4. Наслаге из леденог доба које су обликовале ерозионе силе.

5. Специјални украс за главу с полудрагим камењем резервисан је само за лане сетве

6. Жене из Покаре која је један од центара размене и састаја ниште људи из читавог света

7. Молитвена сала манастира у Марфи

**РОБЕРТ
СИЛВЕРБЕРГ**

Ово је нервирало Џорџа Брауера. У тридесет првој години, осећао је да се налази на раскрсници. Пет година како ради у Бироу, а није био ништа више од стручног компјутерског техничара. Због тога није дошао у елитни Биро. Као озбиљан, мисаон човек још од студија почео је да се бави концептом злочина и казне, филозофским тумачењима кривице, одговорности, морала и савести. Дипломирао је са бриљантним успехом и запослио се у Бироу. И где је сада?

Нерасположено је седео у стерилној канцеларији импозантне зграде Бироа у Горњем Онтарију, пребирући папире на свом столу. Завидео је Шефу полиције који је бар имао прилике да се суочава са злочиним и злочинцима из прве руке, а не са увек

две, носила датум од пре 30 година. Ово је било већ интересантније.

„Чаркот, Едвард Хамонд. Рођен 21. децембра 2530. године, Њујорк, Земља Сол III. Полицијски досије: а) ситна крађа, осуђен 8. новембра 2547. на месец дана затвора. Пуштен због доброг владања; б) киднаповање, осуђен 12. јануара 2558, после четворомесечног процеса, на доживотну робију. Транспортован на Процион IV на одслужење казне. Побеглао из затвора 12. маја 2560. Још у бекству.

Нервозно је затражио додатне податке. Невероватно!

Чаркот је некако успео да украде брод-једносед и да се изгуби у непознатом правцу. Загонетно је било како је Чаркот успео да побегне из најбоље чуваног затвора на Проциону –

да Чаркот може да буде на Белатриксу II, III или VI, јер су ове планете биле насељене релативно мирољубивим формама интелигентног живота.

Белатрикс I био је ненасељен и ненасељив, због просечне температуре од преко 300 степени Фаренхајта. Белатрикс II био је насељен доста развијеном формом водоземаца. Белатрикс III је такође био насељен. Био је то свет четвороножних, интелигентних травоједа. Подаци су показивали да на њему постоји Теранско насеље.

Белатрикс IV и V били су ненасељени: IV је био стеновити, непривлачни свет у коме су лишави представљали једини облик живота, а V је био гасовит гигант велике гравитационе снаге који су истраживачи смат-

СЛОБОДЊАК

**ОТКАКО СУ
КОМПЈУТЕРИ ПОЧЕЛИ
ДА УЗИМАЈУ СТВАРИ У
СВОЈЕ РУКЕ, ЈЕДИНИ
НАЧИН ДА ЧОВЕК
ДОБИЈЕ БИЛО КАКВО
ПРИЗНАЊЕ У
ГАЛАКСИЈИ БИО ЈЕ ДА
СЕ ПОЗАБАВИ НЕКОМ
ОРИГИНАЛНОМ ИДЕЈОМ
– ПОД ОРИГИНАЛНИМ,
НАРАВНО,
ПОДРАЗУМЕВАЈУЋИ
НЕЛОГИЧНО.**

Илустровао Михаило Ђоковић Тикаго

Аналогни компјутер је паметна стварница, са својим безбројним криотронима који неуморно клапају, али његов мозак је ипак ограничен. Људи срећом нису осуђени на флип-флоп (укључи-искључи) врсту бинарног мишљења за коју су компјутери специјализовани, али то више није било од значаја.

У групи оних који су били свесни ове чињенице спадао је и Џорџ Брауер из Криминалистичког бироа. Пошто је одржавање картотеке о криминалицима у галаксији био сложен и обиман посао, Криминалистички биро је међу првима компјутеризован. Његови службеници сведени су на најобичније снабдеваче података за програмирање, а посао обраде и закључивања обављала је моћна Машина. Како су се векови низали, људи у Криминалистичком бироу постојали су све мање важни и све више само прирепци Великог Тотивака.

присутним Тотиваком који је човеку стајало високо над главом. Бескорисност – то је права реч. Човек би морао и сам да мисли.

Гоњен изненадном идејом убацио је у компјутер кратку поруку:

„Потребни подаци о нерешеним случајевима. Временско ограничење: 30 година. Просторно ограничење: ова галаксија.“

Бекство са Проциона

Само неколико тренутака касније наступила је права пропаст. Добио је оно што је тражио! Компјутер је почео да објује картицу за картицом – преко 10 хиљада.

Брауер уздахну и дохвати картицу са врха тиражиле. „Високи, мршави Сиријанац осумњичен за крађу у робној кући у III граду на Вегу IV, 29.9 година раније, никад осуђиван. Детаљи на другој страни.“ Друга је још мање обећавала. Трећа је, као и претходне

пре и после њега никоме ово није пошло за руком. Још већа загонетка било је Чаркотово боравиште.

Картица је наводила све извештаје, поуздане и непроверене, о месту његовог могућег пребивалишта. Виђен је (или полувиђен) на петнаестак места, која су се низала у правцу Белатрикса, где му се траг замео. Претраживање планетарног система Белатрикса није дало никакве резултате.

Одлучио је да пронађе Едварда Чаркота.

Добио је потребна одобрења и прикупио све расположиве податке од Тотивака. Све је указивало да се Чаркот упutio ка Белатриксу, Белатрикс је, иначе, била звезда јачине плус 1.7, 215 светлосних година удаљена од Земље. У релативном односу према Земљи, налазила се у констелацији Ориона. Тотивак је анализирао свих шест планета Белатрикса и закључио

рати опасним и недоступним за истраживање. На Белатриксу VI се налазио свет сличан Земљи, нешто хладнији, насељен човеколиким бићима на прагу развојне фазе производње хране. Истраживачи су предложили да се овај свет прогласи „затвореним“, да се не би пореметио нормални еволутивни ток културе у развоју.

Брауер је детаљно проучио све податке о акцији трагања за Чаркотом. Није био изненађен Тотиваковим закључком о Чаркотовом могућем пребивалишту. Белатрикс VI, затворени свет, био је по компјутерској процени највероватније место на коме би бегунац потражио уточиште и сходно томе примарни циљ трагача. Затим су долазили III, па II.

Остала три света била су елиминисана као могућност. За Белатрикс V и I разлози су били сасвим оправдани. Што се тиче Белатрикса IV Тотивак

је сматрао нелогичним да бегунац изабере да живи чак и неколико дана у свету окамењеног мртвила.

Брауер се расположено насмејао када је прочитао овај Тотиваков закључак. Нелогично заиста! Наравно да је било нелогично. А то је само значило да ниједан компјутер који је држао до себе не би изабрао то место да се сакрије. Сав срећан, Брауер се спаковао и у броду једноседу упутио ка Белатриксу.

Прави избор

Злочин је ипак ирационална појава, размишљао је током дугих сати путовања. Није зато паметно ослањати се само на нееластични рационални бинарни мозак. Узмемо овај посао са Белатриksom – претраживање области које је изабрао Тотивак. Ниједном истраживачу није пало на памет да скрене са прописаних путања.

Брауер се насмешно. Компјутер је савршено резоновао али са једном грешком. Није допустио могућност да човек може да буде толико луд да намерно уклони тако витални део бродске опреме као што је био аутоматски сигнални уређај у случају невоље. Од овог, за компјутер нелогичног постулата, Брауер је могао да пође даље. Под претпоставком да је Чаркот слетео или се принудно спустио на једну од Белатриксових планета, онда је или слетео на један од три настањена света, где би га пронашли Тотивакови трагачи, или се срушио на једну од преостале три планете које нису представљале рационални избор.

Пошто Тотивакови трагачи нису пронашли Чаркота и пошто он добровољно не би слетео на планете I, IV или V, закључак је био да је Чаркот принудно слетео на једну од ових планета.

Припремио се за трагање. Једина ствар која му је недостајала био је доказ. И овде је са мало размишљања могао да сузи своје опције. Да је Чаркот принудно слетео на I или V докази о његовом присуству били би до сада сасвим уништени суровим амбијентом ових планета. Али Белатрикс IV, усамљена, окамењена планета... Да се тамо срушио, међу незаинтересоване лишаје, докази би још били присутни: олупина летелице, алати, можда чак и костур. Одлучио је да оде тамо.

Срећа, која је често значајан фактор у детекцији, ишла му је на руку. После само 17 сати претраживања, детектори Брауеровог брода забележили су, доле, на стенама, присуство друге свемирске летелице.

Сви дамари лудачки су му били док је опрезно спуштао свој брод на голу површину Белатрикса IV. Провера атмосфере показала је да је нормално дисање могуће. Брзо је изашао из брода.

Стотинак метара даље лежао је обрушени брод, такође једносед. Учинило му се да није много оштећен. Капак на отвору био је отворен.

Опрезно се приближио, погледом тражећи костур у околини брода. Ни-

је га било. Очигледно да се Чаркот удаљио и упутио у овај суви голи свет да тамо умре. Фотографисао је брод са свих страна, па се затим попео и ушао унутра. Затрептао је у чуду. Брод уопште није деловао напуштено, напротив изгледао је као да се у њему живи. Како?

Домисљати Чаркот се на неки начин домогао Карстеровог синтисајзера за храну пре него што је побегао. На једној страни машине угледао је гомилицу уситњеног камена. Тиме је Чаркот очигледно пунио молекуларни ковертор синтисајзера и тако у буквалном смислу живео од „плодова“ планете. Сем овога, у броду није било ничега другог – само лежај са прљавим покривачима. Брауер је још мало разгледао брод и потврдио још једну своју теорију, наравно, уређај за сигнализацију у случају опасности био је грубо, али ефикасно изграђен. Направио је још неколико фотографија и изашао напоље. Дочекао га је приказ који му је следио крв.

Мршава, погробљена прилика са замршеном жутоседом брадом приближавала се преко голе равнице према броду.

Чаркот. Да ли је могуће? Тридесет година самоће оставило је траг, али није било сумње. Ошамућен неверицом, Брауер се оклевајући упутио ка старцу. Тек када су пришли један другом на једва 15 метара, старац је приметно Брауера. Нагло се зауставио, заљубљао, подигао једну спарушену руку и уперио је ка Брауеровом броду, па ка Брауеру. Мишао је безгласно уснама. После много напора успео је промукло да изусте:

– Ти... ти... – Посрнуо је, окренуо се око себе као марионета и ницице пао на тло.

Брауер се коначно тргао. Притрчао је старцу, клекао, увукао руку испод поцепане кошуље и опипао му срце.

Мир. Тишина.

Дрхтећи, Брауер је испод старчеве кошуље извукао изгужвани, избледели лист хартије – потерницу са сликом одбеглог осуђеника.

Није било сумње. Био је то Чаркот који се некако одржао у животу, у друштву јединог друга – синтисајзера хране. Тридесет година био је потпуно сам, на беживотном Белатриксу IV!

Брауер је уздрхтао. Самице су, као сурова и варварска казна, већ дешенијама биле законом забрањене. Чаркот је веровао да добија слободу бежећи из затвора, а слободу је нашао у затвору без зидова, где га је сустигла казна гора од сваке коју би суд досудио.

Замисљено, Брауер је ставио у џеп потерницу и почео да сакупља камење за старчеву хумку.

Радио-везом послао је једноставну поруку најближем Тотиваковом центру за прикупљање података:

„Случај одбеглог Едварда Хамонда Чаркота решен. Предмет се затвара.“

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

(АТЛЕТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
б	а	м	а	н	к	л	а	г	м	в	а
13	а	к	у	н	у	а	т	о	р	и	у
15	н	о	р	е	м	н	и	е	х	а	т
19	м	и	т	о	н	а	м	с	а	о	
22	о	н	и	р	а	т	и	м	и	т	
26	г	и	с	к			с	т	р	а	в
29	г	и	с	к			с	т	р	а	в
34	г	и	с	к			с	т	р	а	в
38	г	и	с	к			с	т	р	а	в
41	т	а	н	а	к		т	о	т	р	а
45	р	и	ф	и	р	и	м	и	р	и	ф
49	а	о	к				в	е	с	е	л
53	с	и	р	о	в	и	к	е	е	п	е
57	т	р	а	т	и	с	т		с	к	а

ВОДОРАВНО: 1) види слику 1, 13) резервоар електричне енергије, 14) трећи и пети самогласник, 15) обланде, 16) знак за индијум, 17) немар, 19) директна деоба једра у животињској или биљној ћелији, 21) мушко име из миља (Исаило), 22) обртати се, 24) наука, учење (тур.), 26) атлетска справа, 27) апарат, направа, 29) енглеска певачица, Кики, 30) пила, 33) иницијали Дикенсовог јунака Твиста, 34) узвик при јуришу, 36) костури, 38) са осећањем самилости, узбуђено, 40) град на југу Кине, 41) није дебео, 42) показна заменица, 43) ономатопеја звука трубе, 45) планина у северном Мароку (2450 м), 46) драги камен црвене боје, 48) швајцарски математичар, Валтер, 49) скраћеница за окружни комитет, 51) увесељавати, радовати, 53) материјали за индустријску производњу, 56) краљ Атине, отац Тезејев, 57) врста сира, 58) дуго употребљавана.

УСПРАВНО: 1) прилагодити, подесити (лат.), 3) тећи у танком млазу, 4) љубичаст полудраги камен, 5) драма руског романописца Осипа Ишодоровича Димова, 6) страно женско име, 7) област владавине кана, 8) иницијали Толстоја, 9) прастановници грчке покрајине Беотије (Аоније), 10) вршити дресуру, 11) преко, путем (лат.), 12) примена аутомата у производном процесу, 18) велика фабричка просторија, 20) група свирача, 23) напустити место свог становања, 25) име нашег нобеловца Андрића, 28) види слику 2, 29) дуговање, 31) види слику 3, 32) знак за телур, 35) песничка фигура, 37) сплетка, 39) скраћеница за уједињени народи, 44) средњовековни витез, 45) узраст, растење, 47) име шахисте Парсена, 50) место у руднику где се вади угља, 52) кретање кроз ваздух, 54) знак за иридијум, 55) лична заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Ластово, екразит, правило, Темерин, ид, Ла, ринитис, Оторино, Витас, м, СВ, тер, Т, Ли, ок, име, ако, лађар, т, гн, ДО, клистир, растава, астатин, утишати, Лола, Ин.

УЧЕНИЦИ ОСНОВНИХ
И СРЕДЊИХ ШКОЛА

ЛИКОВНИ ПЕДАГОЗИ
И УЧИТЕЉИ

ЧИТАОЦИ „ПОЛИТИКИНОГ
ЗАБАВНИКА“

ВЕЛИКИ ЛИКОВНИ КОНКУРС МОЈА МАРКА НА ТВОМ ПИСМУ

Пут у Париз, Рим,
Атину или неку другу
европску метрополу
води преко вашег
цртежа. Чија ће марка
красити хиљаде
писама широм земље
и света знаће се
средином марта.

У прошлом броју смо вам
рекли шта ће припасти до-
битнику СПЕЦИЈАЛНЕ
прве награде, али то није
све. Поред ове учеснике
конкурса очекују још

ДВЕ ПРВЕ НАГРАДЕ

Добитницима ових на-
града припадају златне
медаље, по два иностра-
на туристичка аранжмана
и по један трогодишњи
комплет марака у класе-
ру.

ТРИ ДРУГЕ НАГРАДЕ

Другонаграђени доби-
јају сребрне медаље, по
два домаћа туристичка
аранжмана и по један
двогодишњи комплет ма-
рака у класеру.

ТРИ ТРЕЋЕ НАГРАДЕ

Трећенаграђенима при-
падају бронзане медаље,
по два домаћа туристич-
ка аранжмана и по један
комплет марака у класе-
ру.

ГДЕ СЕ ПУТУЈЕ?

Ауторе иностраних аран-
жмана очекују занимљива
путовања у Француску,
Шпанију, Грчку, Италију
или Турску а они који
добију домаће туристич-
ке аранжмане провеш-
ће седам дана у лепом
планинском хотелу „БЈЕ-
ЛАСИЦА“ који се налази у
Колашину. ДОБИТНИЦИ ТУРИСТИЧ-
КИХ АРАНЖМАНА који су
се на конкурс пријавили
преко школе имају право
да на пут (наравно бес-
платно) поведу свог на-
ставника ликовног васпи-
тања односно учитеља а
они који су се јавили са-
мостално могу да се од-
луче за наставника ли-
ковног васпитања или
учитеља или да са њима

Рим очекује нашег добитника

путује један од родите-
ља.

ОВО ОБАВЕЗНО ПРОЧИТАЈТЕ

У прошлом броју смо
вам обећали изненађење.
А оно је – ЦОКЕР. Свима
који нису успели да купе
један од два претходна
броја „Забавника“, у који-

ма су објављени купони 1
и 2, поклањамо цокер ко-
јим могу да замените један
од купона који им недоста-
је.

У ИДУЋЕМ БРОЈУ: ОС-
ТАЛЕ НАГРАДЕ. КУПОН
БРОЈ 4. ТАЛОН ЗА УЧЕШ-
ЋЕ НА КОНКУРСУ И УПУТ-
СТВО КАКО СЕ ШАЉУ
РАДОВИ.

ЈЕДНА МАРКА, ЈЕДНА ПРИЧА ЛЕПОТИЦА ИЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Једна наша марка
проглашена је, бурне 1968,
за најлепшу марку света. На
њој је била идилична слика
Триглава и Бохињског
језера.

Марка, у тешким временима,
служи само да би олакшала
поштански саобраћај, као доказ
да је поштарина уредно плаћена.
А кад времена постану боља, тај
„папирић“ одједном добије душу.
Марка постане мала, али ипак сли-
ка. Уметници се, на радост фила-
телиста, труде да је што лепше на-
сликају, штампари да је што боље
одштапају.

Прве наше послератне марке
штампане су у Заводу за израду
новчаница. Издавањем марака та-
да се бавило Министарство по-
шта. После је Министарство реор-
ганизовано: добили смо Заједницу
југословенских пошта, телеграфа
и телефона. И било је више време-
на, амбиција и могућности да се
издају марке, не само за писма,
него и за филателисте широм све-
та.

Убрзо су неке наше серије ма-
рака, на пример „Флора“ и „Фау-
на“, постигле светски углед а јед-
на наша марка биће проглашена
за – најлепшу на свету. Али, пођи-
мо редом...

У јуну 1954. органи управљања
Заједнице југословенских пошта,
телеграфа и телефона, усвојили су
амбициозни програм похода наше
марке у свет. Основна замисао
била је издавати марке у серија-
ма, ангажовати најбоље уметнике
да их дизајнирају а најбоље свет-
ске штампарије да их штампају.

Прво такво издање „нацртао“ је
сликар Матеја Зламалек, са моти-
вима југословенских животиња.
После је следила серија о нашим
биљкама и најзад серија „Умет-
ност на тлу Југославије“. Све три
серије штампала је чувена, најчу-
венија штампарија на свету „Хе-
лио Курвоазије“, из Швајцарске,
процесом такозване „хелиограву-
ре“ – гравирањем помоћу свет-
лосног зрака.

Затим су се у послу штампања
наших марака, борећи се за сам
врх светског квалитета, огледале
Мађарска државна штампарија,
Државна штампарија у Лајпцигу,
лондонска фирма „Харис“, а од
домаћих фирми, поред Завода за
израду новчаница, најуспешнији је
био новосадски „Форум“.

Али, највећи успех на филате-
листичким тржиштима света по-
стигла је једна серија која је штампана у Бечу. Сарадња са овом
старом и познатом штампаријом
започела је 1968. године, када
смо Бечлијама поверили да на
маркама штампају серију репро-
дукција икона из наших средњо-
вековних манастира, шест вред-
ности према решењима академ-
ског сликара Андрије Миленкови-

Марка „Триглав
са Бохиња“, коју
је према делу
словеначког
сликара Антона
Карингера
креирао сликар
Андрија
Миленковић,
италијански
филателистички
часопис „Ил
колекциониста“
прогласио је 1969.
године за
најлепшу марку
на свету.

ћа, правог специјалисте за овакву
врсту послова.

Исте године, у оквиру већ тра-
диционалне серије „Уметност на
тлу Југославије“, бечка штампарија
штампа пет нових марака, на
којима су репродукована дела
мајстора из 19. века: Пернхарта,
Поповића, Кикерца, Карингера и
Крстића. Пун погодак!

Ова серија штампана изузетно
прецизно, комбинацијом хелио-
гравуре и линијске дубоке штампе
и данас се узима као појам квалитет-
а. Све је на тим маркама било
„на свом месту“. И склад боја, и
однос слова и цифара, и техника
штампе.

На четвртој марки те серије би-
ла је репродукована слика Антона
Карингера „Триглав са Бохиња“. Италијански часопис „Ил колекциониста“, који сваке године организује избор за најлепшу марку света, уврстио је нашу марку у најужи избор. Читаоци и стручњаци су гласали. „Триглав са Бохиња“ проглашена је за најлепшу марку године.

Филателисти читавог света „грабили“ су се да у својој колекцији имају „лепотицу из Југославије“. Многи су тада први пут чули и за Триглав и за Бохињ, а неки су тако сазнали и за – Југославију.

И тако мала ствар као што је марка може много да учини за углед једне земље у свету.

Економска криза и помањкање девизних средстава, а нарочито царински прописи, онемогућили су наставак сарадње наше Заједнице ЈПТТ са иностраним штампаријама. Марке са натписом „Југославија“, данас се штампају искључиво – у Југославији.

ПРОЧИТАЈ – ПРОСКИТАЈ

РЕП КОЈИ ЗАКЛАЊА СУНЦЕ

У понашању веверица – земљарица, које живе на југу Африке, природњаци су одавно приметили нешто необично. Трчи-трчи по испуцалој земљи док одозго немилосрдно пржи сунце и наједном се укопа у месту. Рашири над собом свој раскошан реп, по дужини раван читавом телу, и остане тако неко време као да дубоко размишља.

Биолози који су пратили веверице које се уопште не пењу на дрвеће, дошли су до необичног закључка. Ове животињице принуђене су да више часова дневно проведу трагајући за храном и при томе се од „родне куће“ тј. неке рупе у земљи, удаље и по неколико километара. Наоколо нигде ни дрвцета, сунце пече... И, оне су се досетиле: да би предахнуле у сенци, једноставно рашире сопствени реп.

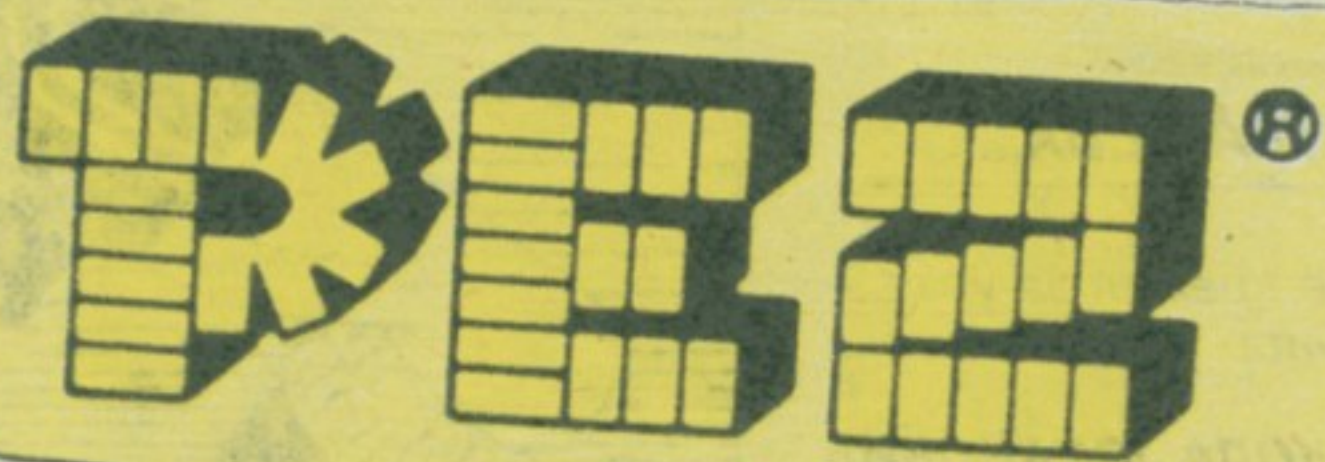
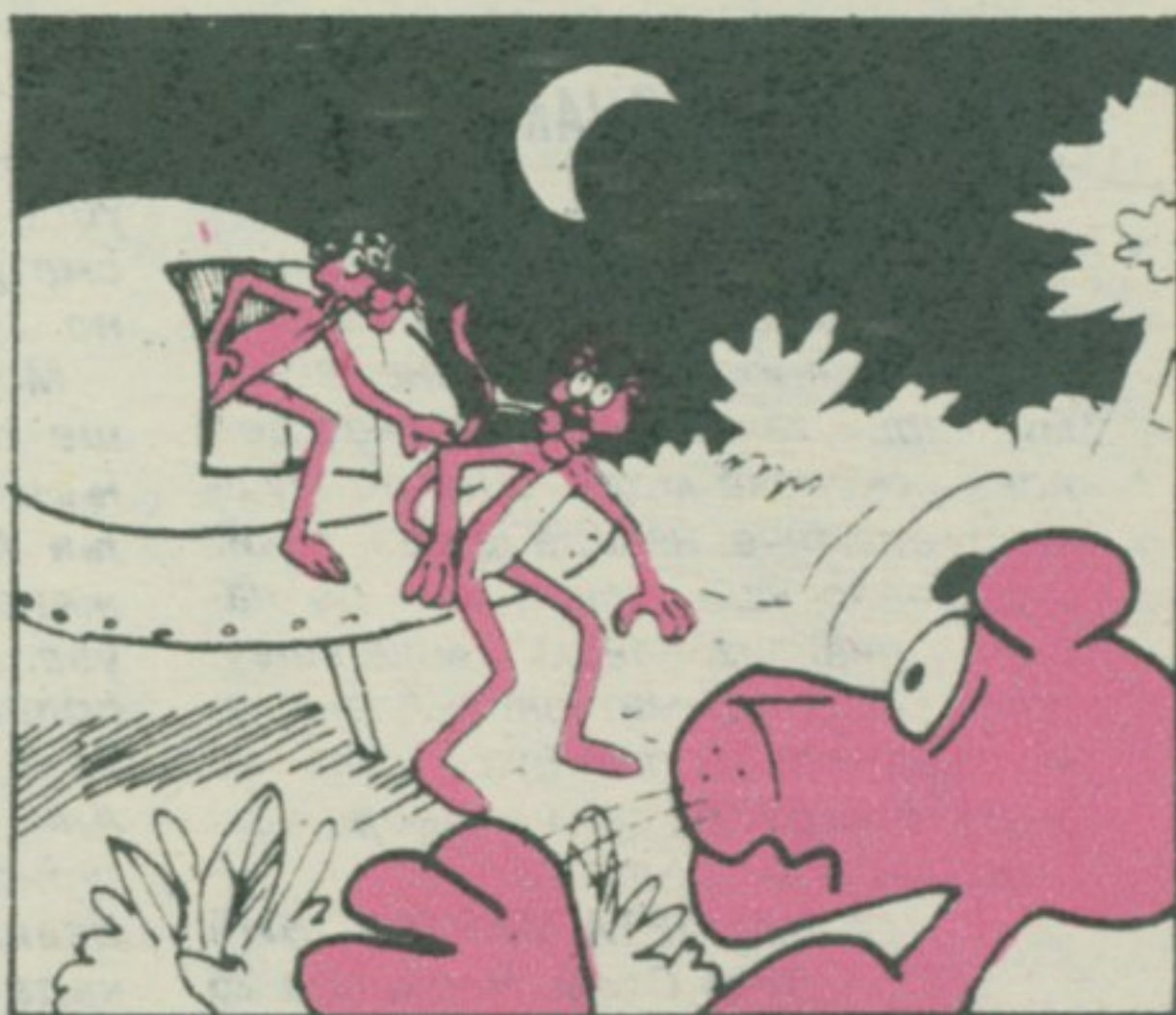
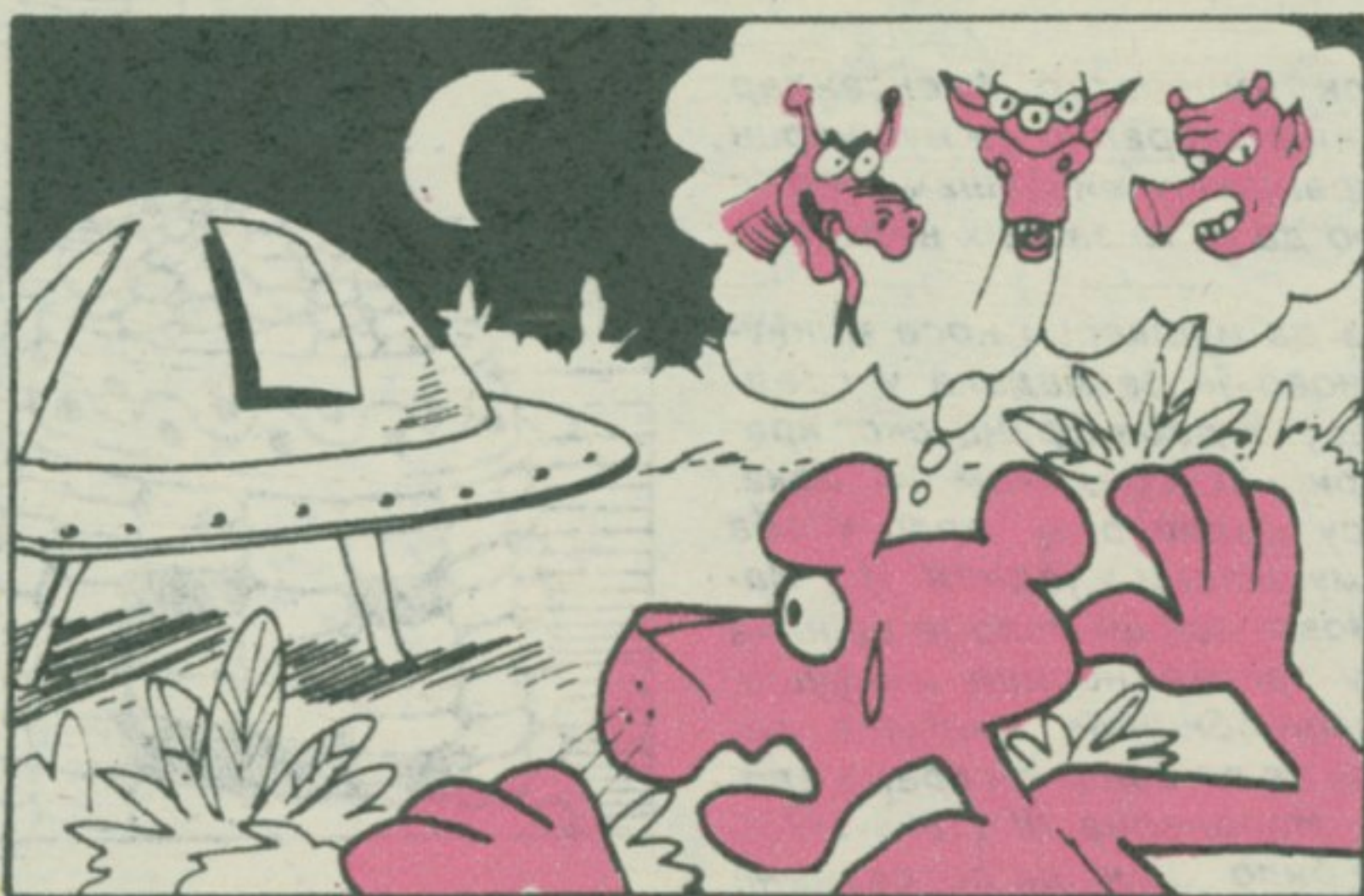
Довољно је да „приземна“ веверица проведе у хладу свог репа неколико минута и већ је снизила температуру тела и до осам степени, а овој „самозаштити“ прибећи ће само кад се загреје до опасних четрдесет степени. „Кратке станке“ у сенци дозвољавају зверчици да проведе на жарком сунцу и по седам сати дневно!

Веверичин сунцобран има још једну предност над нашим кишобранима: она никад не може да га заборави или изгуби.

Илустровао Зоран Јоановић

ПАНТЕР ПАНТА

100+

**НАГРАДА
СВАКОГ МЕСЕЦА**

Само за чланове ПЕЗ клуба!

1 пут месечно – **1 СУПЕР НАГРАДА**
и 100 других награда

Постаћеш и ти пријатељ ПЕЗ-а и
члан ПЕЗ клуба кад пошаљеш 5
омота ПЕЗ бомбона.

ПЕЗ ПОЗДРАВЉА СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉЕ!

Испуњен купон пошаљи на адресу:
ПЕЗ ПРИЈАТЕЉ 61110 ЛЈУБЉАНА, пп. 38

Купон испуни штампаним словима, исеци и налепи на дописницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Пошт. број и место становања

датум рођења

СУПЕР НАГРАДУ ДОБИО ЈЕ
Петровић Бојан, 41020 Загреб, II Мословачке 10

064599 065171 065734 066292 066184 067353 067889 068437 068976 069548 070117 070672 071244 071806 072364 072886 073425 073961 074509 075048 075620 076189 076744 077316
077878 078436 078958 079497 080033 080581 081120 081692 082261 082816 083388 083950 084508 085030 085569 086105 086653 087192 087764 088333 088888 089460 090022 090580
091102 091641 092177 092725 093264 093836 094405 094960 095533 096095 096653 097175 097714 098250 098798 099337 099909 100478 101033 101605 102167 102725 103247 103786
104322 104870 105409 105981 106550 107105 107677 108239 108797 109319 109858 110394 110942 111481 112053 112622 113177 113749 114312 114870 115392 115931 116467 117015
117554 118126 118695 119250 119822

РИБЕ У МИЊУШАМА

Чини ми се да последњих година свет освајају – минђуше: носе их не само жене, већ и мушкарци, тачније младићи као део нове рокерске моде. Што се мушких глава тиче, некада је овај накит украшавао уши гусара или, по нашем „цивилизованом“ мишљењу, припадника примитивних племена. И сама носим минђуше, али не знам откада људи на своје уши стављају ове предмете.

ВИОЛЕТА МАРЈАНОВИЋ
Бука Стеф. Карацића 26
15300 Лозница

Минђуше су биле модерне и у старим цивилизацијама, а носили су их и жене и мушкарци. У ста-

све док император Александар Север није забранио да мушкарци уши украшавају минђушама јер је сматрао да је то за њих недостојно.

Мода да мушкарци носе минђуше поново је завладала у средњем веку. У доба француског краља Анрија II, средином 16. века, жене су имале овај украс у оба уха, а мушкарци у једном. И у Наполеоновој војсци било је војника који су такође носили минђуше. Али, најнеобичније минђуше сигурно су се појавиле за време владавине Наполеона III (1808-1873), када је било „шик“ да се, окачени о уши, носе прави, минијатурни – акваријуми. Минђуше су, наиме, биле две стаклене кугле у којима су пливале ситне живе рибице! Међутим, ко зна због чега, ова мода није била дугог века. Доцније у моду улазе минђуше од драгог камења и племенитих метала, али оне, наравно, нису биле приступачне свакоме. Данас се израђују од различитих материјала и разних облика.

КАД КАЖЕШ КУКУРУЗ, ПОМИСЛИ НА ХИЈАВАТУ

Желела бих да знам да ли је Индијанац Хијавата заиста постојао или га је створио Волт Дизни.

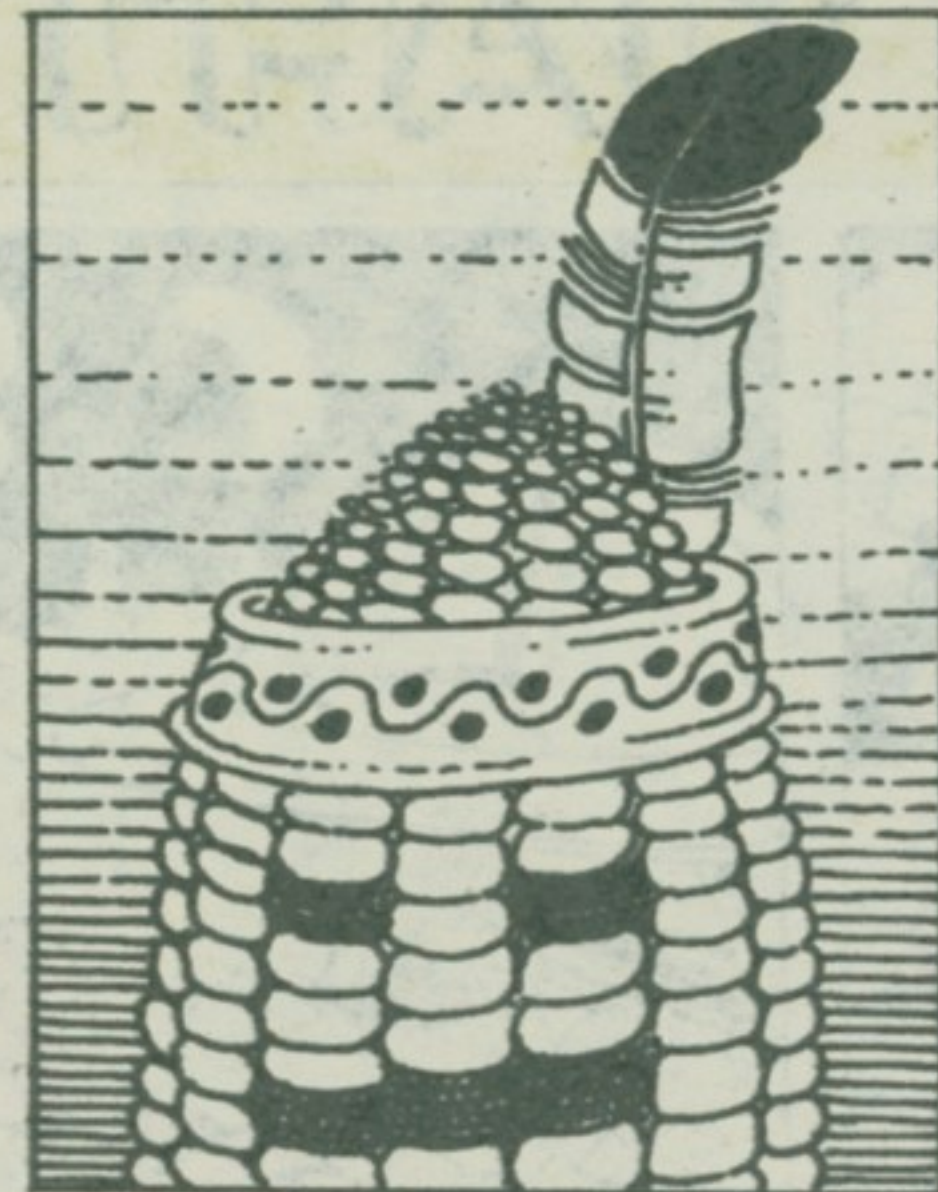
МИРА ЛУБИНА
Раде Кончара 49
54000 Осиек

Мудрог и храброг Хијавату није створио Волт Дизни, како се најчешће мисли, већ индијанско предање. Према древној индијанској легенди, Хијавата је био легендарни поглавица Ирокеза. Мит о овом славном индијанском вођи послужио је северноамеричком песнику Хенрију Лонгфелоу (1807-1882) за поему о Хијавати. „Песма о Хијавати“, како се зове ово дело, преведена је на многе језике широм света.

За Индијанце са севера Америке Хијавата је митски јунак који је дошао међу њих да ослободи њихове шуме и реке, да их научи да не живе само од лова, већ и да

обрађују земљу. Он је први донео кукуруз. Хијавата, што на индијанском језику значи „учитељ“ или „мудри човек“, учио их је да сва индијанска племена треба да живе у слози. Он је први Индијанац који је попушио лулу мира, позивајући тако сва племена да пођу путем љубави и слоге.

Године 1940. Волт Дизни употпуњује своју „галерију“ цртаних јунака малим љупким Индијанцем Хијаватом. Сигурно је, стварајући лик и причу о Хијавати, био надахнут индијанском легендом и Лонгфеловом поемом. Међутим, док

је Хијавата у предању и поеми мудри поглавица и неустрашиви ратник, Дизнијев Хијавата је (не)сташан и паметан) дечак.

ИЗ ЛЕГУРЕ ВАТРА СЕВА...

Да ли је кремен за упаљаче нарочита ватра камена или метал?

НИКОЛА ЈОВАНОВИЋ
Владимира Роловића 53
85000 Бар

Кресиво за упаљаче зовемо кременом, иако је то – погрешно. Под кременом, кременом киселином, кременим стаклом и сл. углавном се подразумевају хемијска једињења силицијума с другим неорганским материјама. У кресиву за упаљаче најчешће нема сили-

цијума и у њему се налазе сасвим друге материје, односно легуре разних метала. Најбоље кресиво за упаљаче је легура церијума и железа. Ова легура се још зове и Ауеров метал, по проналазачу, хемичару Карлу Ауеру.

Кремен, тачније кварц, употребљавао је човек за паљење ватре док није знао за шибице. Ударао је парчетом гвожђа или челика о кремен, при чему се ствара варница која пада на труд, осушену гљиву, и пали га. Постојале су и пушке „кремењаче“, у којима је варница, коју је производио окидач с кременом, палила барут.

Зато је, вероватно по сличности употребе, кресиво за упаљаче неоправдано добило назив – кремен.

ТРКАЧИ ОЛОВНИХ НОГУ

Посматрајући прволигашку фудбалску утакмицу чуо сам тренера једне екипе како својим пуленима на сав глас виче: „Трчи! Трчи!“ Зато ме интересује да ли се зна колико километара претрче врхунски фудбалери на једној утакмици.

МАРКО ИВАНКОВИЋ
Радних бригада 12
55400 Нова Градишка

Недавно су двојица енглеских спортских стручњака саопштили резултате својих истраживања на фудбалском терену, односно о, такозваном, „чинку фудбалера“. Од једанаест играча у једном тиму највише претрчи центарфор: за деведесет минута „деветка“ пређе просечно чак 9800 метара, и то трком. По овим мерењима, одбрамбени играчи су мање вредни јер претрче „само“ 7700 метара. По пређеним километрима највећи „лењивац“ је голман који на утакмици превали свега 450 метара.

Наравно, неопходно је да се напомене да ови подаци важе за прволигашки енглески фудбал, чини су играчи познати по изврсној кондицији и игри „од гола до гола“. И без стручних мерења сваком љубитељу фудбала јасно је да

ром Египту најрадије су се носиле минђуше с драгим камењем, док су Грци волели да овај украс представља и успелу резбарску рукотворину. У старом Риму минђуше су сматране великим луксузом јер су најчешће биле веома скупоцене. Римски филозоф и писац Сенека спомиње да су неке жене носиле минђуше које су вределе колико имања три патрицијске породице. Плаут је исмеђавао мушкарце из Картагине што су носили минђуше, али то није ништа сметало да их носе и Римљани. То је трајало

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Александар Баночевећ
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирини Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Браниа Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илић, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верница Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирини Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Днег Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Докић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патриотић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменковић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислав Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Манастирска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефон: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Манастирска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1. 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодина 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара

ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодина 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну намену НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 32.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.-
ШВЕДСКА	Шкр. 270.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.-

Уплате из иностранства слати на дебитни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну намену ПРЕПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Милојко Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Насловна страна:
Ненад Милићевић

су наши прволигашки играчи у по-
ређењу са енглеским – тркачи
оловних ногу.

УКЛЕТИ ИЗУМ СИЊОРА БАМБЕЛИЈА?

✉ Скоро свакодневно сазна-
мо да је негде у свету ек-
сплодирала паклена машина. Мене
занима ко је измислио ову убитачну
направу.

ДРАГАН ПЕЈОВИЋ
29. новембра 8
84210 Пљевља

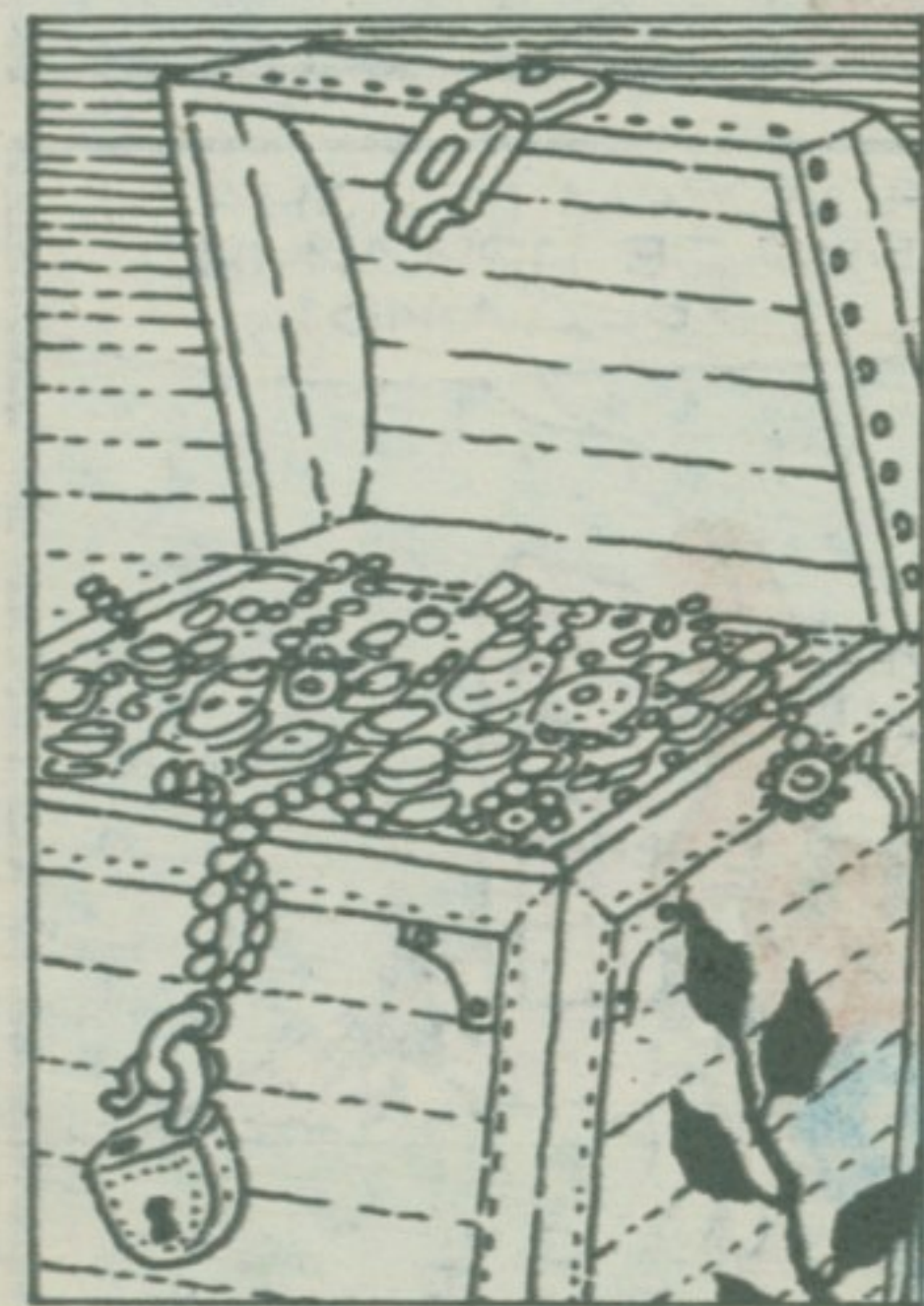

Приликом напада на Анверс 5.
априла 1585, дакле пре пуна чети-
ри века, први пут је употребљена
паклена машина. Већ на својој
крвавој премијери, изум Италијана
Фредерика Бамбелија показао се
заиста пакленим: напуњена са де-
вет тона барута, новостворена, та-
да примитивна справа, уништила
је мост дугачак 800 метара.

БИЉКА ПРОНАЛАЗИ БЛАГО

✉ У народним песмама и
приповеткама спомиње се
биљка расковник. Интересује ме
каква је то биљка и да ли она ствар-
но постоји.

ВЕЉКО ЈОВАНОВИЋ
Саве Ковачевића 15
11000 Београд

Легенда о чудотворној моћи
расковника надахнула је песнике
и приповедача из народа, али и
неке савременије песнике наше
књижевности. Символичну песму
о расковнику испевао је и наш по-
знати песник Бранко Милковић.
Ипак, најлепше редове о овој ми-
толошкој биљци исписао је Вук
Стефановић Караџић који је ову
непостојећу биљку и увео из на-
родне маште у књижевност. У
„Српском рјечнику“ Вук је, између
осталог, записао о расковнику да
је то „некаква (може бити измиш-
љена) трава за коју се мисли да се
од ње (кад се њоме дохвати) сва-
на брава и сваки други заклоп от-
вори сам од себе. Ову траву желе
особито они који траже у земљи
новац, јер кажу да су они, особито
гдје их је много, тако затворени да
се без ње не могу отворити и из-
вадити“.

По другом предању, благо ле-
гендарног цара Радована је у не-
кој згради која на вратима има за-
кључане браве и катанце, па до
блага може да се дође само помо-
ћу расковника, али нико не може
да га пронађе. Иначе, у народу се
већ вековима зна за име и моћ
расковника, али га до сада нико
није пронашао, јер та чудесна
биљка симболичне моћи у ствари
не постоји.

ИСЛАНД ИМА СВОЈ ЈЕЗИК

✉ Мој брат и ја никако да ре-
шимо један спор: он сматра
да становници Исланда говоре дан-
ским, а ја мислим да се споразуме-
вају енглеским језиком. Надам се
да ћеш ти да решиш ову нашу недо-
умицу.

ЈОВАН ШПИЦА
III санџачке бригаде 73
31300 Пријепоље

Становници Исланда говоре
исландским језиком који је само
сродник данског. И исландски и
дански, уз норвешки и шведски,
спадају у такозвану скандинавску
(северногерманску) групу језика.

Познат од 11. века, исландски
језик се дели на стари (до 12. ве-
ка), класични (од средине 12. до
средине 14. века) и нови исланд-
ски (од средине 16. века).

РЕЦЕПТ ЗА ДОБРУ КЊИГУ

✉ Мој омиљени писац је
Марк Твен. Скупљам анегдо-
те о њему. Молим те да попуниш
моју збирку.

МИРКО МИТРОВИЋ
Прве бокешке бригаде 21
81340 Херцег-Нови

Марка Твена салетело је једног
дана неколико писаца-почетника
тражећи да им објасни како се
праве успешне књиге и велики ус-
пех.

– То уопште није тешко – насме-
јао се славни хумориста. – Треба
само да се набави хартија, перо и
мастило, затим да се седне и на-

пише све што вам се мота по гла-
ви.

– Значи само то! – са задовољ-
ством повикаше „писци“.

– Да, само то. Али, има и једна
мања тешкоћа: важно је да вам се
бар нешто мота по глави!

ОЗБИЉАН СЛУЧАЈ

✉ Вољена Редакцијо!
У мојој души се од скоро
створила тешка туга. Наиме, у мојој
школи се збио један немио догађај.
Неке особе из мени непознатих раз-
лога пишу по клупама поруке сле-
деће садржине: „PUNK IS DEAD!“
(Превод: „Панк је мртав!“) Да ли је
то могуће?! Да ли је живот толико
суров? Не, не, не могу у то да веру-
јем! Убићу се, маме ми, ако је то
истина! Не, то није истина!

Молим Вас, као најдражег прија-
теља, одговорите ми:

Да ли PUNK покрет још постоји или
не?

Воли вас

уцвељени Влада
са Новог Београда
из 45 блока

Владо, то, наравно, није истина.
Панк је доживео судбину многих
праваца у уметности. Достигао је
свој врхунац током 1977. године.

да би после тога почео да губи
примат на позорници светских му-
зичких збивања. Још увек мрда,
односно свира се, што је необо-
рив доказ да је жив. А парола
„Панк је мртав“ је само одговор
противника панк музике на пан-
керску паролу „Панк није мртав“.
Све је јасно, зар не?

